Doc. nr.	Datum	Naam document	Toelichting
1	13-1-2022	Budgettaire derving box 3	Budgettaire derving box 3 min
2	25-1-2022	HR arrest box 3 min	-3. Budgettaire derving box 3
3	25-1-2022	HR arrest box 3 stas.pdf	-2 HR arrest box 3
4	28-1-2022	ADVIESNOTITIE Politieke Vierhoek 28 jan 2022.pdf	ADVIESNOTITIE Politieke Vierhoek 28 jan 2022
5	28-1-2022	Agenda vierhoek 28-1.pdf	Agenda politieke vierhoek 28 januari 2022
6	28-1-2022	3 220127 Politieke vierhoek - box 3 - Oplegger.docx	voorlak gereed
7	28-1-2022	3.1 220127 Bijlage 1 Politieke vierhoek - Rechtsherstel.docx	Bijlage 1 Politieke vierhoek 28 januari - Rechtsherstel
8	28-1-2022	3.2 220127 Bijlage 2 Politieke vierhoek - Budgettaire consequenties en dekking.docx	Bijlage 2 Politieke vierhoek 28 januari - Budgettaire consequenties HR arrest
9	28-1-2022	3.3 220127 Bijlage 3 Politieke vierhoek - Noodwetgeving.docx	Bijlage 3 Politieke vierhoek 28 januari - Noodwetgeving.
10	31-1-2022	-1.Voorbereiding politieke vierhoek 1 februari.docx	Voorbereiding politieke vierhoek 1 februari
11	31-1-2022	-1.aFactsheet omgang met arresten in het inkomstenkader.docx	Factsheet omgang met arresten in het inkomstenkader
12	1-2-2022	1. Beslisnota box 3 vierhoek 1 februari (004).pdf	Stuk voor politieke vierhoek 1 februari - Beslisnota box 3
13	1-2-2022	Bijlage 1. Conceptbesluit uitspraak massaal bezwaar 2017-2020 (schoon).pdf	Stuk voor vierhoek 1 februari - Bijlage 1. Conceptbesluit uitspraak massaal bezwaar 2017-2020
14	1-2-2022	Bijlage 2. Advies collectieve uitspraak PRDF-4865750.pdf	Stuk voor politieke vierhoek 1 februari - Bijlage 2. Advies collectieve uitspraak PRDF-4865750
15	1-2-2022	Bijlage 3. Advies artikel 13 EVRM.pdf	Stuk voor vierhoek 1 februari - Bijlage 3. Advies artikel 13 EVRM
16	1-2-2022	Bijlage 4a. oplegnota aanbieding advies externen.pdf	Stuk voor vierhoek 1 februari - Bijlage 4a. oplegnota aanbieding advies externen
17	1-2-2022	Bijlage 4b. Box 3 eindversie.definitief - advies externen.pdf	Stuk voor vierhoek 1 februari - Bijlage 4b. Box 3 eindversie.definitief - advies externen
18	1-2-2022	-0.5 Agenda vierhoek 1 februari.pdf	Agenda vierhoek 1 februari
19	9-2-2022	0. Dekkingsvarianten box 3.pdf	Dekkingsvarianten box 3
20	10-2-2022	1.Nota lastenbesluitvorming voorjaar.docx	Nota lastenbesluitvorming voorjaar
21	22-2-2022	1.5 22 februari ADVIESNOTITIE politieke vierhoek 22 februari.docx	Adviesnotitie politieke vierhoek 22 februari
22	22-2-2022	1.5a Agenda politieke vierhoek 22 feb.PDF	Agenda politieke vierhoek 22 feb
23	22-2-2022	1.5b Proces lastenbesluitvorming.docx	Vierhoeknotitie Proces lastenbesluitvorming
24	23-2-2022	2. Oplegger bespreekpunten voorjaarsbesluitvorming.docx	Oplegger lastenbesluitvorming voorjaar 2022
25	23-2-2022	2.aBijlage 1 - overzicht fiscale maatregelen.docx	Bijlage 1 - overzicht fiscale maatregelen
26	23-2-2022	2.bBijlage 2 - koopkracht.docx	Bijlage 2 - koopkracht
27	23-2-2022	2.cBijlage 3 - reguliere lastenbesluitvorming.docx	Bijlage 3 - reguliere lastenbesluitvorming
28	23-2-2022	2.d Voorbereiding gesprek box 3 minister stas.pdf	Voorbereiding gesprek box 3 minister stas
29	3-3-2022	3. Aanvullende vragen voorjaarsbesluitvorming minister.pdf	Aanvullende vragen voorjaarsbesluitvorming
30	3-3-2022	3. Aanvullende vragen voorjaarsbesluitvorming stas.pdf	Aanvullende vragen voorjaarsbesluitvorming stas
31	8-3-2022	4. 8 maart ADVIESNOTITIE Politieke vierhoek schoon.docx	8 maart ADVIESNOTITIE Politieke vierhoek
32	8-3-2022	4.a Agenda politieke vierhoek 8 maart.pdf	Agenda politieke vierhoek 8 maart
33	8-3-2022	4.b Vrijstelling eigen woning (concept).docx	Stuk voor vierhoek 8 maart Vrijstelling eigen woning
34	8-3-2022	4.c Proces box 3 (concept).docx	3. Stuk voor politieke vierhoek 8 maart - proces box 3
35	11-3-2022	5. Agenda vierhoek 11 maart.pdf	Agenda vierhoek 11 maart
36	11-3-2022	5.b Proces lastenbesluitvorming voorjaar 2022.docx	Stuk voor vierhoek 8 maart - proces lastenbesluitvorming voorjaar 2022
37	11-3-2022	5.c 11 maart Nota politieke vierhoek 113.pdf	Adviesnotitie voor politieke vierhoek 11 maart
38	18-3-2022	6. Agenda Vierhoek 18 maart 2022 watermerk.pdf	Agenda vierhoek 18 maart
39	18-3-2022	6.a Besluitvorming en startnotitie inkomstenkader.docx	2. Stuk voor vierhoek 11 maart - Besluitvorming en startnotitie inkomstenkade
40	18-3-2022	3 Rechtsherstel box 3.docx	Stuk voor politieke vierhoek 18 maart - Rechtsherstel box 3®
41	18-3-2022	3 bijlage 1 - Samenvatting advies Landsadvocaat tegenbewijsregeling.docx	Stuk voor vierhoek 18 maart - bijlage 1 - Samenvatting advies Landsadvocaat tegenbewijsregeling
42	18-3-2022	3 bijlage 2 Advies tegenbewijsregeling.pdf	Stuk voor vierhoek 18 maart - bijlage 2 Advies tegenbewijsregeling.
43	18-3-2022	6b Oplegger dekkingsopties box 3.docx	Stuk voor vierhoek 18 maart - Oplegger dekkingsopties box 3
44	18-3-2022	6c Bijlage 1 - Tabel dekkingsopties box 3_tracks.docx	1. Stuk voor vierhoek 18 maart - bijlage 1 tabel dekkingsopties box 3
45	18-3-2022	6d Bijlage 2 - Fiches dekkingsopties box 3.docx	Stuk voor vierhoek 18 maart - Bijlage 2 - Fiches dekkingsopties box 3
46	18-3-2022	6e Bijlage 3 - Beleidsmatige overwegingen bij dekkingsopties box 3.docx	Stuk voor vierhoek 18 maart - Bijlage 3 - Beleidsmatige overwegingen bij dekkingsopties box 3
47	18-3-2022	7. Annotatie politieke vierhoek 18 maart.docx	Annotatie politieke vierhoek 18 maart
48	22-3-2022	8. Agenda politieke vierhoek 22 maart.pdf	Agenda politieke vierhoek 22 maart
49	22-3-2022	8.a Fiscale oudedagsreserve.docx	Stuk politieke vierhoek 22 maart - Fiscale oudedagsreserve
50	22-3-2022	8.b bijlage Fiche fiscale oudedagsreserve.pdf	Stuk voor vierhoek 22 maart - bijlage Fiche fiscale oudedagsreserve
51	22-3-2022	8.c 22 maart Geannoteerde agenda onderraden 22 maart 2022.pdf	Geannoteerde agenda vierhoek 22 maart
52	25-3-2022	9. Notitie begrotingsregels en arresten.docx	Stuk voor BWO 25 maart - Notitie begrotingsregels en arresten
53	25-3-2022	9.a Advisering BWO 25 maart.docx	Advisering BWO 25 maart
54	25-3-2022	2. rechtsherstel box 3.docx	Stuk voor BWO 25 maart - Rechtsherstel box 3
55	29-3-2022	10. Notitie lastenkader tbv politieke vierhoek 29 maart.pdf	Notitie lastenkader tbv politieke vierhoek 29 maart
56	29-3-2022	10.a Agenda Vierhoek 29 maart.pdf	Agenda Vierhoek 29 maart
57	29-3-2022	10b. Inkomstenkader.docx	stuk voor politieke vierhoek 29 maart - Inkomstenkader
58	29-3-2022	10.d 29 maart ADVIESNOTITIE 1 Voorstel Minister van SZW voor koppelen AOW aan WML.docx	vierhoek 29 maart ADVIESNOTITIE 1 koppelen AOW aan WML
59	29-3-2022	10. e 29 maart ADVIES 2 Inkomstenkader.docx	vierhoek 29 maart ADVIESnotitie 2 Inkomstenkader
60	29-3-2022	11. Notitie dekkingsstrategie herstel box 3.pdf	Notitie dekkingsstrategie herstel box 3
61	1-4-2022	12. Dekkingsopties herstel box 3.docx	Stuk voor vierhoek 1 april - Dekkingsopties herstel box 3
62	1-4-2022	1. Doelgroep rechtsherstel.docx	Stuk voor vierhoek 1 april - Doelgroep rechtsherstel
63	1-4-2022	Precedentwerking rechtsherstel Box 3.pdf	Stuk voor vierhoek 1 april - Precedentwerking rechtsherstel Box 3
64	1-4-2022	3. Rechtsherstel (exclusief doelgroep).docx	Stuk voor vierhoek 1 april - Rechtsherstel (exclusief doelgroep).
65	1-4-2022	4. Spoedwetgeving.docx	Stuk voor vierhoek 1 april - Spoedwetgeving
66	1-4-2022	6. Oplegger richtingennota box 3.pdf	Stuk voor vierhoek 1 april - oplegger richtingennota box 3
67	1-4-2022	6b. Richtingennota Bijlage 1 Budgettaire informatie.pdf	Stuk voor vierhoek 1 april - Richtingennota Bijlage 1 Budgettaire informatie
68	1-4-2022	6c. Richtingennota Bijlage 2 Overwegingen rechtsherstel en spoedwetgeving.pdf	Stuk voor vierhoek 1 april - Richtingennota Bijlage 2 Overwegingen rechtsherstel en spoedwetgeving
69	1-4-2022	12.b agenda vierhoek 1 april.pdf	agenda vierhoek 1 april
70	1-4-2022	1. Doelgroep rechtsherstel.doc (2).pdf	Stuk voor vierhoek 1 april - Doelgroep rechtsherstel
71	1-4-2022	12.a adviesnotitie politiek Vierhoek 1 april 2022.docx	adviesnotitie politiek Vierhoek 1 april 2022
72	8-4-2022	13. Agenda vierhoek 8 april.pdf	Agenda vierhoek 8 april
73	8-4-2022	13.b Dekkingsopties.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Dekkingsopties box 3
74	8-4-2022	13.c 8 april ADVIESNOTITIE Politieke vierhoek 1 april.docx	ADVIESNOTITIE Politieke vierhoek 8 april
75	8-4-2022	1. Doelgroep rechtsherstel.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Doelgroep rechtsherstel
76	8-4-2022	4. Spoedwetgeving.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Spoedwetgeving
77	8-4-2022	4. Spoedwetgeving.pdf	Stuk voor vierhoek 8 april - Spoedwetgeving
78	8-4-2022	5. Contourennota box 3-heffing op basis van werkelijk rendement.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Contourennota box 3-heffing op basis van werkelijk rendement
79	8-4-2022	6a. Richtingennota box 3.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Richtingennota box 3
80	8-4-2022	1. Doelgroep rechtsherstel.pdf	Stuk voor vierhoek 8 april - Doelgroep rechtsherstel
81	8-4-2022	2. Rechtsherstel (exclusief doelgroep).pdf	Stuk voor vierhoek 8 april - Rechtsherstel (exclusief doelgroep)
82	8-4-2022	3. Dekkingsopties.pdf	Stuk voor vierhoek 8 april - Dekkingsopties box 3
83	8-4-2022	6. Planning en deadlines Belastingdienst.docx	Stuk voor vierhoek 8 april - Planning en deadlines Belastingdienst
84	12-4-2022	14. Agenda Vierhoek 12 april 2022 watermerk.pdf	Agenda vierhoek 12 april
85	12-4-2022	14.b 12 april Annotatie politieke vierhoek 12 april.docx	Annotatie politieke vierhoek 12 april
86	12-4-2022	14.a. Memo zorgpremies.docx	Stuk voor vierhoek 12 april - Memo zorgpremies
87	12-4-2022	Memo doelgroep herstel box 3 politieke vierhoek 12 april.docx	Memo doelgroep herstel box 3 politieke vierhoek 12 april

Politieke vierhoek 1 april 2022 – Rechtsherstel box 3 (exclusief doelgroep)

Aanleiding
Dit memo bevat de overwegingen bij de vormgeving van het rechtsherstel met betrekking tot de nieuwe forfaitaire berekening en een eventuele tegenbewijsregeling.

Beslispunt:
Welke variant van rechtsherstel heeft uw voorkeur voor fase 1 en fase 2 van het rechtsherstel?
De voorkeur gaat uit naar variant 1 (spaarvariant).

Kern

- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Hiermee wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) naar voldoening rechtsherstel geboden.
- In fase 2 wordt al dan niet verdergaand rechtsherstel geboden aan belastingplichtigen die na fase 1 nog een lager werkelijk rendement hebben dan het forfaitair berekende rendement.
- Fase 1 kent 2 varianten:
  1. Met de spaarvariant wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben). De derving is hierdoor in eerste instantie lager maar de instroom naar fase 2 is groter. De derving is inclusief fase 2 potentieel even groot als variant 2.
  2. Met de variant voor alle vermogenscategorieën wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. De potentiele instroom in fase 2 is meer dan de helft kleiner dan bij de spaarvariant.
- Fase 2 kent ook 2 varianten:
  A. Direct tegenbewijs. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op de tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie.
  B. Eventueel tegenbewijs na nadere juridische inkadering. Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Dit kan alleen met instemming van de belastingplichtige. Er is een reëel risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd.
- In onderstaand schema zijn twee logische gecombineerde varianten opgenomen:
  - Spaarvariant met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
  - Forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs
- De combinatie spaarvariant en direct tegenbewijs ligt minder voor de hand, omdat de uitkomst hetzelfde is als bij de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs, maar dan op een minder efficiënte wijze. De combinatie van de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid is ook een denkbare mogelijkheid, als voor het tegenbewijs optie B wordt geprefereerd boven optie A.

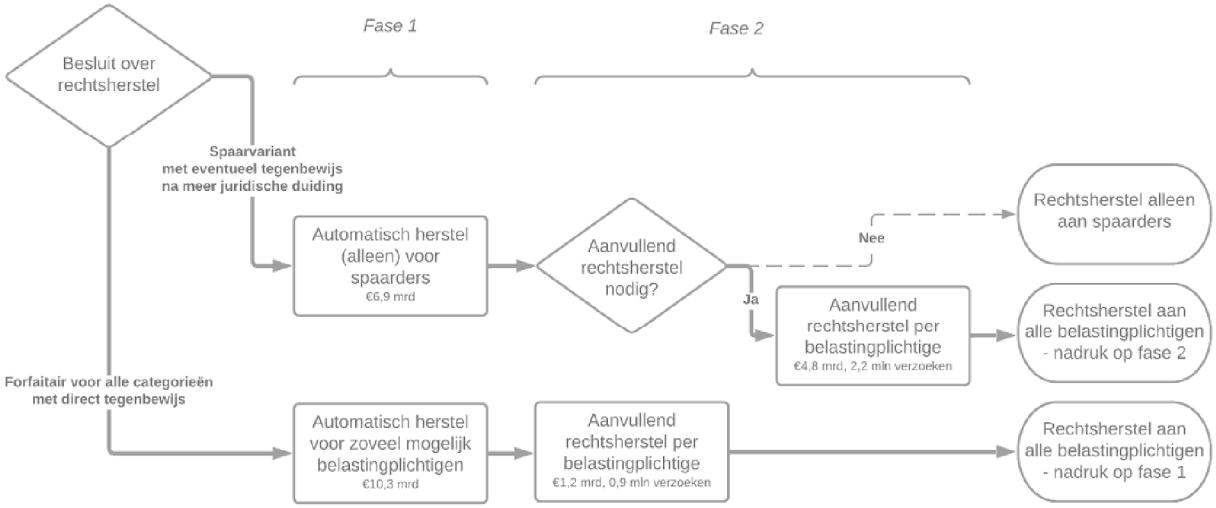

Toelichting

De opdracht

In box 3 zijn in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het werkelijke inkomen in dat jaar. In de uitspraak van 24 december 2021 draagt de Hoge Raad het kabinet op dit te herstellen.

De inzet

- Recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Vertrouwen in de overheid herstellen.
- Uitvoerbaarheid hoog in het vaandel dragen. Uitstel van toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement voorkomen.
- Herstel bieden aan spaarders in plaats van beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rendement in slechte beleggingsjaren lager was dan het forfait, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
- Zoveel mogelijk de budgettaire derving beperken.

Rechtsherstel in twee fasen

Dat de uitgangspunten van de inzet onderling kunnen conflicteren, wordt al duidelijk met variant 0 'alles terug'. Deze variant geeft snel duidelijkheid, heeft geen juridische risico's en is goed uitvoerbaar. De budgettaire derving is echter groot (€ 26,5 miljard, uitgaande van de brede doelgroep) en het geld gaat ook naar mensen voor wie geen rechtsherstel nodig is. Het is daarnaast zeer onwenselijk vanuit het perspectief van een evenwichtige vermogensverdeling, dit zou volledige uitholling van de vermogensrendementsbelasting van de afgelopen 5 jaren betekenen. Er zijn elk jaar ook belastingplichtigen met een hoger werkelijk rendement dan het forfaitaire. De afgelopen jaren waren dat vooral beleggers in onroerend goed.

Daarom worden er ook varianten uitgewerkt die preciezer rechtsherstel beogen te bieden en zo de budgettaire derving beperkt houden (€ 6,9 tot € 11,6 miljard). Deze varianten leggen meer druk op de uitvoering en geven minder snel duidelijkheid aan de burger.

Bij deze varianten verloopt het rechtsherstel in twee fasen. In de eerste fase is sprake van geautomatiseerd gedeeltelijk rechtsherstel op basis van een nieuwe forfaitaire berekening. In de tweede fase is er al dan niet de mogelijkheid voor aanvullend rechtsherstel per belastingplichtige op basis van tegenbewijs.

Deze varianten gaan uit van rechtsherstel aan een brede doelgroep (inclusief niet-bezwaarmakers). Bij een beperkte doelgroep is de derving beperkter. De overwegingen over de reikwijdte van de doelgroep worden in een separaat memo behandeld.

Fase 1: Een nieuwe forfaitaire berekening
Bij beide varianten wordt een nieuwe forfaitaire berekening gemaakt die probeert beter aan te sluiten bij het werkelijk rendement. Voor de nieuwe berekening wordt de werkelijke samenstelling van het vermogen gebruikt zoals opgegeven bij de belastingaangifte. De belastingplichtige krijgt geld terug als het nieuw berekende forfaitaire rendement lager is dan het oorspronkelijke in box 3. Op die manier kan geautomatiseerd rechtsherstel geboden worden.

Er zijn twee varianten voor de nieuwe forfaitaire berekening:
1. De spaarvariant. Er wordt gewerkt met drie forfaits voor: spaargeld, schulden en beleggingen. Voor spaargeld wordt – net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van een actuele spaarrente. Deze komt uit op 0,25% in 2017 aflopend naar ongeveer 0% in de jaren erna. Voor schulden wordt aangesloten bij de hypotheekrente: van ruim 3% aflopend naar iets minder dan 2,5%. Voor de overige bezittingen wordt – ook net als in het huidige box 3 stelsel - uitgegaan van het meerjarige gemiddelde rendement voor beleggingen. Dit is een gewogen rendement van het meerjarige gemiddelde rendement van obligaties, aandelen en vastgoed.
2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën. Bij deze variant worden voor alle rubrieken uit de belastingaangifte (spaargeld, onroerende zaken, aandelen/obligaties, contant geld etc.) de forfaits aangepast aan de gemiddelde rendementen voor deze vermogenscategorieën in het betreffende jaar, zodat het forfaitaire rendement (gemiddeld) zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke rendement in de betreffende jaren.

Er is ook samenhang tussen de keuze voor de variant binnen het rechtsherstel en de variant binnen de noodwetgeving. Het kan de begrijpelijkheid en uitvoerbaarheid ten goede komen als deze op elkaar aansluiten.

Tabel 1: vergelijking opties fase 1: nieuwe forfaitaire berekening

Categorie	1. De spaarvariant	2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën
Juridisch	**Nadeel**: De forfaitaire berekening sluit minder goed aan op het werkelijk rendement in box 3 in specifieke jaren.	**Voordeel**: Deze variant sluit beter aan bij het werkelijke rendement van spaarders en beleggers.
Maatschappelijk - Politiek	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel:** De eenvoud. Er hoeven weinig nieuwe ficties bedacht te worden. Alleen het forfait op schulden is nieuw. **Nadeel:** Er wordt veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. Dit volgt echter onvermijdelijk uit het arrest van de HR – de belanghebbende in die zaak had (met partner gezamenlijk) ca. € 1 mln vermogen in box 3.	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel**: Voor zo veel mogelijk belastingplichtigen is er geautomatiseerd snel (geheel of gedeeltelijk) rechtsherstel. **Nadeel:** Er wordt net zoals in de spaarvariant veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. In deze variant gaat bovendien een aanzienlijk deel van het geautomatiseerde naar beleggers, omdat het gemiddelde rendement op effecten in 2018 en 2020 erg laag was. **Nadeel:** Voor elk

		vermogensbestanddeel moet een nieuw forfait worden bedacht. Iedere keuze die hierin wordt gemaakt, kan discussie opleveren.
Uitvoering	**Nadeel**: Er zijn meer belastingplichtigen die een lager werkelijk rendement hebben dan het nieuw forfaitair berekende rendement. Bij circa 2,2 mln aangiftes kan de belastingplichtige meer dan € 100 terug ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).	**Voordeel**: Er zijn 0,9 mln aangiftes waarbij de belastingplichtige meer dan €100 terug kan ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).
Budgettair	**Voordeel:** Lagere derving in fase 1 (€ 6,9 miljard). **Nadeel**: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als in fase 2 alsnog rechtsherstel zou moeten worden geboden aan alle belastingplichtigen.	**Nadeel**: Hogere derving in fase 1 (€ 10,3 miljard). **Voordeel**: Het nadeel vervalt als in fase 2 alsnog rechtsherstel moet worden geboden aan alle belastingplichtigen.

Fase 2: Tegenbewijs
Fase 1 van het rechtsherstel zal voor een groot deel (orde 80 tot 90%) van de belastingaangiftes naar voldoening rechtsherstel bieden. Er blijft in beide varianten echter een groot aantal belastingplichtigen over met een lager werkelijk rendement dan het (nieuw) forfaitair berekende rendement. De vraag komt op of voor deze belastingplichtigen (in alle gevallen) aanvullend rechtsherstel geboden moet worden als zij een lager werkelijk rendement aannemelijk kunnen maken.

Belastingplichtigen waarvoor het rechtsherstel geldt hebben sowieso, op grond van bestaande wet- en regelgeving, toegang tot rechtsmiddelen om hierover te procederen. Er zijn twee varianten hoe met deze procedures om te gaan:

A. Direct tegenbewijs. Belastingplichtigen waarvoor in fase 1 rechtsherstel is geboden, kunnen aangeven dat hun werkelijk rendement lager is. De aanslag wordt naar aanleiding hiervan verder verminderd. Er kan mogelijk een geautomatiseerd systeem worden gebouwd waarmee belastingplichtigen kunnen aangeven wat hun werkelijke rendement is.
B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid. Enkele zaken worden geselecteerd om meer duidelijkheid te krijgen over de bedoeling van de Hoge Raad over de reikwijdte van het rechtsherstel. Aan andere belastingplichtigen wordt gevraagd nog geen procedures te starten of wordt voorgesteld hun verzoek of bezwaar aan te houden totdat er meer helderheid is.

Variant B biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het tegenbewijs aan de rechter voor te leggen. Omdat naar verwachting iedere inkadering van het tegenbewijs tot procedures leidt, past dit minder bij variant A. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1. En een inkadering waarbij het rechtsherstel voor niet-bezwaarmakers wordt beperkt tot enkel rechtsherstel uit fase 1.

Beide varianten hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden – we zijn afhankelijk van medewerking van

belastingplichtigen om procedures aan te houden - en het reële risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden.

Tabel 2: vergelijking opties fase 2: tegenbewijs

Categorie	A. Direct tegenbewijs	B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
Juridisch	**Voordeel:** Het rechtsherstel sluit nauw aan op de manier waarop de HR in de beoordeelde casus herstel heeft geboden (aansluiten bij werkelijk rendement). Daardoor heeft deze optie de minste juridische risico's. De Landsadvocaat geeft aan een forfaitair rechtsherstel zoals in fase 1, zonder mogelijkheid tot tegenbewijs, niet juridisch verdedigbaar te vinden.	**Nadeel**: Risico dat de overheid opnieuw ongelijk krijgt van de HR en verdergaand rechtsherstel dan op basis van fase 1 moet bieden. De HR heeft aangegeven dat de rechten van belastingplichtigen – zonder afbakening tot spaarders – worden geschonden als zij worden belast op basis van een forfaitair rendement dat hoger is dan het werkelijk behaalde rendement. De HR geeft echter ook aan dat een zekere ruwheid een forfaitaire regeling kenmerkt en daarmee acceptabel is, mits deze de werkelijkheid tracht te benaderen. **Voordeel:** Meer juridische duidelijkheid over de kaders van een eventuele tegenbewijsregeling.
Maatschappelijk + Politiek	**Voordeel:** Aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Er is een mogelijkheid dat ruimhartiger rechtsherstel wordt geboden dan strikt genomen de bedoeling van de HR, waarvan met name vermogende beleggers profiteren.	**Voordeel:** Mogelijkheid (als rechtszaken worden gewonnen) dat een ingewikkelde tegenbewijsregeling niet nodig is. **Nadeel**: Voor deelnemers aan de massaal bezwaarprocedure wordt na jaren wachten alsnog geen volledige rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Het kan lang duren voordat via nieuwe uitspraken duidelijkheid is verkregen, de timing hiervan is lastig te voorspellen. In het gunstigste geval (spoedig beroep bij de rechtbank en de rechtbank stelt een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad, wat tot op heden niet vaak is voorgekomen) lijkt een oordeel van de Hoge Raad binnen circa een jaar mogelijk ingeval dit haalbaar is voor de rechtspraak. De aanzienlijke kans bestaat dat het langer zal duren, tot meer dan 4 jaar. **Nadeel**: Als de rechtszaken opnieuw verloren worden kan dit negatief effect hebben op het vertrouwen in de overheid en de Belastingdienst.
Uitvoering	**Voordeel:** Geprobeerd kan worden om de verzoeken en verwerking daarvan (deels) te automatiseren en te kanaliseren. **Voordeel:** De hersteloperatie kan sneller worden afgerond. **Nadeel**: Naar verwachting zullen veel belastingplichtigen een beroep doen op een tegenbewijsregeling. Het is naar verwachting niet goed	**Voordeel:** Er is meer tijd voor het inrichten van een tegenbewijsregeling zoals onder A, als dat nodig blijkt op basis van nieuwe uitspraken. **Nadeel**: Belastingplichtigen hebben rechtsmiddelen om te procederen tegen het geboden rechtsherstel in fase 1. Niet alle belastingplichtigen zullen akkoord gaan met het aanhouden van hun verzoek of bezwaar. Ook indien alle niet-geselecteerde verzoeken en bezwaren in

	mogelijk om hierop toezicht te houden vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Het risico is dat veel verzoeken ongezien worden toegewezen. Het is de vraag wat dit doet voor het vertrouwen in de overheid als (vrijwel) zonder controle belasting wordt teruggeven aan mensen met vermogen. **Nadeel:** Doenvermogen. Veel belastingplichtigen zullen niet tot nauwelijks in staat zijn hun werkelijke rendement over voorgaande jaren te bepalen. Dit is een complexe berekening waarvoor bovendien niet iedereen de benodigde gegevens nog zal hebben.[1]	eerste instantie aangehouden of afgewezen worden, zal afhandeling hiervan en van eventuele beroepszaken een beslag leggen op de uitvoering. **Nadeel**: Afhankelijk van de uitkomsten van rechtszaken is er een reëel risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A geboden moet worden.
Budgettair	**Nadeel**: Derving is hoger dan bij optie B.	**Voordeel:** Derving is lager dan optie A. **Nadeel**: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als rechtszaken worden verloren, waardoor het voordeel vervalt.

Budgettair overzicht

Tabel 3: Geraamde dekkingsopgave aan de inkomstenkant bij verschillende varianten (cumulatieve bedragen over de periode 2017 tot en met 2022, in miljarden euro's)[1]

	Fase 1 (geautomatiseerd)	Fase 2 (indien tegenbewijs toegekend)[2]	Totaal (indien tegenbewijs toegekend)
0. Alles terug-variant	26,5	0 (0 verzoeken)	26,5
1. Spaarvariant	6,9	4,8 (2,2 mln verzoeken)	11,7
2. Forfaitair voor alle vermogenscategorieën	10,3	1,2 (0,9 mln verzoeken)	11,5
De doorwerking naar andere regelingen (uitgavenkant) wordt geschat op € PM. Dit wordt nader in beeld gebracht en meegenomen in de besluitvorming.			

1 inclusief doorwerking van maatregelen aan de inkomstenkant zoals op de ouderenkorting, exclusief uitvoeringskosten en doorwerking op inkomensafhankelijke regelingen (uitgaven). De uitvoeringskosten zijn op dit moment niet goed in te schatten. Zeer waarschijnlijk zijn de gevolgen omvangrijk met name vanwege de tegenbewijsregeling, vragen, klachten, eventuele verdere bezwaar- en beroepsprocedures. De doorwerking naar andere regelingen wordt geschat op € PM. Dit wordt nader in beeld gebracht en meegenomen in de besluitvorming.
2 Omdat het beroep op de tegenbewijsregeling onzeker is, en de controlemogelijkheden naar verwachting beperkt zijn, kent de raming een groter dan gebruikelijke onzekerheid.

[1] Voor elke vermogenscomponent (bijvoorbeeld de aandelenportefeuille), moet de belastingplichtige beschikken over de waarde op 1 januari, de waarde op 31 december en de waarde van alle stortingen en alle onttrekkingen gedurende het jaar. Eventueel aftrekbare kosten moeten ook nog terug worden gevonden.

Politieke vierhoek 1 april 2022 – Spoedwetgeving box 3

Kern

- Het rechtsherstel gaat over de belastingjaren 2017-2020, en aanvullend de belastingjaren 2021 en 2022.
- Voor de spoedwetgeving (bedoeld voor belastingjaren: 2023 en 2024) zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Alle belastingplichtigen met spaargeld in box 3 worden hiermee tegemoetgekomen. Op basis van het gelijkheidsbeginsel kan dit niet beperkt worden tot alleen kleine spaarders of burgers met enkel spaargeld.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald.
- De voordelen van variant 1 zijn dat het recht doet aan spaarders conform het arrest en het de budgettaire derving fors beperkt. Het voordeel van variant 2 is dat het beter aansluit bij het werkelijk genoten rendement. Bij beide varianten bestaat het risico dat belastingplichtigen over een hoger inkomen belasting betalen dan het werkelijke rendement.[1]
- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Beslispunt: welke variant van de forfaitaire berekening heeft uw voorkeur?
De voorkeur gaat uit naar variant 1 (forfaitaire spaarvariant).

Toelichting

Codificatie rechtsherstel

Uitgangspunten spoedwetgeving codificatie rechtsherstel

- In het huidige box 3-stelsel is sprake van een forfaitaire vermogensmix. Het vermogen wordt op basis van een forfait gesplitst in een spaardeel en een beleggingsdeel. Hoe groter het vermogen, hoe hoger het percentage van het vermogen dat aan het beleggingsdeel wordt toegerekend. Deze forfaitaire vermogensmix is juridisch niet meer houdbaar en wordt daarom afgeschaft. In de spoedwetgeving wordt aangesloten bij de werkelijke samenstelling van het vermogen van een individuele belastingplichtige.
- Voor de spoedwetgeving zijn er, net als voor de hersteloperatie, twee varianten in beeld. In variant 1 wordt voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen gehanteerd. In variant 2 wordt het forfaitaire rendement op alle negen vermogenscategorieën aangepast, waarbij wordt aangesloten op de rubrieken in de aangifte en wordt uitgegaan van een actueel forfait. Dit betekent dat het forfait aan het einde van het jaar wordt vastgesteld, wat volgens een eerste inschatting juridisch houdbaar is.
- In beide varianten wordt er in ieder geval bij de forfaits voor spaargeld en schulden jaarlijks aangesloten bij de actuele rendementen.

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	**Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen**
Beschrijving	Spaargeld en schulden actueel	Forfaitair rendement op alle

Betekent dit bij variant 2 dat het forfaitaire rendement voor dat vermogensbestanddeel dan ook negatief zal zijn. Dat negatieve rendement kan worden gecompenseerd met positief rendement op een ander bestanddeel.

	forfait. Voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen hanteren.	vermogenscategorieën in aansluiting op rubrieken in aangifte. Actuele forfaits om werkelijk rendement te benaderen[2].
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
	In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving. Randvoorwaarden hierbij zijn dat een dergelijke bepaling uitvoerbaar dient zijn voor zowel de Belastingdienst als de burger.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen

	staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[3]	-580	-2.020

Vermogensbelasting

- Er is onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting moet worden vormgegeven. Hierdoor zou een combinatie van belasting van inkomen uit vermogen en vermogensbelasting worden losgelaten. Materieel verandert er dus vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.
- Een separate vermogensbelasting, gebaseerd op de grondslag van box 3, is naar verwachting in de systemen maakbaar per 2024, mits de wetgeving wordt opgenomen in het Belastingplanpakket 2023. De vermogensbelasting wordt ingevoerd in aanvulling op (het per 2023 door spoedwetgeving gewijzigde) box 3.
- Met zo'n vermogensbelasting kan, aanvullend op box 3, een budgettaire opbrengst worden gehaald. De vermogensbelasting met als grondslag box 3 kan eventueel als opmaat dienen voor een bredere vermogensbelasting.
- De samenloop met box 3 zal juridisch en wetstechnisch nader beoordeeld moeten worden.
- De meerwaarde ten opzichte van een hoger tarief in box 3 is dat de vermogensbelasting aanvullende opties biedt bij de vormgeving van de lastenverdeling.
- De opbrengst bij een vlakke vermogensbelasting wordt ten opzichte van (het door spoedwetgeving gewijzigde) box 3 voor een groter deel bij spaarders opgehaald.
- Aandachtspunt bij het vaststellen van het tarief is de mogelijkheid om de heffing te ontgaan door vermogen in box 2 onder te brengen.
- Bij een maatvoering van 0,5% is de budgettaire opbrengst € 1,4 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1% is de budgettaire opbrengst € 2,8 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1,5% is de budgettaire opbrengst € 4,2 mrd per jaar. Een vermogensbelasting van 1% op vermogen boven € 1 mln levert ca. € 500 mln per jaar op. Dit betreft een eerste inschatting, de gedragseffecten worden nader onderzocht.
- Invoering van een vermogensbelasting voor slechts één belastingjaar (2024) werkt verstorend op de realisatie van een (beoogd) toekomstig stelsel waarbij op basis van werkelijk rendement wordt geheven, omdat capaciteit moet worden ingezet voor het inbouwen en weer afschaffen van de vermogensbelasting. Daarnaast zijn verschillende fiscale systemen die elkaar snel opvolgen lastig uitlegbaar voor burgers.
- Aan de landsadvocaat is gevraagd wat hun oordeel is over de juridische houdbaarheid van een vermogensbelasting. De Landsadvocaat concludeert dat niet uitgesloten kan worden dat een vermogensbelasting de proportionaliteitstoets niet zal kunnen doorstaan. Hiervoor moet een redelijke verhouding bestaan tussen het belang dat de samenleving heeft bij een belastingmaatregel en het nadeel daarvan voor het individu. Dit juridische risico is volgens de landsadvocaat beperkter als er een anticumulatieregeling is die een samenloop tussen de inkomsten- en vermogensbelasting limiteert. Een vermogensbelasting die oploopt tot 85% van het inkomen uit het vermogen acht het EHRM in ieder geval nog aanvaardbaar.

[2] Onze inschatting is dat het juridisch uitlegbaar is om te werken met een actueel forfait. Dit betekent een forfait over het desbetreffende jaar. Het forfait is immers een proxy voor het inkomen uit vermogen in een gegeven jaar. Iemands inkomen staat ook niet al van tevoren vast.

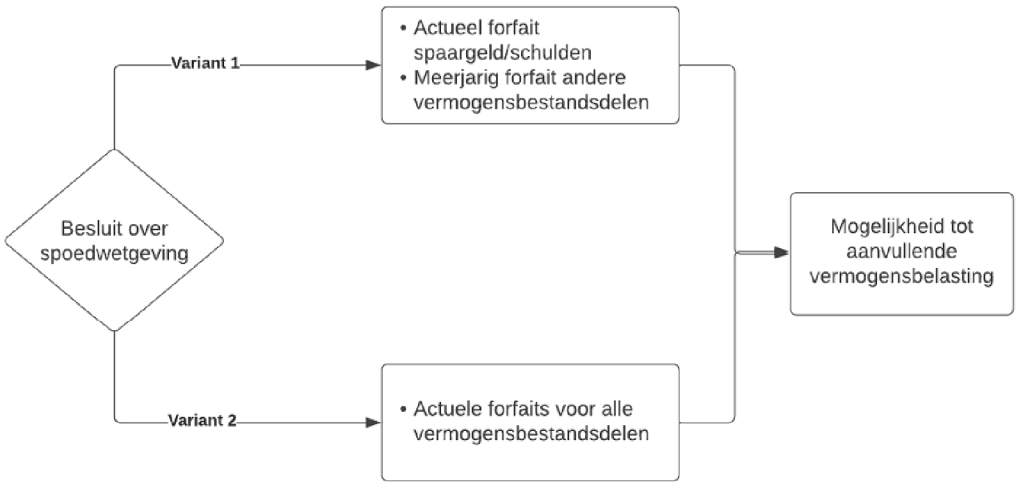

[3] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

Politieke vierhoek 1 april 2022 – Richtingennota oplegger

Aanleiding
De huidige planning is verzending van de richtingennota op vrijdag 8 april naar de Tweede Kamer. Aan de TK is in het Commissiedebat Belastingdienst van 24 maart jl. een richtingennota toegezegd uiterlijk 15 april (voor Pasen). Eerder stond die toezegging voor 1 april in lijn met de aangenomen motie De Jong c.s. die het kabinet oproept "voor 1 april met voorstellen te komen voor hoe de belastingheffing op vermogen weer kan worden hervat".[1] Er staat een Commissiedebat gepland op 20 april a.s.

Bij besluitvorming na 22 april verstrijken deadlines voor de uitvoering, o.a. voor het opleggen van aanslagen over belastingjaar 2021 en rechtsherstel voor bezwaarmakers uiterlijk op 4 augustus a.s. Er is geen ruimte voor uitstel.

Deze nota wordt aan u voorgelegd om een *eerste beeld te geven van de opzet*. In deze eerste ronde kunt u desgewenst nadere richting geven aan de nota. Volgende week spreken we verder over de richtingennotitie.

Beslispunt:
Welke variant van heeft uw voorkeur?
1. Een richtingennota met een duidelijke voorkeursvariant
2. Een richtingennota met meerdere opties *[huidig concept]*
3. Richtingennota na besluitvorming in MR op 22 april.

Ad 1.
Deze optie vereist voorafgaande integrale besluitvorming over rechtsherstel, spoedwetgeving en dekking. Dat lijkt in de tijd niet realistisch om te concluderen voor 8 april.

Ad 2.
Deze optie geeft de gelegenheid om de TK te betrekken bij de besluitvorming over een thema wat breed maatschappelijk speelt. Het arrest is zeer ingrijpend voor de uitvoering, budgettair en ook voor de burger. De Kamer heeft bij herhaling aangeven meegenomen te willen worden. Het kabinet heeft dat ook toegezegd. Een richtingennota is gewenst om de informatieachterstand van TK ten opzichte van het kabinet enigszins te dichten. Door een lichte voorkeur uit te spreken is het mogelijk als kabinet de regie te behouden (conform bijgevoegd concept).

Ad 3.
Deze optie betreft het versturen van de richtingennotitie na besluitvorming in de MR van 22 april. Voordeel is dat dit zorgt voor integrale afweging van alle politieke dossiers en behouden regie vanuit het kabinet. Nadeel is dat dit niet conform de eerdere toezegging en aangenomen motie is, en na het verstrijken is van kritieke deadlines van de Belastingdienst.

[1] Kamerstukken II 2021-2022, 35 927, nr. 94. Motie is gesteund door VVD, D66, PVV, CDA, PvdA, SP, GroenLinks, PvdD, ChristenUnie, DENK, SGP, Volt, BBB, BIJ1, Fractie Den Haan, Omtzigt.

Bijlage 1: Budgettaire informatie bij Richtingennota Box 3

Inleiding
Deze bijlage bevat de budgettaire ramingen en analyses van belastinginkomsten[1] van de volgende onderwerpen:

1. *Overzicht huidig box 3*: wie zijn de belastingplichtigen?
2. *Herstel box 3, 2017-2022:*
   a. Vergelijking spaarvariant en forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën.
   b. Fase 1 en Fase 2: met en zonder tegenbewijsregeling.
   c. Iedereen recht op herstel of in 2017 t/m 2020 alleen bezwaarmakers.
3. Analyse van de belastingplichtigen die niet onder herstel vallen.
4. Spoedwetgeving, vanaf 2023: ramingen varianten.

Alle ramingen zijn nog voorlopig. Ze zijn gebaseerd op micro-aangiftecijfers van de Belastingdienst t/m 2019 en macroramingen van het CPB. De ramingen kunnen wijzigen door andere keuzes bij de precieze invulling van de varianten.[2]

1 Huidige betalers box 3

Tabel 1.1 geeft de ontwikkeling van box 3 weer. In 2018 daalt het aantal belastingplichtigen door de verhoging van het heffingvrij vermogen van € 25.000 naar € 30.000 (voor fiscale partners gezamenlijk het dubbele). Voor 2021 en 2022 daalt het aantal belastingplichtigen fors door de verdere verhoging van het heffingvrij vermogen in 2021 naar € 50.000.

Tabel 1.1 Opbrengst box 3

	2017	2018	2019	2020*	2021*	2022*
Opbrengst box 3	€ 4,7 mld	€ 4,4 mld	€ 4,3 mld	€ 4,2 mld	€ 4,5 mld	€ 4,4 mld
Aantal aangiftes box 3	2,9 mln	2,6 mln	2,7 mln	2,7 mln	1,9 mln	1,9 mln

*Raming

In Tabel 1.2 geven we weer hoeveel belastingplichtigen box 3 betalen in 2019[3], opgesplitst naar omvang vermogen en aandeel spaargeld in het vermogen.

- De groep zonder spaargeld is het kleinst en betreft vooral buitenlanders met onroerend goed in Nederland.
- Verreweg de grootste groep, ruim 1 miljoen belastingplichtigen (bijna 40% van de populatie) heeft uitsluitend spaargeld.
- Nog eens ruim 700.000 belastingplichtigen hebben meer spaargeld dan beleggingen.
- De belastingplichtigen met meer dan een miljoen vermogen zijn voornamelijk beleggers met 0 – 25% spaargeld.

In Tabel 1.3 staat de opbrengst per categorie.

- De groep met uitsluitend spaargeld betaalde ongeveer 10% van de totale box 3 opbrengst.
- De groep beleggers met minder dan 25% spaargeld betaalde ongeveer de helft van de box 3 opbrengst.

[1] Doorwerking van maatregelen aan de inkomstenkant is meegenomen. Uitvoeringskosten en doorwerking op inkomensafhankelijke regelingen (uitgaven) zijn niet meegenomen in deze notitie. Wel is duidelijk dat de budgettaire derving van herstel aan de uitgavenkant in het niet valt bij de derving aan de inkomstenkant.
[2] De berekeningen voor herstel over de jaren 2020-2022 zijn gebaseerd op de aangiftecijfers 2019. Voor het jaar 2022 zijn de berekeningen gebaseerd op ramingen van de rendementen. De gerealiseerde rendementen zijn pas begin 2023 beschikbaar.
[3] 2019 is het laatste jaar waarvoor we nagenoeg alle aangiften binnen hebben. Dit jaar is representatief voor de andere jaren.

Tabel 1.2 Aantal belastingplichtigen die box 3 betaalden in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen. Hoe groter het getal, hoe donkerder de cel is gekleurd.

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	6.000	11.000	15.000	7.000	1.000	*40.000*
0% - 25%	53.000	120.000	187.000	128.000	35.000	*522.000*
25%-50%	42.000	88.000	119.000	62.000	9.000	*320.000*
50%-75%	50.000	96.000	109.000	46.000	4.000	*306.000*
75%-100%	82.000	148.000	157.000	48.000	3.000	*438.000*
100%	334.000	417.000	247.000	37.000	1.000	*1.036.000*
Totaal	*567.000*	*879.000*	*834.000*	*328.000*	*53.000*	*2.661.000*

Tabel 1.3 Opbrengst box 3 in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen. Hoe groter het getal, hoe donkerder de cel is gekleurd.

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 0 mln	€ 3 mln	€ 17 mln	€ 34 mln	€ 31 mln	*€ 85 mln*
0% - 25%	€ 3 mln	€ 32 mln	€ 190 mln	€ 692 mln	€ 1.242 mln	*€ 2.158 mln*
25%-50%	€ 2 mln	€ 22 mln	€ 114 mln	€ 313 mln	€ 253 mln	*€ 705 mln*
50%-75%	€ 3 mln	€ 22 mln	€ 101 mln	€ 223 mln	€ 104 mln	*€ 453 mln*
75%-100%	€ 4 mln	€ 32 mln	€ 138 mln	€ 218 mln	€ 70 mln	*€ 462 mln*
100%	€ 16 mln	€ 78 mln	€ 199 mln	€ 150 mln	€ 18 mln	*€ 460 mln*
Totaal	*€ 28 mln*	*€ 188 mln*	*€ 759 mln*	*€ 1.629 mln*	*€ 1.718 mln*	*€ 4.323 mln*

- De gemiddelde opbrengst per belastingplichtige is € 1.625. Voor belastingplichtigen met een vermogen onder de € 50.000 is het gemiddelde € 49, terwijl miljonairs gemiddeld € 32.400 moesten betalen.

Vergelijking vermogen en inkomen

De populatie van box 3 betalers bevat relatief veel huishoudens die een hoger inkomen hebben. In Figuur 1.1 is de correlatie tussen inkomen en omvang box 3 vermogen weergegeven, voor huishoudens onder resp. boven de AOW-leeftijd.

- Huishoudens met een laag inkomen hebben weinig vermogen.
- Het gros van het vermogen zit bij huishoudens met een hoog inkomen. Dit is zowel het geval voor mensen onder als boven de AOW-leeftijd.

Figuur 1.1 *Aantal huishoudens per inkomenscategorie naar vermogen, 2018. Elke kolom bevat hetzelfde percentiel aan huishoudens. Grijs duidt op een relatief laag aantal, rood op een relatief hoog aantal. Het inkomen op de x-as is de som van het inkomen voor box 1 en voor box 2. Het inkomen uit box 3 is weggelaten om tot een zuivere vergelijking te komen.*

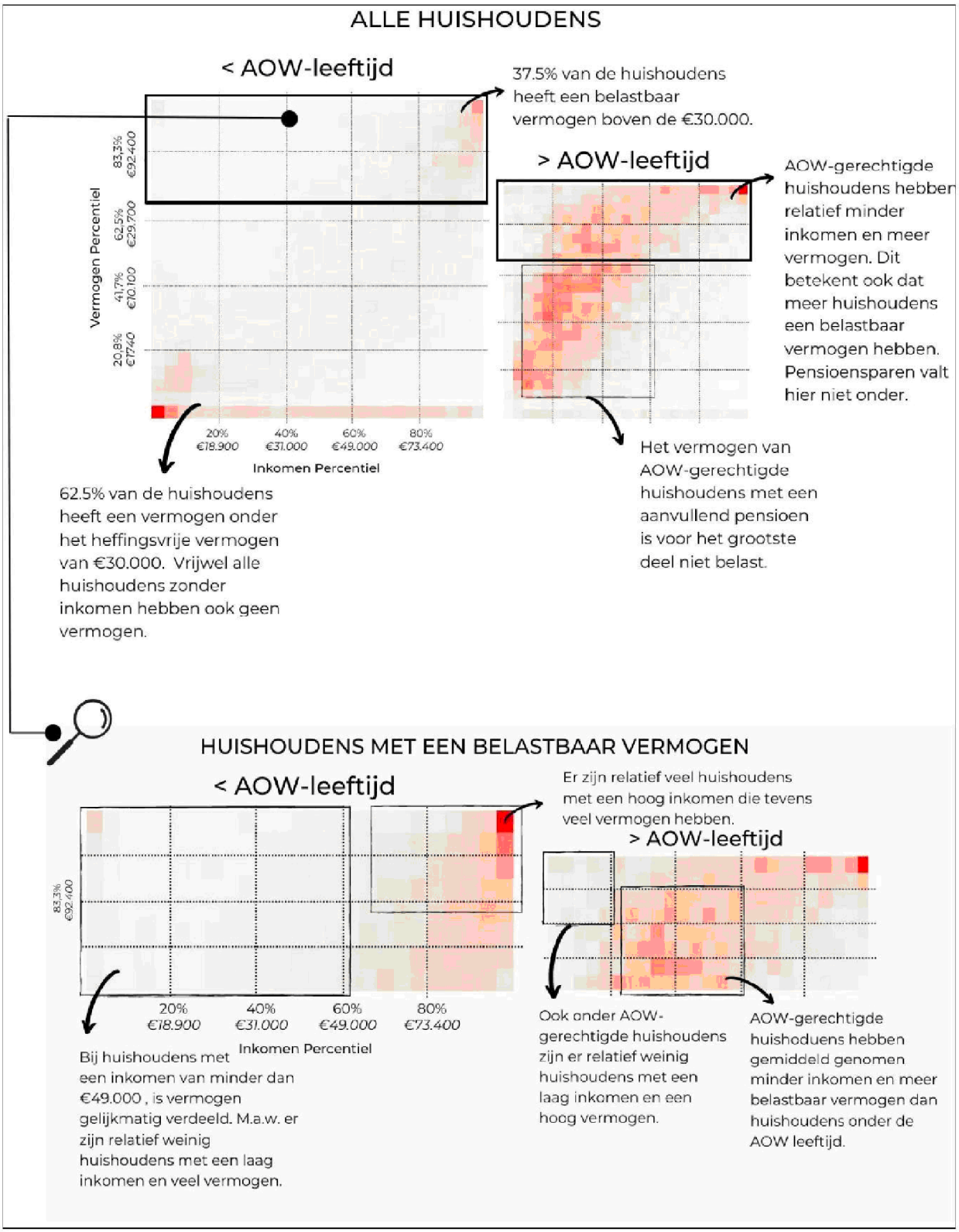

2 2017-2022 Vergelijken van de herstelvarianten

Voor herstel worden twee forfaitaire varianten onderscheiden, beiden op basis van de werkelijke individuele vermogensmix:

1. De spaarvariant. Er wordt gewerkt met drie forfaits voor: spaargeld, schulden en beleggingen. Voor spaargeld wordt – net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van een actuele spaarrente. Deze komt uit op 0,25% in 2017 aflopend naar ongeveer 0% in de jaren erna. Voor schulden wordt aangesloten bij de gemiddelde rente op uitstaande woninghypotheken: van ruim 3% aflopend naar iets minder dan 2,5%. Voor de overige bezittingen wordt – ook net als in het huidige box 3 stelsel - uitgegaan van het meerjarige gemiddelde rendement voor beleggingen. Dit is een gewogen rendement van het meerjarige gemiddelde rendement van obligaties, aandelen en vastgoed.
2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën. Bij deze variant worden voor alle rubrieken uit de belastingaangifte (spaargeld, onroerende zaken, aandelen/obligaties, contant geld etc.) de forfaits aangepast aan de gemiddelde rendementen voor deze vermogenscategorieën in het betreffende jaar, zodat het forfaitaire rendement (gemiddeld) zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke rendement in de betreffende jaren. Net als in het huidige box 3 behoren ook ongerealiseerde waardestijgingen tot dit rendement. Voor onroerend goed en beleggingen rekenen we ook met een generieke kostenaftrek in het forfait.

In beide varianten wordt het heffingvrij vermogen naar rato toegerekend. Wanneer de nieuwe berekening lager uitkomt dan de oude, krijgt de belastingplichtige geld terug.

Eerst vergelijken we de varianten cumulatief over de jaren 2017 t/m 2022. Daarna wordt de derving uitgesplitst per jaar en geven we apart weer wat de derving is wanneer in 2017 t/m 2020 alleen bezwaarmakers in aanmerking komen voor herstel.

Tabel 2.1 geeft de totale kosten van beide varianten. Daarbij worden ook per variant de kosten en aantallen verzoeken in beeld gebracht van een eventuele tegenbewijsregeling.

Tabel 2.1: Raming aantallen aangiftes en budgettaire derving van de herstelvarianten, ten opzichte van de oorspronkelijke situatie.

	Cumulatief 2017 t/m 2022	**Aantal aangiftes herstel[4]**	**Budgettair (€ mln)**	**Opgeteld**
1	Spaarvariant (fase 1)	9.400.000	-6.900	-11.700
	Extra bij tegenbewijsregeling (fase 2)	2.200.000	-4.800	
2	Forfaitaire variant alle categorieën (fase 1)	10.000.000	-10.300	-11.500
	Extra bij tegenbewijsregeling (fase 2)	900.000	-1.200	

- In de raming is rekening gehouden met het feit dat sommige belastingplichtigen op basis van alleen box 3 weliswaar belasting zouden moeten betalen, maar in de praktijk geen inkomstenbelasting hebben betaald vanwege aftrekposten en heffingskortingen. Deze mensen krijgen uiteraard ook geen herstel.
- De raming is inclusief doorwerking op andere regelingen aan de inkomstenkant, zoals de ouderenkorting.
- Voor de raming van de tegenbewijsregeling zijn we ervan uit gegaan dat behandeling plaatsvindt per ingediende aangifte. We nemen aan dat belastingplichtigen gebruik maken van de tegenbewijsregeling wanneer dit hen ten minste € 100 oplevert. In hoeverre dit klopt hangt onder andere af van de laagdrempeligheid van de regeling. De raming van een tegenbewijsregeling kent daarom een groter dan gebruikelijke onzekerheid.

[4] Aantallen niet optelbaar: sommige belastingplichtigen krijgen in zowel fase 1 als in fase 2 geld terug.

Fase 1

In Tabel 2.2-2.5 geven we weer hoeveel belastingplichtigen in fase 1 geld terugkrijgen en hoeveel daar macro mee is gemoeid, opgesplitst naar omvang vermogen en aandeel spaargeld in het bezit.

*Tabel 2.2: Het aantal aangiftes dat hersteld wordt (cumulatief 2017 t/m 2022) bij **de spaarvariant** zonder tegenbewijs, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het percentage van het totale bezit dat bestaat uit spaargeld. Voornamelijk belastingplichtigen met grotendeels spaargeld ontvangen herstel, weinig beleggers ontvangen herstel (rode cijfers).*

Box 3 vermogen / Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	0	0	0	0	0	*0*
0% - 25%	0	0	0	9.000	41.000	*49.000*
25%-50%	3.000	7.000	101.000	274.000	55.000	*440.000*
50%-75%	125.000	243.000	466.000	276.000	27.000	*1.138.000*
75%-100%	348.000	769.000	912.000	286.000	18.000	*2.333.000*
100%	1.471.000	2.345.000	1.444.000	223.000	5.000	*5.488.000*
Totaal	*1.946.000*	*3.364.000*	*2.924.000*	*1.069.000*	*146.000*	*9.449.000*

*Tabel 2.3: Het aantal aangiftes dat herstel ontvangt (cumulatief 2017 t/m 2022) bij **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën** zonder tegenbewijs, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het percentage van het totale bezit dat bestaat uit spaargeld. Het verschil met de spaarvariant zit bij beleggers (0-25% spaargeld, zie rode cijfers), al blijven spaarders de grootste groep die herstel ontvangt.*

Box 3 vermogen / Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	*5.000*
0% - 25%	50.000	104.000	226.000	214.000	72.000	*666.000*
25%-50%	71.000	151.000	243.000	164.000	30.000	*659.000*
50%-75%	133.000	295.000	395.000	199.000	21.000	*1.043.000*
75%-100%	324.000	713.000	832.000	280.000	18.000	*2.167.000*
100%	1.471.000	2.345.000	1.444.000	223.000	5.000	*5.488.000*
Totaal	*205.000*	*361.000*	*3.141.000*	*1.082.000*	*144.000*	*10.027.000*

De aantallen geven maar een beperkt beeld, omdat de hoogte van de herstelbetaling sterk verschilt per persoon. Mensen met grote vermogens betalen meer box 3 belasting en zullen doorgaans ook grotere herstelbetalingen krijgen als zij recht hebben op herstel. Beleggers bezitten gemiddeld meer vermogen dan spaarders. Onderstaande tabellen tonen de cumulatieve herstelbedragen per categorie voor de twee varianten. Hier wordt een groter verschil tussen de varianten zichtbaar: de herstelbetalingen voor beleggers in Variant 2 zijn doorgaans groter dan de betalingen aan spaarders.

*Tabel 2.4: Het totale herstelbedrag (cumulatief 2017 t/m 2022) bij **de spaarvariant** zonder tegenbewijs, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het percentage van het totale bezit dat bestaat uit spaargeld. Grote vermogens ontvangen relatief grote bedragen, omdat zij ook meer belasting hebben betaald. Weinig herstel voor beleggers (zie rode cijfers).*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 0 mln*
0% - 25%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 2 mln	€ 221 mln	*€ 224 mln*
25%-50%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 17 mln	€ 239 mln	€ 393 mln	*€ 648 mln*
50%-75%	€ 2 mln	€ 16 mln	€ 169 mln	€ 646 mln	€ 359 mln	*€ 1.192 mln*
75%-100%	€ 15 mln	€ 125 mln	€ 596 mln	€ 1.092 mln	€ 379 mln	*€ 2.207 mln*
100%	€ 81 mln	€ 428 mln	€ 1.097 mln	€ 885 mln	€ 107 mln	*€ 2.598 mln*
Totaal	*€ 98 mln*	*€ 569 mln*	*€ 1.878 mln*	*€ 2.864 mln*	*€ 1.459 mln*	*€ 6.868 mln*

*Tabel 2.5: Het totale herstelbedrag (cumulatief 2017 t/m 2022) bij **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën** zonder tegenbewijs, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het percentage van het totale bezit dat bestaat uit spaargeld. Het grootste verschil met de spaarvariant zit bij de beleggers met 0-25% spaargeld en een vermogen van meer dan € 250.000 (zie rode cijfers). Zij ontvangen gezamenlijk 3 mrd euro, voornamelijk voor jaren waarin de aandelen- en huizenmarkten slecht presteerden.*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 1 mln	€ 2 mln	€ 4 mln	*€ 7 mln*
0% - 25%	€ 3 mln	€ 23 mln	€ 146 mln	€ 822 mln	€ 2.171 mln	*€ 3.165 mln*
25%-50%	€ 3 mln	€ 25 mln	€ 147 mln	€ 534 mln	€ 539 mln	*€ 1.249 mln*
50%-75%	€ 5 mln	€ 44 mln	€ 226 mln	€ 594 mln	€ 307 mln	*€ 1.176 mln*
75%-100%	€ 16 mln	€ 130 mln	€ 579 mln	€ 1.032 mln	€ 356 mln	*€ 2.114 mln*
100%	€ 81 mln	€ 428 mln	€ 1.097 mln	€ 885 mln	€ 107 mln	*€ 2.598 mln*
Totaal	*€ 108 mln*	*€ 650 mln*	*€ 2.196 mln*	*€ 387 mln*	*€ 3.485 mln*	*€ 10.308 mln*

In beide varianten ontvangen 100% spaarders met meer dan 1 miljoen euro vermogen (5.000 aangiften) gemiddeld zo'n **€ 21.000** aan herstel per belastingjaar. Bij Variant 2 ontvangen beleggers met 0-25% spaargeld en meer dan een miljoen euro vermogen (66.000 aangiften) gemiddeld zo'n **€ 29.000** aan herstel per belastingjaar. Voor beide varianten geldt dat als een belastingplichtige elk jaar in die categorie voorkomt hij/zij voor alle 6 hersteljaren een dergelijk bedrag ontvangt.

<u>Fase 2</u> (tegenbewijsregeling)

We laten nu zien waar de extra herstelbetalingen terecht komen indien gebruik wordt gemaakt van een tegenbewijsregeling.

*Tabel 2.6: De raming van het totale aantal aangiftes waarvoor een herstelbetaling zou plaatsvinden via een tegenbewijsregeling bovenop het automatische herstel bij **de spaarvariant**, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. 100% spaarders zijn reeds geholpen via automatisch herstel: alleen mensen met beleggingsvermogen krijgen (extra) herstel*

bij fase 2. Dit zijn er meer dan 2 miljoen; de grootste groep zijn beleggers met relatief weinig spaargeld (rood).

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	0	1.000	0	0	0	*8.000*
0% - 25%	7.000	91.000	242.000	248.000	78.000	*666.000*
25%-50%	8.000	103.000	236.000	156.000	25.000	*529.000*
50%-75%	8.000	145.000	268.000	119.000	12.000	*552.000*
75%-100%	1.000	75.000	230.000	104.000	7.000	*416.000*
100%	0	0	0	0	0	*0*
Totaal	*25.000*	*415.000*	*980.000*	*630.000*	*123.000*	*2.172.000*

*Tabel 2.7: De raming van het totale aantal aangiftes waarvoor een herstelbetaling zou plaatsvinden via een tegenbewijsregeling bovenop het automatische herstel bij **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën**, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. 100% spaarders zijn reeds geholpen via automatisch herstel, dat geldt ook voor veel beleggers. Er blijven zo'n 900.000 aangiftes over van mensen met beleggingsvermogen die (extra) herstel krijgen bij fase 2. De grootste groep zijn beleggers met relatief weinig spaargeld (rood).*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	0	1.000	3.000	3.000	1.000	*6.000*
0% - 25%	1.000	27.000	110.000	119.000	33.000	*291.000*
25%-50%	1.000	28.000	95.000	80.000	13.000	*217.000*
50%-75%	1.000	31.000	95.000	72.000	8.000	*208.000*
75%-100%	0	13.000	66.000	58.000	6.000	*142.000*
100%	0	0	0	0	0	*0*
Totaal	*4.000*	*100.000*	*369.000*	*332.000*	*61.000*	*865.000*

De aantallen geven ook hier maar een beperkt beeld, omdat de hoogte van de herstelbetaling sterk verschilt per persoon. Mensen met grote vermogens betalen meer box 3 belasting en zullen doorgaans ook grotere herstelbetalingen krijgen. Beleggers bezitten gemiddeld meer vermogen dan spaarders. De volgende twee tabellen geven de bedragen weer.

*Tabel 2.8: De raming van het totale bedrag waarvoor een herstelbetaling zou plaatsvinden via een tegenbewijsregeling bovenop het automatische herstel bij **de spaarvariant**, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. Van de 4,8 miljard komt zo'n 3 miljard terecht bij vermogende beleggers (rood).*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 2 mln	€ 5 mln	€ 7 mln	*€ 15 mln*
0% - 25%	€ 1 mln	€ 24 mln	€ 170 mln	€ 905 mln	€ 2.082 mln	*€ 3.183 mln*
25%-50%	€ 1 mln	€ 26 mln	€ 155 mln	€ 468 mln	€ 360 mln	*€ 101 mln*
50%-75%	€ 1 mln	€ 32 mln	€ 129 mln	€ 214 mln	€ 88 mln	*€ 464 mln*
75%-100%	€ 0 mln	€ 12 mln	€ 57 mln	€ 71 mln	€ 19 mln	*€ 159 mln*
100%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 0 mln*
Totaal	*€ 3 mln*	*€ 94 mln*	*€ 513 mln*	*€ 1.663 mln*	*€ 2.557 mln*	*€ 4.831 mln*

*Tabel 2.9: De raming van het totale bedrag waarvoor een herstelbetaling zou plaatsvinden via een tegenbewijsregeling bovenop het automatische herstel bij **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën**, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. Bij deze variant vindt minder herstel plaats van bij de spaarvariant, omdat een deel van de beleggers al via automatisch herstel gecompenseerd is. Van de 1,2 miljard extra komt desalniettemin zo'n 700 miljoen terecht bij vermogende beleggers (rood).*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 1 mln	€ 4 mln	€ 5 mln	*€ 11 mln*
0% - 25%	€ 0 mln	€ 6 mln	€ 53 mln	€ 237 mln	€ 402 mln	*€ 699 mln*
25%-50%	€ 0 mln	€ 6 mln	€ 41 mln	€ 136 mln	€ 99 mln	*€ 282 mln*
50%-75%	€ 0 mln	€ 6 mln	€ 34 mln	€ 88 mln	€ 41 mln	*€ 169 mln*
75%-100%	€ 0 mln	€ 2 mln	€ 16 mln	€ 34 mln	€ 13 mln	*€ 65 mln*
100%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 0 mln*
Totaal	*€ 1 mln*	*€ 20 mln*	*€ 146 mln*	*€ 500 mln*	*€ 560 mln*	*€ 1.226 mln*

Derving per belastingjaar en beperken tot bezwaarmakers

Onderstaande tabellen vergelijken de derving van beide varianten met de totale belastingopbrengst per jaar, bij twee keuzes voor de doelgroep. Ook wordt het aantal aangiftes dat herstel ontvangt vergeleken met het totale aantal aangiftes.

*Tabel 2.10: De derving en het aantal aangiftes met herstel voor **de spaarvariant** als **iedereen** in aanmerking komt voor herstel. De getallen "Aantal aangiftes herstel" en "Aantal verzoeken tegenbewijs" zijn niet optelbaar; belastingplichtigen kunnen in beide fases geld terug krijgen.*

Jaar	Opbrengst box 3	Aantal aangiftes box 3	Bedrag herstel (fase 1)	Aantal aangiftes herstel (fase 1)	Bedrag tegenbewijs	Aantal verzoeken tegenbewijs	Bedrag incl. tegenbewijs
2017	€ 4,7 mld	2.900.000	€ 1,4 mld	2.100.000	€ 0,2 mld	200.000	€ 1,7 mld
2018	€ 4,4 mld	2.600.000	€ 1,1 mld	1.700.000	€ 2,0 mld	700.000	€ 3,1 mld
2019	€ 4,3 mld	2.700.000	€ 1,1 mld	1.700.000	€ 0,1 mld	100.000	€ 1,2 mld
2020	€ 4,2 mld	2.700.000	€ 1,1 mld	1.700.000	€ 1,4 mld	600.000	€ 2,5 mld
2021	€ 4,5 mld	1.900.000	€ 1,1 mld	1.100.000	€ 0,1 mld	100.000	€ 1,2 mld
2022	€ 4,4 mld	1.900.000	€ 1,1 mld	1.100.000	€ 0,9 mld	400.000	€ 2,0 mld
Totaal	**€ 26,5 mld**	14.700.000	**€ 6,9 mld**	9.400.000	**€ 4,8 mld**	2.200.000	**€ 11,7 mld**

*Tabel 2.11: De derving en het aantal aangiftes met herstel voor **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën** als **iedereen** in aanmerking komt voor herstel.*

Jaar	Opbrengst box 3	Aantal aangiftes box 3	Bedrag herstel (fase 1)	Aantal aangiftes herstel (fase 1)	Bedrag tegenbewijs	Aantal verzoeken tegenbewijs	Bedrag incl. tegenbewijs
2017	€ 4,7 mld	2.900.000	€ 1,2 mld	2.000.000	€ 0,3 mld	200.000	€ 1,5 mld
2018	€ 4,4 mld	2.600.000	€ 3,1 mld	2.200.000	€ 0,1 mld	100.000	€ 3,2 mld
2019	€ 4,3 mld	2.700.000	€ 0,8 mld	1.500.000	€ 0,1 mld	100.000	€ 1,0 mld
2020	€ 4,2 mld	2.700.000	€ 2,7 mld	2.200.000	€0,2 mld	100.000	€ 2,8 mld
2021	€ 4,5 mld	1.900.000	€ 0,7 mld	900.000	€ 0,1 mld	100.000	€ 0,8 mld
2022	€ 4,4 mld	1.900.000	€ 1,8 mld	1.300.000	€ 0,4 mld	200.000	€ 2,2 mld
Totaal	**€ 26,5 mld**	14.700.000	**€ 10,3 mld**	10.000.000	**€ 1,2 mld**	900.000	**€ 11,5 mld**

*Tabel 2.12: De derving en het aantal aangiftes met herstel voor **de spaarvariant**, als in 2017 t/m 2020 **alleen bezwaarmakers** in aanmerking komen voor herstel.*

Jaar	Opbrengst box 3	Aantal aangiftes box 3	Bedrag herstel (fase 1)	Aantal aangiftes herstel (fase 1)	Bedrag tegenbewijs	Aantal verzoeken tegenbewijs	Bedrag incl. tegenbewijs
2017	€ 0,3 mld	67.000	€ 0,1 mld	41.000	€ 0,0 mld	10.000	€ 0,1 mld
2018	€ 0,3 mld	48.000	€ 0,1 mld	27.000	€ 0,1 mld	22.000	€ 0,2 mld
2019	€ 0,3 mld	59.000	€ 0,1 mld	34.000	€ 0,0 mld	5.000	€ 0,1 mld
2020	€ 0,2 mld	47.000	€ 0,1 mld	29.000	€ 0,1 mld	18.000	€ 0,1 mld
2021	€ 4,5 mld	1.936.000	€ 1,1 mld	1.062.000	€ 0,1 mld	102.000	€ 1,2 mld
2022	€ 4,4 mld	1.936.000	€ 1,1 mld	1.053.000	€ 0,9 mld	393.000	€ 2,0 mld
Totaal	**€ 9,9 mld**	4.093.000	**€ 2,4 mld**	2.246.000	**€ 1,3 mld**	549.000	**€ 3,7 mld**

*Tabel 2.13: De derving en het aantal aangiftes met herstel voor **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën**, als in 2017 t/m 2020 **alleen bezwaarmakers** in aanmerking komen voor herstel.*

Jaar	Opbrengst box 3	Aantal aangiftes box 3	Bedrag herstel (fase 1)	Aantal aangiftes herstel (fase 1)	Bedrag tegenbewijs	Aantal verzoeken tegenbewijs	Bedrag incl. tegenbewijs
2017	€ 0,3 mld	67.000	€ 0,1 mld	36.000	€ 0,0 mld	10.000	€ 0,1 mld
2018	€ 0,3 mld	48.000	€ 0,2 mld	38.000	€ 0,0 mld	4.000	€ 0,2 mld
2019	€ 0,3 mld	59.000	€ 0,0 mld	29.000	€ 0,0 mld	5.000	€ 0,1 mld
2020	€ 0,2 mld	47.000	€ 0,1 mld	38.000	€ 0,0 mld	4.000	€ 0,1 mld
2021	€ 4,5 mld	1.936.000	€ 0,7 mld	879.000	€ 0,1 mld	87.000	€ 0,8 mld
2022	€ 4,4 mld	1.936.000	€ 1,8 mld	1.280.000	€ 0,4 mld	227.000	€ 2,2 mld
Totaal	**€ 9,9 mld**	4.093.000	**€ 2,9 mld**	2.299.000	**€ 0,6 mld**	337.000	**€ 3,5 mld**

- In beide varianten krijgt een deel van de bezwaarmakers geen geld terug, onder andere doordat een aanzienlijk deel van de bezwaarmakers beleggingsvermogen bezit. Het lage rendement op spaargeld kan worden gecompenseerd door een hoger rendement op beleggingen, waardoor het huidige stelsel per saldo voordeliger blijft.

Welke belastingplichtigen vallen niet onder herstel?

Tegenover de belastingplichtigen die straks een herstelbetaling gaan ontvangen, staan ook belastingplichtigen die juist voordeel hadden van het huidige stelsel. Zij krijgen geen herstelbetaling en hoeven uiteraard niet achteraf bij te betalen. Als zij direct belast waren volgens het stelsel waarmee herstel wordt berekend, hadden ze wel meer belasting moeten betalen dan ze nu hebben gedaan.

We laten zien hoeveel belasting deze belastingplichtigen cumulatief in 2017 t/m 2022 meer zouden hebben betaald bij **de spaarvariant** van meet af aan gebruikt was. Dit is het impliciete voordeel dat deze mensen hebben genoten. Als je uitgaat van de andere variant of van een stelsel op basis van werkelijk rendement is dit impliciete voordeel groter dan bij de spaarvariant.

- Dit voordeel blijkt bijna in zijn geheel bij beleggers terecht te komen, voornamelijk bij beleggers in onroerend goed. Dit komt doordat de recente sterke stijging van de huizenprijzen slechts deels en met vertraging doorwerkt in het huidige forfait.

Tabel 2.14: Het aantal aangiftes (cumulatief 2017 t/m 2022) die meer zouden zijn belast als van meet af aan de spaarvariant was gebruikt in box 3. Dit zijn enkel mensen met beleggingen.

Box 3 vermogen	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal

Aandeel spaargeld						
0%	26.000	67.000	0	0	0	*223.000*
0% - 25%	240.000	705.000	1.088.000	739.000	163.000	*2.934.000*
25%-50%	191.000	510.000	598.000	93.000	2.000	*1.394.000*
50%-75%	102.000	314.000	180.000	0	0	*596.000*
75%-100%	9.000	71.000	9.000	0	0	*89.000*
100%	0	0	0	0	0	*8.000*
Totaal	*567.000*	*1.667.000*	*1.961.000*	*872.000*	*169.000*	*5.237.000*

Tabel 2.15: Het bedrag aan impliciete voordeel van de belastingplichtigen die niet onder herstel vallen (ten opzichte van de spaarvariant), uitgesplitst naar vermogen en aandeel spaargeld (cumulatief 2017 t/m 2022). Het grootste deel van dit voordeel van ruim 5 miljard zit bij beleggers met 0-25% spaargeld (rood).

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 5 mln	€ 47 mln	€ 112 mln	€ 112 mln	€ 74 mln	*€ 351 mln*
0% - 25%	€ 33 mln	€ 421 mln	€ 1123 mln	€ 1.622 mln	€ 1.162 mln	*€ 4.361 mln*
25%-50%	€ 10 mln	€ 123 mln	€ 201 mln	€ 35 mln	€ 3 mln	*€ 372 mln*
50%-75%	€ 2 mln	€ 31 mln	€ 21 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 55 mln*
75%-100%	€ 0 mln	€ 3 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 3 mln*
100%	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	€ 0 mln	*€ 0 mln*
Totaal	*€ 51 mln*	*€ 625 mln*	*€ 1.459 mln*	*€ 1.768 mln*	*€ 124 mln*	*€ 5.142 mln*

Dit voordeel was gemiddeld het grootst bij beleggers (0-25% spaargeld) met meer dan een miljoen box 3 vermogen: ruim € 7.100 per aangifte. We kijken in meer detail bij welk soort beleggers dit impliciete voordeel terecht kwam.

Tabel 2.16: Het bedrag aan impliciete voordeel van de belastingplichtigen die niet onder herstel vallen (ten opzichte van de spaarvariant), uitgesplitst naar box 3 vermogen en het soort belegger. Een belastingplichtige is gekwalificeerd als "spaarder" als het spaarvermogen groter is dan het beleggingsvermogen. De groep beleggers is onderverdeeld in beleggers met in meerderheid effecten en beleggers met in meerderheid onroerend goed. Het grootste voordeel (ruim 3 miljard) zit bij beleggers in onroerend goed (rood).

Vermogen box 3 Grootste vermogenstitel	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
Belegger effecten	€ 12 mln	€ 158 mln	€ 366 mln	€ 543 mln	€ 454 mln	*€ 1.532 mln*
Belegger onroerend goed	€ 30 mln	€ 367 mln	€ 943 mln	€ 1.155 mln	€ 759 mln	*€ 3.254 mln*
Spaarder	€ 8 mln	€ 101 mln	€ 150 mln	€ 70 mln	€ 27 mln	*€ 356 mln*
Totaal	€ 51 mln	€ 625 mln	€ 1.459 mln	€ 1.768 mln	€ 124 mln	*€ 5.142 mln*

3 Vanaf 2023: Spoedwetgeving

Tabel 3.1 toont de verwachte budgettaire opbrengst box 3 indien het huidige stelsel nog zou bestaan. De overige rijen geven weer hoeveel meer/minder de opbrengst is indien het huidige box 3 stelsel wordt vervangen door één van de varianten. In alle gevallen is uitgegaan van het bestaande heffingvrij vermogen van ruim 50.000 euro, tenzij anders vermeld.

De twee opties voor spoedwetgeving zijn een voortzetting van de herstelopties op basis van de werkelijke vermogensmix. Het verschil met het rechtsherstel in 2017 t/m 2022 is dat belastingplichtigen vanaf 2023 niet meer kunnen terugvallen op het huidige box 3 stelsel als dat voordeliger is. De getoonde budgettaire derving geldt bij het huidige tarief van 31%.

Tabel 3.1: Raming varianten spoedwetgeving vergeleken met huidig stelsel box 3[5]

Prijzen 2023, miljoenen euro's	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
a. Voortzetten spaarvariant	-380	-380
b. Voortzetten forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën	-580	-2.020

- Te zien is dat de opbrengst van het huidige stelsel stijgt tot 5,4 miljard. Dat komt door de enorme stijging van de huizen- en aandelenprijzen in 2021 en de verwachte huizenprijsstijging voor 2022. Die werken met vertraging door in de forfaits van het huidige stelsel.
- De raming van variant b is bijzonder onzeker, omdat deze sterk bepaald wordt door de ontwikkelingen op de aandelen- en huizenmarkten. In deze raming zijn de laatste CPB-ramingen uit het CEP toegepast en is voor effecten aangesloten bij de systematiek van de Commissie Parameters.
- Als grote vermogens (fors) meer worden belast, zal een deel van dit vermogen zich verplaatsen, bijvoorbeeld naar box 2. Met zulke gedragseffecten is in de ramingen rekening gehouden. Dit is de reden dat variant a tot een derving leidt.
- De raming van de opbrengst van Variant b. daalt, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Het huidige meerjarig gemiddelde forfait op beleggingen zorgt zo voor een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar Variant b.

We onderzoeken nu welke belastingplichtigen meer of minder gaan betalen bij de spoedwetgeving.

a. Voortzetten spaarvariant

Tabel 3.2 laat zien welke belastingplichtigen meer of minder gaan betalen in vergelijking met het huidige stelsel. Vooral beleggers (0-25% spaargeld) gaan meer belasting betalen (tezamen zo'n 700 miljoen in 2023). Dit komt doordat de werkelijke vermogensmix in aanmerking wordt genomen, waardoor schulden niet meer gesaldeerd worden met het vermogen. Per saldo betekent dit minder aftrek voor schulden. Spaarders gaan minder betalen.

*Tabel 3.2: Het verschil in budgettaire opbrengst in 2023 tussen het oude box 3 stelsel en een nieuw stelsel op basis van **de spaarvariant**, uitgesplitst naar box 3 vermogen en het aandeel van spaargeld in het vermogen.*

Vermogen box 3 / **Aandeel spaargeld**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	€ 5 mln	€ 17 mln	€ 20 mln	€ 15 mln	€ 56 mln
0% - 25%	€ 51 mln	€ 177 mln	€ 303 mln	€ 180 mln	€ 711 mln
25%-50%	€ 15 mln	€ 16 mln	-€ 39 mln	-€ 66 mln	-€ 74 mln
50%-75%	€ 2 mln	-€ 44 mln	-€ 123 mln	-€ 57 mln	-€ 222 mln
75%-100%	-€ 18 mln	-€ 133 mln	-€ 201 mln	-€ 63 mln	-€ 415 mln
100%	-€ 58 mln	-€ 204 mln	-€ 155 mln	-€ 20 mln	-€ 437 mln
Totaal	-€ 2 mln	-€ 171 mln	-€ 196 mln	-€ 11 mln	-€ 381 mln

Tabel 3.3 laat zien welke beleggers meer belasting gaan betalen: voornamelijk beleggers in onroerend goed. Dit zijn de beleggers met de meeste schulden.

[5] Dit zijn ramingen van de belastinginkomsten. De uitvoeringskosten en doorwerking aan de uitgavenkant, zoals toeslagen, zijn niet meegenomen.

*Tabel 3.3: Het verschil in budgettaire opbrengst in 2023 tussen het oude box 3 stelsel en een nieuw stelsel op basis van **de spaarvariant** uitgesplitst naar box 3 vermogen en het soort belegger. Een belastingplichtige kwalificeert als "spaarder" als het spaarvermogen groter is dan het beleggingsvermogen. De groep beleggers is onderverdeeld in beleggers met in meerderheid effecten en beleggers met in meerderheid onroerend goed.*

Vermogen box 3 Grootste vermogenstitel	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
Belegger effecten	€ 16 mln	€ 45 mln	€ 77 mln	€ 11 mln	€ 149 mln
Belegger onroerend goed	€ 48 mln	€ 151 mln	€ 206 mln	€ 124 mln	€ 528 mln
Spaarder	-€ 66 mln	-€ 367 mln	-€ 479 mln	-€ 146 mln	-€ 1.058 mln
Totaal	-€ 2 mln	-€ 171 mln	-€ 196 mln	-€ 11 mln	-€ 381 mln

b. Voortzetten forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën

Tabel 3.4 laat zien welke belastingplichtigen in 2023 meer of minder gaan betalen in vergelijking met het huidige stelsel.

*Tabel 3.4: Het verschil in budgettaire opbrengst in 2023 tussen het oude box 3 stelsel en een nieuw stelsel op basis van **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën**, uitgesplitst naar box 3 vermogen en het aandeel van spaargeld in het vermogen. Ook bij deze variant gaan spaarders minder betalen en beleggers meer.*

Vermogen box 3 Aandeel spaargeld	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0%	€ 9 mln	€ 37 mln	€ 53 mln	€ 46 mln	€ 145 mln
0% - 25%	€ 69 mln	€ 243 mln	€ 328 mln	-€ 32 mln	€ 607 mln
25%-50%	€ 13 mln	€ 5 mln	-€ 83 mln	-€ 110 mln	-€ 174 mln
50%-75%	-€ 4 mln	-€ 62 mln	-€ 146 mln	-€ 66 mln	-€ 278 mln
75%-100%	-€ 22 mln	-€ 145 mln	-€ 212 mln	-€ 65 mln	-€ 444 mln
100%	-€ 58 mln	-€ 204 mln	-€ 155 mln	-€ 20 mln	-€ 437 mln
Totaal	€ 7 mln	-€ 126 mln	-€ 216 mln	-€ 246 mln	-€ 581 mln

Als we onderscheid maken tussen twee soorten beleggers, dan blijkt uit Tabel 3.5 dat beleggers in effecten juist *minder* belasting gaan betalen, terwijl de onroerend goed bezitters een stuk *meer* gaan betalen bij deze variant. Een deel van dit effect komt doordat (onroerendgoed-)schulden niet meer met het bezit worden gesaldeerd, net als bij de vorige variant. Een ander deel komt door de CPB-raming uit de CEP 2022 dat de woningmarkt in 2023 nog een relatief hoog rendement oplevert. Een voorspelling doen voor de aandelenmarkten in 2023 is koffiedik kijken, maar op basis van historische gemiddeldes en de Commissie Parameters lijkt een wat lager rendement te verwachten dan het forfait van het huidige box 3 stelsel.

*Tabel 3.5: Het verschil in budgettaire opbrengst in 2023 tussen het oude box 3 stelsel en een nieuw stelsel op basis van **de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën**, uitgesplitst naar box 3 vermogen en het soort belegger. Een belastingplichtige kwalificeert als "spaarder" als het spaarvermogen groter is dan het beleggingsvermogen. De groep beleggers is onderverdeeld in beleggers met in meerderheid effecten en beleggers met in meerderheid onroerend goed.*

Vermogen box 3 Grootste vermogenstitel	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
Belegger effecten	€ 2 mln	-€ 39 mln	-€ 204 mln	-€ 458 mln	-€ 700 mln
Belegger onroerend goed	€ 89 mln	€ 342 mln	€ 548 mln	€ 385 mln	€ 1.365 mln
Spaarder	-€ 84 mln	-€ 429 mln	-€ 560 mln	-€ 173 mln	-€ 1.246 mln
Totaal	€ 7 mln	-€ 126 mln	-€ 216 mln	-€ 246 mln	-€ 581 mln

Bijlage 2. Overwegingen bij de verschillende beleidsopties: juridisch, maatschappelijk/politiek, voor de uitvoering en budgettair

Inhoud

Tabel 1. Overwegingen doelgroep rechtsherstel

Tabel 2. Overwegingen geautomatiseerd rechtsherstel

Tabel 3. Overwegingen tegenbewijs rechtsherstel

Tabel 4. Overwegingen spoedwetgeving

Tabel 1. Overwegingen doelgroep rechtsherstel

Categorie	Voordelen beperken doelgroep	Nadelen beperken doelgroep
Juridisch	Het is volgens de Landsadvocaat juridisch verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Arresten waarin een nieuw antwoord op een rechtsvraag wordt gegeven gelden doorgaans slechts voor degene die bezwaar maken en/of waarbij de aanslag op dat moment nog niet onherroepelijk is. Dit biedt rechtszekerheid voor belastingplichtigen. Dit betreft een uniek arrest waarvan de gevolgen lastig te overzien zijn. Rechtsherstel bieden aan niet-bezwaarmakers zou mogelijk een precedent kunnen scheppen dat in toekomstige situaties ook rechtsherstel moet plaatsvinden voor niet-bezwaarmakers, hoewel juridisch er geen sprake van precedentwerking is. Het politieke risico is moeilijk nader te duiden, omdat er geen vergelijkbare uitspraken zijn om deze inschatting op te baseren. Bijlage 2 gaat hier nader op in.	Voor niet-bezwaarmakers kan het beperken van de doelgroep aanleiding zijn om alsnog met een rechtstreeks beroep op het arrest een verzoek om ambtshalve vermindering in te dienen. De Rechtbank Noord-Holland heeft in een uitspraak van 7 januari jl. een belastingplichtige die niet tijdig bezwaar heeft gemaakt het rechtsherstel geboden dat in het arrest is vastgesteld. Dit gaat in tegen het advies van de Landsadvocaat. Hiertegen is hoger beroep ingesteld. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden. Dit gaat tevens gepaard met aanvullende verzoeken om ambtshalve vermindering, die momenteel al bij de Belastingdienst binnenkomen.
Maatschappelijk - Politiek	Het bieden van ruimhartig herstel en het vervolgens opnieuw ophalen bij dezelfde doelgroep is moeilijk uitlegbaar. Ook dit kan leiden tot vertrouwensschade bij burgers.	Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid. De grondrechten van burgers zijn geschonden. Onder de niet-bezwaarmakers vallen ook "kleine spaarders" waar een Kamerbrede motie over is aangenomen.
		Het beperken van de doelgroep zorgt voor langere rechtsonzekerheid bij niet-bezwaarmakers. Verwachting dat er nieuwe procedures zullen komen. Negatieve impact vertrouwen in de overheid als bij nieuwe procedures de HR de nieuwe bezwaarmakers in het gelijk stelt.
		Indien slechts bezwaarmakers recht wordt gedaan kan de redenering moeilijk worden gevolgd dat de kosten van compensatie weer (deels) bij de gehele doelgroep wordt teruggehaald. Immers, slechts een beperkte groep heeft recht gekregen.
Uitvoering	Hoe kleiner de doelgroep, hoe minder beroep zal worden gedaan op een gestructureerde	Beperken van de doelgroep leidt tot verzoeken ambtshalve vermindering van niet-bezwaarmakers, wat kan leiden tot

	tegenbewijsregeling. Dit hangt echter af van de vormgeving van het rechtsherstel en de tegenbewijsregeling (zie nadelen).	vele nieuwe bezwaar- en beroepsprocedures. Dit zal veel behandelcapaciteit vergen van de Belastingdienst. De impact hiervan is afhankelijk van hoeveel verzoeken tot ambtshalve vermindering worden gedaan. Om een indicatie te geven van de mogelijke impact: Er zijn bij de spaarvariant 4,5 miljoen aangiften van niet-bezwaarmakers cumulatief over de jaren 2017 t/m 2020 waarbij een redelijk substantieel voordeel[1] bestaat als het rechtsherstel zou worden toegepast. Deze mensen hebben dus een belang om een verzoek in te dienen voor ambtshalve vermindering. Qua capaciteit een indicatie: 2 uur per ambtshalve vermindering, 8 uur per bezwaar, 40 uur per beroep, 40 uur hoger beroep. Naast een juridische risico heeft dit dus ook grote impact op de uitvoering.
	In eerste instantie zal met een kleine doelgroep de afhandeling van het arrest m.b.t. de massaal bezwaarprocedure snel afgerond worden.	Risico dat er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. De lopende hersteloperatie (en aanvullend spoedwetgeving en toekomstig stelsel) legt al aanzienlijk beslag op de uitvoeringscapaciteit. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.
		Op dit moment zijn reeds veel telefoontjes, verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren ingediend. Langere rechtsonzekerheid voor een grotere groep draagt hieraan bij en legt aanvullende druk op de capaciteit van de uitvoering. We zien nu reeds dat veel belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt een verzoek indienen tot ambtshalve vermindering (100.000 ambtshalve verminderingen en bezwaren in Q1 2022; normaal gesproken jaarlijks 140.000 op jaarbasis).
Budgettair	Derving fors beperkter. Geraamde derving: 3,4/3,5 mld (excl derving uitgavenkant). Derving mogelijk groter als mensen via ambtshalve vermindering in het gelijk worden gesteld.	Derving is groter. Geraamde derving: 6,9/11,6 mld voor de grote doelgroep (afhankelijk van vormgeving, excl derving uitgavenkant).

[1] Ten minste € 100.

Tabel 2. Overwegingen geautomatiseerd rechtsherstel

Categorie	1. De spaarvariant	2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën
Juridisch	**Nadeel**: De forfaitaire berekening sluit minder goed aan op het werkelijk rendement in box 3 in specifieke jaren.	**Voordeel**: Deze variant sluit beter aan bij het werkelijke rendement van spaarders en beleggers.
Maatschappelijk - Politiek	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel:** De eenvoud. Er hoeven weinig nieuwe ficties bedacht te worden. Alleen het forfait op schulden is nieuw. **Nadeel:** Er wordt veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. Dit volgt echter onvermijdelijk uit het arrest van de HR – de belanghebbende in die zaak had (met partner gezamenlijk) ca. € 1 mln vermogen in box 3.	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel**: Voor zo veel mogelijk belastingplichtigen is er geautomatiseerd snel (geheel of gedeeltelijk) rechtsherstel. **Nadeel:** Er wordt net zoals in de spaarvariant veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. In deze variant gaat bovendien een aanzienlijk deel van het geautomatiseerde naar beleggers, omdat het gemiddelde rendement op effecten in 2018 en 2020 erg laag was. **Nadeel:** Voor elk vermogensbestanddeel moet een nieuw forfait worden bedacht. Iedere keuze die hierin wordt gemaakt, kan discussie opleveren.
Uitvoering	**Nadeel**: Er zijn meer belastingplichtigen die een lager werkelijk rendement hebben dan het nieuw forfaitair berekende rendement. Bij circa 2,2 mln aangiftes kan de belastingplichtige meer dan € 100 terug ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).	**Voordeel**: Er zijn 0,9 mln aangiftes waarbij de belastingplichtige meer dan €100 terug kan ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).
Budgettair	**Voordeel:** Lagere derving in fase 1 (€ 6,9 miljard).	**Nadeel**: Hogere derving in fase 1 (€ 10,3 miljard).

	Nadeel: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als in fase 2 alsnog rechtsherstel zou moeten worden geboden aan alle belastingplichtigen.	**Voordeel**: Het nadeel vervalt als in fase 2 alsnog rechtsherstel moet worden geboden aan alle belastingplichtigen.

Tabel 3. Overwegingen tegenbewijs rechtsherstel

Categorie	A. Direct tegenbewijs	B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
Juridisch	**Voordeel:** Het rechtsherstel sluit nauw aan op de manier waarop de HR in de beoordeelde casus herstel heeft geboden (aansluiten bij werkelijk rendement). Daardoor heeft deze optie de minste juridische risico's. De Landsadvocaat geeft aan een forfaitair rechtsherstel zoals in fase 1, zonder mogelijkheid tot tegenbewijs, niet juridisch verdedigbaar te vinden.	**Nadeel**: Risico dat de overheid opnieuw ongelijk krijgt van de HR en verdergaand rechtsherstel dan op basis van fase 1 moet bieden. De HR heeft aangegeven dat de rechten van belastingplichtigen – zonder afbakening tot spaarders – worden geschonden als zij worden belast op basis van een forfaitair rendement dat hoger is dan het werkelijk behaalde rendement. De HR geeft echter ook aan dat een zekere ruwheid een forfaitaire regeling kenmerkt en daarmee acceptabel is, mits deze de werkelijkheid tracht te benaderen. **Voordeel:** Meer juridische duidelijkheid over de kaders van een eventuele tegenbewijsregeling.
Maatschappelijk - Politiek	**Voordeel:** Aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Er is een mogelijkheid dat ruimhartiger rechtsherstel wordt geboden dan strikt genomen de bedoeling van de HR, waarvan met name vermogende beleggers profiteren.	**Voordeel:** Mogelijkheid (als rechtszaken worden gewonnen) dat een ingewikkelde tegenbewijsregeling niet nodig is. **Nadeel**: Voor deelnemers aan de massaal bezwaarprocedure wordt na jaren wachten alsnog geen volledige rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Het kan lang duren voordat via nieuwe uitspraken duidelijkheid is verkregen, de timing hiervan is lastig te voorspellen. In het gunstigste geval (spoedig beroep bij de rechtbank en de rechtbank stelt een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad, wat tot op heden niet vaak is voorgekomen) lijkt een oordeel van de Hoge Raad binnen circa een jaar mogelijk ingeval dit haalbaar is voor de rechtspraak. De aanzienlijke kans bestaat dat het langer zal duren, tot meer dan 4 jaar. **Nadeel**: Als de rechtszaken opnieuw verloren worden kan dit negatief effect hebben op het vertrouwen in de overheid en de Belastingdienst.
Uitvoering	**Voordeel:** Geprobeerd kan worden om de verzoeken en verwerking daarvan (deels) te automatiseren en te kanaliseren. **Voordeel:** De hersteloperatie kan sneller worden afgerond.	**Voordeel:** Er is meer tijd voor het inrichten van een tegenbewijsregeling zoals onder A, als dat nodig blijkt op basis van nieuwe uitspraken. **Nadeel**: Belastingplichtigen hebben rechtsmiddelen om te procederen tegen het geboden rechtsherstel in fase 1. Niet

	Nadeel: Naar verwachting zullen veel belastingplichtigen een beroep doen op een tegenbewijsregeling. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om hierop toezicht te houden vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Het risico is dat veel verzoeken ongezien worden toegewezen. Het is de vraag wat dit doet voor het vertrouwen in de overheid als (vrijwel) zonder controle belasting wordt teruggeven aan mensen met vermogen. **Nadeel:** Doenvermogen. Veel belastingplichtigen zullen niet tot nauwelijks in staat zijn hun werkelijke rendement over voorgaande jaren te bepalen. Dit is een complexe berekening waarvoor bovendien niet iedereen de benodigde gegevens nog zal hebben.[2]	alle belastingplichtigen zullen akkoord gaan met het aanhouden van hun verzoek of bezwaar. Ook indien alle niet-geselecteerde verzoeken en bezwaren in eerste instantie aangehouden of afgewezen worden, zal afhandeling hiervan en van eventuele beroepszaken een beslag leggen op de uitvoering. **Nadeel**: Afhankelijk van de uitkomsten van rechtszaken is er een reëel risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A geboden moet worden.
Budgettair	**Nadeel**: Derving is hoger dan bij optie B.	**Voordeel:** Derving is lager dan optie A. **Nadeel**: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als rechtszaken worden verloren, waardoor het voordeel vervalt.

[2] Voor elke vermogenscomponent (bijvoorbeeld de aandelenportefeuille), moet de belastingplichtige beschikken over de waarde op 1 januari, de waarde op 31 december en de waarde van alle stortingen en alle onttrekkingen gedurende het jaar. Eventueel aftrekbare kosten moeten ook nog terug worden gevonden.

Tabel 4. Overwegingen spoedwetgeving

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	**Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen**
Beschrijving	Spaargeld en schulden actueel forfait. Voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen hanteren.	Forfaitair rendement op alle vermogenscategorieën in aansluiting op rubrieken in aangifte. Actuele forfaits om werkelijk rendement te benaderen[3].
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
	In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving. Randvoorwaarden hierbij zijn dat een dergelijke bepaling uitvoerbaar dient zijn voor zowel de Belastingdienst als de burger.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	

[3] Onze inschatting is dat het juridisch uitlegbaar is om te werken met een actueel forfait. Dit betekent een forfait over het desbetreffende jaar. Het forfait is immers een proxy voor het inkomen uit vermogen in een gegeven jaar. Iemands inkomen staat ook niet al van tevoren vast.

	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[4]	-580	-2.020

[4] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

VIERHOEK

Kenmerk : 3764372

AGENDA

Vergadering te houden op 1 april 2022
in de Trêveszaal van het ministerie van Algemene Zaken,
aan te vangen 's morgens om 10.45 uur

1.	Rechtsherstel box 3 – Doelgroep	x
2.	Rechtsherstel box 3 – Juridische analyse	x
3.	Rechtsherstel box 3 - Vormgeving rechtsherstel	x
4.	Spoedwetgeving box 3	x
5.	Dekkingsopties box 3	x
6.	Richtingennota - Oplegger	x
	a) Richtingennota	
	b) Bijlage1: budgettaire informatie	
	c) Bijlage 2: overwegingen rechtsherstel en spoedwetgeving	

x stukken zijn rondgezonden
o stukken worden rondgezonden
• stukken zijn in de samenwerkingsruimte geplaatst
= geen stukken
A aanbiedingsdatum

1 april 2022
Persoonsgegevens

Politieke vierhoek 1 april 2022 – Doelgroep rechtsherstel box 3

Aanleiding
In de vierhoek van 18 maart is afgesproken om de doelgroep voor het rechtsherstel [Verleden 2017-2020] te bespreken in een bewindspersonenoverleg ter voorbereiding op de politieke vierhoek van 29 maart. Dit memo bevat de overwegingen bij de keuze voor de doelgroep, met aanvullende uitleg.

De opdracht
In box 3 zijn in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het werkelijke inkomen in dat jaar. In de uitspraak van 24 december 2021 draagt de Hoge Raad het kabinet op dit te herstellen.

De inzet
- Recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Vertrouwen in de overheid herstellen. Uitvoerbaarheid hoog in het vaandel dragen. Uitstel van toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement voorkomen.
- Het herstel bieden aan spaarders sluit het meest nauw aan bij de achtergrond van het arrest. Dit is in mindere mate het geval bij beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rechten in slechte beleggingsjaren zijn geschonden, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
- Zoveel mogelijk de budgettaire derving beperken.

De overwegingen:

In onderstaande tabel zijn de voor en nadelen van het beperken van de doelgroep voor rechtsherstel tot de 60.000 bezwaarmakers voor de periode 2017-2020 uiteengezet. In dit geval krijgen niet-bezwaarmakers geen rechtsherstel. Belastingplichtigen kunnen echter wel altijd een verzoek om ambtshalve vermindering doen.
NB. Voor de jaren 2021 en 2022 krijgen alle belastingplichtigen rechtsherstel. Deze aanslagen staan immers nog niet vast.

Categorie	Voordelen beperken doelgroep	Nadelen beperken doelgroep
Juridisch	Het is volgens de Landsadvocaat juridisch verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Arresten waarin een nieuw antwoord op een rechtsvraag wordt gegeven gelden doorgaans slechts voor degene die bezwaar maken en/of waarbij de aanslag op dat moment nog niet onherroepelijk is. Dit biedt rechtszekerheid voor belastingplichtigen.	Voor niet-bezwaarmakers kan het beperken van de doelgroep aanleiding zijn om alsnog met een rechtstreeks beroep op het arrest een verzoek om ambtshalve vermindering in te dienen. De Rechtbank Noord-Holland heeft in een uitspraak van 7 januari jl. een belastingplichtige die niet tijdig bezwaar heeft gemaakt het rechtsherstel geboden dat in het arrest is vastgesteld. Dit gaat in tegen het advies van de Landsadvocaat. Hiertegen is hoger beroep ingesteld. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden. Dit gaat tevens gepaard met aanvullende verzoeken om ambtshalve vermindering, die momenteel al bij de Belastingdienst binnenkomen.
	Dit betreft een uniek arrest waarvan de gevolgen lastig te overzien zijn. Rechtsherstel bieden aan niet-bezwaarmakers zou mogelijk een precedent kunnen scheppen dat in toekomstige situaties ook rechtsherstel moet plaatsvinden voor niet-bezwaarmakers, hoewel juridisch er geen sprake van precedentwerking is. Het politieke risico is moeilijk nader te duiden, omdat er geen vergelijkbare uitspraken zijn om deze inschatting op te baseren. Bijlage 2 gaat hier nader op in.	

Maatschappelijk - Politiek	Het bieden van ruimhartig herstel en het vervolgens opnieuw ophalen bij dezelfde doelgroep is moeilijk uitlegbaar. Ook dit kan leiden tot vertrouwensschade bij burgers.	Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid. De grondrechten van burgers zijn geschonden. Onder de niet-bezwaarmakers vallen ook "kleine spaarders" waar een Kamerbrede motie over is aangenomen.
		Het beperken van de doelgroep zorgt voor langere rechtsonzekerheid bij niet-bezwaarmakers. Verwachting dat er nieuwe procedures zullen komen. Negatieve impact vertrouwen in de overheid als bij nieuwe procedures de HR de nieuwe bezwaarmakers in het gelijk stelt.
		Indien slechts bezwaarmakers recht wordt gedaan kan de redenering moeilijk worden gevolgd dat de kosten van compensatie weer (deels) bij de gehele doelgroep wordt teruggehaald. Immers, slechts een beperkte groep heeft recht gekregen.
Uitvoering	Hoe kleiner de doelgroep, hoe minder beroep zal worden gedaan op een gestructureerde tegenbewijsregeling. Dit hangt echter af van de vormgeving van het rechtsherstel en de tegenbewijsregeling (zie nadelen).	Beperken van de doelgroep leidt tot verzoeken ambtshalve vermindering van niet-bezwaarmakers, wat kan leiden tot vele nieuwe bezwaar- en beroepsprocedures. Dit zal veel behandelcapaciteit vergen van de Belastingdienst. De impact hiervan is afhankelijk van hoeveel verzoeken tot ambtshalve vermindering worden gedaan. Om een indicatie te geven van de mogelijke impact: Er zijn bij de spaarvariant 4,5 miljoen aangiften van niet-bezwaarmakers cumulatief over de jaren 2017 t/m 2020 waarbij een redelijk substantieel voordeel[1] bestaat als het rechtsherstel zou worden toegepast. Deze mensen hebben dus een belang om een verzoek in te dienen voor ambtshalve vermindering. Qua capaciteit een indicatie: 2 uur per ambtshalve vermindering, 8 uur per bezwaar, 40 uur per beroep, 40 uur hoger beroep. Naast een juridische risico heeft dit dus ook grote impact op de uitvoering.
	In eerste instantie zal met een kleine doelgroep de afhandeling van het arrest m.b.t. de massaal bezwaarprocedure snel afgerond worden.	Risico dat er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. De lopende hersteloperatie (en aanvullend spoedwetgeving en toekomstig stelsel) legt al aanzienlijk beslag op de uitvoeringscapaciteit. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.

[1] Ten minste € 100.

		Op dit moment zijn reeds veel telefoontjes, verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren ingediend. Langere rechtsonzekerheid voor een grotere groep draagt hieraan bij en legt aanvullende druk op de capaciteit van de uitvoering.
Budgettair	Derving fors beperkter. Geraamde derving: 3,4/3,5 mld (excl derving uitgavenkant). Derving mogelijk groter als mensen via ambtshalve vermindering in het gelijk worden gesteld.	Derving is groter. Geraamde derving: 6,9/11,6 mld voor de grote doelgroep (afhankelijk van vormgeving, excl derving uitgavenkant).

Kader 1: Proces bezwaar- en beroepsprocedures

Belastingplichtigen kunnen in bezwaar gaan tegen de aanslag inkomstenbelasting. Als de belastingplichtige het niet eens is met de uitspraak over het bezwaar kan deze in beroep gaan. Als er niet tijdig bezwaar wordt aangetekend kan een belastingplichtige een verzoek om ambtshalve vermindering indienen. We zien nu reeds dat veel belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt een verzoek indienen tot ambtshalve vermindering (3 keer zo veel verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren in het eerste kwartaal van 2022). In de eerste rechterlijke uitspraak hierover (RB Noord-Holland d.d. 7 januari) stelt de rechtbank deze belastingplichtigen in het gelijk.

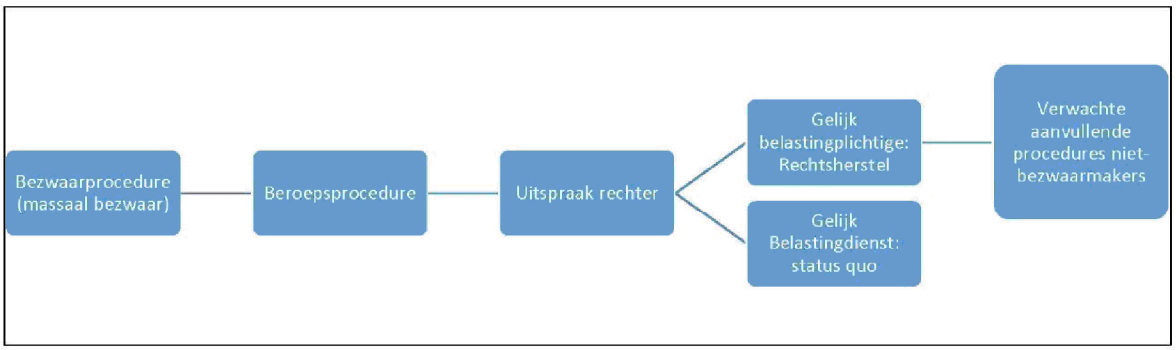

Kader 2: juridische houdbaarheid beperkte doelgroep

Lopende procedures

- Bij de Hoge Raad loopt een procedure van een niet (tijdige) bezwaarmaker waarin de Advocaat-Generaal (AG) op 24 februari jl de Hoge Raad heeft geadviseerd over de toepassing van het arrest van 24 december 2021 voor de nog lopende box 3-procedures. Het arrest heeft volgens de AG geen gevolgen voor de box 3-heffing t/m 2016. Voor de jaren 2017 en 2018 vindt hij dat rechtsherstel moet worden geboden aan belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt en die bewijzen dat het werkelijk door hen behaalde rendement op het box 3-vermogen lager is dan het wettelijk berekende rendement. Het is niet bekend wanneer de HR in deze procedure een arrest zal wijzen.
- De rechtbank Noord-Holland heeft op 7 januari uitspraak gedaan in een zaak waarin invulling is gegeven aan het box-3 arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021.
    - De inspecteur verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk wegens termijnoverschrijding, merkte het bezwaar aan als een verzoek om ambtshalve vermindering en wees dit af. X ging in beroep. Rechtbank Noord-Holland stelde hem in het gelijk. De Rechtbank verklaarde het beroep gegrond op grond van het box 3-arrest van 24 december 2021 van de Hoge Raad.
    - De rechtbank heeft de belastingplichtige gelijk gegeven en biedt rechtsherstel door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
    - De Belastingdienst is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak.

Taxatie

In eerste instantie lijkt het beperken van de doelgroep tot alleen de bezwaarmakers voordelen te hebben: het beperkt de hersteloperatie bij de Belastingdienst en de budgettaire derving. Hier zitten echter haken en ogen aan. De verwachting is dat het beperken van de doelgroep zal leiden tot nieuwe procedures en verzoeken om ambtshalve vermindering. Dit kan leiden tot een aanvullende hersteloperatie wat nog grotere druk zal leggen op de uitvoering, en daarnaast kan leiden tot aanvullende derving. De eerste rechtbankuitspraak wijst ook in de richting dat rechters de verzoeken om ambtshalve vermindering zullen goedkeuren. Bovendien zijn er ook maatschappelijke overwegingen om de doelgroep uit te breiden: burgers zijn geschonden in hun grondrechten.

Alles overwegende geeft Financiën de voorkeur aan het uitbreiden van de doelgroep.

Bijlage 1 – Populatie box 3

In Tabel 1.2 geven we weer hoeveel belastingplichtigen box 3 betalen in 2019 (laatste jaar waarover we nagenoeg alle aangiften hebben), opgesplitst naar omvang vermogen en aandeel spaargeld in het vermogen.

- De groep zonder spaargeld is het kleinst en betreft vooral buitenlanders met onroerend goed in Nederland.
- Verreweg de grootste groep, ruim 1 miljoen belastingplichtigen (bijna 40% van de populatie) heeft uitsluitend spaargeld.
- De belastingplichtigen met meer dan een miljoen vermogen zijn voornamelijk beleggers met 0 – 25% spaargeld.

In Tabel 1.3 staat de opbrengst per categorie.

- De groep met uitsluitend spaargeld betaalde ongeveer 10% van de totale box 3 opbrengst.
- De groep beleggers met minder dan 25% spaargeld betaalde ongeveer de helft van de box 3 opbrengst.

Tabel 1.2 Aantal belastingplichtigen die box 3 betaalden in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen / **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	6.000	11.000	15.000	7.000	1.000	*40.000*
0% - 25%	53.000	120.000	187.000	128.000	35.000	*522.000*
25%-50%	42.000	88.000	119.000	62.000	9.000	*320.000*
50%-75%	50.000	96.000	109.000	46.000	4.000	*306.000*
75%-100%	82.000	148.000	157.000	48.000	3.000	*438.000*
100%	334.000	417.000	247.000	37.000	1.000	*1.036.000*
Totaal	*567.000*	*879.000*	*834.000*	*328.000*	*53.000*	*2.661.000*

Tabel 1.3 Opbrengst box 3 in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen / **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	€ 0 mln	€ 3 mln	€ 17 mln	€ 34 mln	€ 31 mln	*€ 85 mln*
0% - 25%	€ 3 mln	€ 32 mln	€ 190 mln	€ 692 mln	€ 1.242 mln	*€ 2.158 mln*
25%-50%	€ 2 mln	€ 22 mln	€ 114 mln	€ 313 mln	€ 253 mln	*€ 705 mln*
50%-75%	€ 3 mln	€ 22 mln	€ 101 mln	€ 223 mln	€ 104 mln	*€ 453 mln*
75%-100%	€ 4 mln	€ 32 mln	€ 138 mln	€ 218 mln	€ 70 mln	*€ 462 mln*
100%	€ 16 mln	€ 78 mln	€ 199 mln	€ 150 mln	€ 18 mln	*€ 460 mln*
Totaal	*€ 28 mln*	*€ 188 mln*	*€ 759 mln*	*€ 1.629 mln*	*€ 1.718 mln*	*€ 4.323 mln*

Bijlage 2 – precedentwerking

- Nadat een belastingaanslag onherroepelijk vaststaat, geeft de fiscale wetgeving de inspecteur de bevoegdheid deze op verzoek van de belanghebbende of uit eigen beweging gedurende 5 jaar ambtshalve te verminderen. Deze bevoegdheid heeft de inspecteur niet als de onjuistheid van de belastingaanslag voortvloeit uit jurisprudentie die pas gewezen is nadat de belastingaanslag onherroepelijk is komen vast te staan ("nieuwe jurisprudentie"), tenzij de Staatssecretaris van Financiën anders beslist.
- Er zijn tot nu toe geen zaken waarin de Staatssecretaris van Financiën van deze discretionaire bevoegdheid gebruik gemaakt heeft. Er zijn wel andere voorbeelden waarin de Staatssecretaris – nog steeds binnen zijn discretionaire bevoegdheid – tot tegemoetkoming besloten heeft. Daarbij kan gedacht worden aan het verlenen van ambtshalve vermindering buiten de 5-jaarstermijn maar ook (veel vaker voorkomend) het tegemoet komen door toepassing van de hardheidsclausule (art. 63 AWR).
- Telkens wordt daarbij een afweging per zaak of per groep van zaken gemaakt, afhankelijk van de feiten en omstandigheden. Het tegemoet komen in een zaak of een groep van zaken schept juridisch geen precedent voor de afweging in een andere zaak of een andere groep van zaken; deze zijn juridisch niet vergelijkbaar (andere fiscale bepalingen of andere feitelijke omstandigheden).
- Politiek en maatschappelijk kan wel een zekere druk ontstaan om ook tegemoet te komen in andere zaken, zeker gezien de toegenomen aandacht voor de bescherming van burgers tegenover de overheid ("menselijke maat").
- Het afleggen van verantwoording door bewindspersonen over het gebruik van hun discretionaire bevoegdheden is naar onze mening niet per se een onwenselijke ontwikkeling; ook aan de politiek en de maatschappij moet de bewindspersoon immers kunnen uitleggen waarin zaken verschillen.
- Toepassing van de hardheidsclausule, welke toepassing in beginsel vastgelegd wordt in een beleidsbesluit en dus kenbaar is, heeft tot nu toe niet geleid tot juridische of politieke/maatschappelijke discussies over precedentwerking.

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de minister

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Advisering politieke vierhoek 1 april

Datum
31 maart 2022

Notanummer
2022-0000112189

Bijlagen
geen

Aanleiding

In de politieke vierhoek van 1 april wordt box 3 besproken. De volgende punten staan op de agenda:

1. Doelgroep rechtsherstel
2. Rechtsherstel
3. Spoedwetgeving
4. Dekkingsopties
5. Richtingennota

1. Doelgroep rechtsherstel

Kern

- In het BWO van 25 maart is gesproken over het bieden van rechtsherstel. De consensus lijkt te tenderen naar rechtsherstel bieden aan alle belastingplichtigen, in plaats van enkel de groep die bezwaar heeft gemaakt.
- Dezelfde spreeklijn is zodoende bijgevoegd, die de voorkeur uitspreekt voor de brede doelgroep.
- Er is afgesproken om met ambtelijk J&V en BZK in gesprek te gaan over de juridische analyse of er sprake is van precedentwerking. Daarnaast is er nog een advies van J&V en BZK gevraagd op dit punt. Zij volgen het advies van de Landsadvocaat dat de Staatssecretaris van Financiën niet gehouden is tot ambtshalve herstel.

Spreeklijn Stas F&B

- In het BWO van 25 maart zijn de overwegingen voor de doelgroep van het rechtsherstel besproken.
- Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Dat laat zien dat het beperken van de groep wat mij betreft niet houdbaar is.
- Mijn voorkeur gaat uit naar het uitbreiden van de doelgroep.
- Maatschappelijk gezien is er breed draagvlak voor het uitbreiden van de doelgroep. Bij het beperken van de doelgroep is de verwachting dat er vele aanvullende bezwaar- en beroepsprocedures volgen die tot gezichtsverlies en een nog grotere druk op de uitvoering leiden.
- Beide opties zijn niet aantrekkelijk voor de uitvoering. De uitvoeringslast zal groter zijn als een kleine doelgroep juridisch niet houdbaar blijkt en niet-bezwaarmakers ook herstel moet worden geboden. In dat geval heeft

de Belastingdienst namelijk te maken met een opeenvolging van hersteloperaties, wat een groot beslag zal leggen op de beperkte uitvoeringscapaciteit en een veel langere doorlooptijd zal kennen. De Belastingdienst geeft er voorkeur aan om het in één keer goed te doen.
- Ik begrijp de zorgen over de juridische houdbaarheid en precedentwerking. Daar hebben JenV en BZK ook een analyse over geschreven.
- Ik maak de afweging dat de maatschappelijke overwegingen, het belang van rechtvaardigheid, het vertrouwen in de overheid, en uitvoeringsoverwegingen zwaarder wegen dan de mogelijke precedentwerking.

2. Rechtsherstel

Spreeklijn Stas F&B

- Bij het rechtsherstel zijn de keuzes uitgesplitst in twee fases:
  - Fase 1: welke forfaitaire berekening wordt gehanteerd?
  - Fase 2: hoe wordt omgegaan met procedures van belastingplichtigen waarbij het werkelijke rendement lager was dat de forfaitaire berekening?

Spreeklijn fase 1

- Bij de eerste fase zijn er eigenlijk twee opties: de spaarvariant of een forfait voor alle negen vermogenscategorieën. Mijn voorkeur gaat uit naar de spaarvariant.
- De benadering van de spaarvariant sluit goed aan bij de wens van de maatschappij en van de Kamer om passend rechtsherstel te bieden aan alle spaarders. Iedereen met meer spaargeld dan is aangenomen in het box 3-stelsel krijgt hiermee geld terug. Het aanvullend voordeel hiervan is dat het de budgettaire derving substantieel beperkt.
- Het gevolg van deze keuze is dat een groep beleggers minder rechtsherstel ontvangt vergeleken met variant 2.
- Het bieden van rechtsherstel aan een groep zeer vermogenden wiens vermogen gegroeid is vind ik maatschappelijk moeilijk uitlegbaar. Daarnaast zullen de grotere budgettaire gevolgen gedekt moeten worden. Dekking om dit rechtsherstel te bekostigen sluit niet aan bij de maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens.

Spreeklijn fase 2

- Voor een deel van de belastingplichtigen zal de forfaitaire berekening hoger zijn dan het werkelijk rendement en deze groep heeft de mogelijkheid om hierover te procederen. Het rechtsherstel dat wordt geboden in fase 1 is in mijn ogen een fair herstel. Ik ben dus bereid deze procedures aan te gaan.
- Dit zal echter wel een groot beslag leggen op de uitvoering. Er zijn helaas geen ideale oplossingen, en het uitvoeren van een tegenbewijsregeling zal hoe dan ook impact hebben bij de Belastingdienst.
- De budgettaire consequenties hiervan (incl dekking) zullen op een later moment meegenomen worden, als duidelijk wordt hoe dit in de praktijk uitwerkt. Dit is namelijk afhankelijk van hoe in de procedures geoordeeld wordt.

3. Spoedwetgeving

Spreeklijn Stas F&B

- De varianten voor de spoedwetgeving in 2023 en 2024 komen overeen met de varianten voor het rechtsherstel: de spaarvariant of een apart forfait per vermogenscategorie.
- Het is beter uitlegbaar om dezelfde lijn voor het rechtsherstel als voor de spoedwetgeving te hanteren. Daarmee creëren we consequent beleid en beperkt de aanpassingen van het forfaitaire stelsel op korte termijn. Dit is daarom ook beter uitlegbaar naar burgers. Het voorstel is daarom om bij de spoedwetgeving ook de spaarvariant te hanteren.
- Het aanvullende voordeel hiervan is dat het de budgettaire derving beperkt ten opzichte van variant 2.

4. Dekkingsopties

Kern
- U kunt de reacties van de vierhoekleden op de varianten aanhoren. Hierbij wordt u geadviseerd om te benadrukken dat het belangrijk is om de begrotingsregels te volgen (zie spreeklijn).
- In het stuk wordt de dekkingsopgave van het box 3 hoge raad arrest geschetst. Vervolgens worden verschillende dekkingsvarianten gepresenteerd. Bij deze dekkingsvarianten is uitgegaan van een dekkingsopgave van € 6,9 miljard (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling).
- De dekkingvarianten zijn samengesteld met de begrotingsregels als uitgangspunt. De dekking valt binnen de kabinetsperiode en zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. (Omdat voor vermogenden arbitragemogelijkheden bestaan tussen box 2 en box 3, is er bij een deel van de varianten ook maatregelen genomen die betrekking hebben op box 2.)

Spreeklijn minister
- Voor u ligt een stuk dat ingaat op de dekkingsopgave van het box 3 arrest. Hierin zijn verschillende dekkingsvarianten geschetst, met als uitgangspunt een dekkingsopgave van 6,9 miljard euro. Dit is de dekkingsopgave van de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling.
- Box 3 zorgt voor een groot budgettair probleem. We hebben met elkaar de kaders afgesproken en daar moeten we ons ook aan houden.
- Mijn uitgangspunt als MFIN is daarom dat de besluiten ten aanzien van het box 3 dossier over het herstel, spoedwetgeving en dekking een sterk inhoudelijk verband hebben met elkaar. Besluitvorming daarover dient dus gelijktijdig genomen te worden.
- Daarbij geldt dat de budgettaire derving binnen de kabinetsperiode gedekt moet worden en als uitgangspunt ook bij dezelfde belastingsoort (binnen de vermogenssfeer).
- Op deze manier wordt voorkomen dat de rekening bij toekomstige generaties wordt gelegd.

5. Richtingennotitie

Spreeklijn Stas F&B
- In de Tweede Kamer is een breed gesteunde motie aangenomen om de Kamer voor 1 april te informeren over de verschillende denkrichtingen voor het probleem. De Kamer heeft meermaals aangegeven het belangrijk te vinden om goed betrokken te zijn bij het rechtsherstel voor box 3. Op 20 april is een Kamerdebat ingepland hierover.

- Ik vind het belangrijk de Kamer ook hier goed in mee te nemen. Ik zou dan ook graag in de ministerraad van volgende week de richtingennotitie willen bespreken, liefst voorafgaand in een bewindspersonenoverleg.
- Een tijdige besluitvorming is ook van belang om de deadlines voor de belastingdienst te halen. Bij de Belastingdienst wordt reeds hard gewerkt om de systemen voor te bereiden op rechtsherstel. Als besluitvorming – inclusief de dialoog daarover met de Kamer – uiterlijk 29 april is afgerond, dan kunnen de aanslagen 2021 nog in de reguliere processen worden afgehandeld. Als besluitvorming wordt uitgesteld worden de reguliere processen en planningen bij de Belastingdienst ernstig verstoord:
    - Er zal geen juiste en tijdige definitieve of voorlopige aanslag vastgesteld worden. Dit betekent ofwel geen teruggave op aangiften (cashflow), dan wel een onjuiste voorlopige aanslag. Dit zal leiden tot onbegrip bij burgers en veel telefoontjes bij de BelastingTelefoon.
    - Het vastgestelde inkomen is ook van belang in de daaropvolgende Toeslagencampagne (start 1 juli), waardoor burgers geen definitieve toeslagen toekenning krijgen.
    - Tevens is er in de integrale productieplanning en uitvoering geen ruimte om een dergelijke grote productieorder (8 mln) te schuiven in de tijd i.v.m. capaciteit print en mail.
    - Ten slotte zorgt dit voor langere rechtsonzekerheid bij burgers.
- Volgende week zal de inhoud van de richtingennota besproken worden. Daarbij wil ik ook de contourennota voor het toekomstig stelsel bespreken. Ik streef naar gelijktijdige verzending van beide stukken.

Opzet richtingennota

1. Achtergrondinformatie
    a. Arrest Hoge Raad
    b. Huidige systematiek box 3
    c. Populatie belastingplichtigen in box 3
    d. Proces bezwaar- en beroepsprocedures
2. Verleden: rechtsherstel [2017-2022]
    a. Rechtsherstel in twee fasen
    b. Doelgroep rechtsherstel
    c. *Fase 1: Een nieuwe forfaitaire berekening*
    d. *Fase 2: Aanvullende informatie (tegenbewijs)*
3. Heden: spoedwetgeving [2023 e.v.]
4. Dekking
5. Lopende processen, handelingsperspectief burger
6. Afsluiting

Toelichting

Doelgroep

- Vanuit maatschappelijke overwegingen gaat de voorkeur sterk uit naar het herstel bieden aan alle belastingplichtigen. De grondrechten van alle belastingplichtigen zijn geschonden, niet alleen de rechten van de groep van 60.000 bezwaarmakers. Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt.
- Een ongelijke behandeling is moeilijk uitlegbaar en gaat in tegen de brede consensus in de Kamer om kleine spaarders zo snel mogelijk rechtsherstel te bieden. Daarnaast zal het beperken van de doelgroep het vertrouwen van de burger in de overheid schaden, terwijl het juist de ambitie van het coalitieakkoord is om dit vertrouwen te herstellen.

- Beide opties zijn niet aantrekkelijk voor de uitvoering. Het beperken van de doelgroep leidt tot een kleiner beroep op de tegenbewijsregeling, maar ook tot potentieel heel veel verzoeken om ambtshalve vermindering [in potentie 4,5 mln]. Het is wel duidelijk dat de uitvoeringslast groter is wanneer een kleine doelgroep juridisch niet houdbaar blijkt en niet-bezwaarmakers ook herstel moet worden geboden. In dat geval heeft de Belastingdienst namelijk te maken met een opeenvolging van hersteloperaties, wat een groot beslag zal leggen op de beperkte uitvoeringscapaciteit en een veel langere doorlooptijd zal kennen. De Belastingdienst geeft er voorkeur aan om het in één keer goed te doen.
- Het is een reëel risico dat het beperken van de doelgroep juridisch niet standhoudt. Hoewel de Landsadvocaat heeft geadviseerd dat het verdedigbaar is, heeft de Rechtbank Noord-Holland al een niet-bezwaarmaker rechtsherstel geboden in lijn met het arrest. Er zullen waarschijnlijk meer uitspraken langs deze lijn volgen.
- De Hoge Raad heeft namelijk op verschillende wijzen aangegeven dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie wegens de inbreuk op fundamentele rechten. Dit rechtvaardigt scherpere toetsing op het evenredigheidsbeginsel. Op basis hiervan kan de rechter oordelen dat de verzoeken tot ambtshalve vermindering behandeld moeten worden.
- Kortom, hoewel het beperken van de doelgroep in eerste instantie budgettair aantrekkelijk lijkt, is dit maatschappelijk – en wellicht juridisch – geen houdbare keuze en uitvoeringstechnisch ook niet aan te bevelen. Het voorstel is om rechtsherstel te bieden aan alle belastingplichtigen.

Precedentwerking rechtsherstel box 3

J&V en BZK sluiten zich aan bij het advies van de LA dat de Staatssecretaris van Financiën niet gehouden is tot ambtshalve herstel. Minfin merkt hierbij op dat de LA ook heeft aangegeven dat daarover anders kan worden nagedacht, maar de LA neigt er meer naar dat een fiscale rechter de uitzonderingsgrond van nieuwe jurisprudentie in stand laat. Ingeval gekozen wordt voor geen ambtshalve vermindering, verwachten zowel Minfin als J&V en BZK hierover (veel) procedures.

Minfin is het met J&V en BZK eens dat een vergelijking met de toeslagenaffaire niet goed opgaat. Echter, Minfin heeft dit enkel genoemd wegens het feit dat bij de toeslagenaffaire wel gebruik gemaakt is van de discretionaire bevoegdheid door de Staatssecretaris van Financiën om de nieuwe jurisprudentie-norm los te laten bij herziening van toeslagenbeschikkingen.

J&V en BZK zien veel precedentwerking en risico op een sneeuwbaleffect. Zowel naar andere bestuursrechtgebieden als de te bieden compensatie. Voor wat betreft de precedentwerking is daarvan volgens Minfin in juridische zin geen sprake (ongelijke gevallen; uitzonderlijke situatie), maar politiek/maatschappelijk mogelijk wel. Dit kan onwenselijk worden gevonden om allerlei redenen of juist wenselijk in een tijd waar de menselijke maat, burgerperspectief, rechtsbescherming en het evenredigheidsbeginsel meer dan centraal staan.

BZK en J&V geven aan dat de discretionaire bevoegdheid niet bedoeld is om aan een grote groep tegemoet te komen. Daar denkt Minfin anders over. De wetsgeschiedenis bevat geen beperking in die zin. Bij het geven van een bredere werking aan nieuwe jurisprudentie zal het (bijna per definitie) gaan om grote

aantallen. Dus dit effect moet voorzienbaar zijn geacht bij het creëren van de bevoegdheid.

Minfin is het ermee eens dat het gebruik van de discretionaire bevoegdheid gemotiveerd moet worden. Minfin meent ook deze motivering afdoende te geven is.

Onderscheid tussen groepen belastingplichtigen

Minfin is het met J&V, BZK en de LA eens dat ingeval de Staatssecretaris van Financiën gebruik maakt van zijn discretionaire bevoegdheid, alle verzoeken om ambtshalve verminderingen inhoudelijk moet worden beoordeeld. Daarbij wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen groepen belastingplichtigen.

Wettelijke grondslag rechtsherstel

De uiteindelijke tegemoetkoming (rechtsherstel) wordt volgens Minfin gebaseerd op het huidige wettelijke box 3-stelsel, gelezen in het licht van de uitleg van het arrest. Die uitleg kan zijn dat bijvoorbeeld aan spaarders wel en aan beleggers niet dan wel minder tegemoet gekomen wordt. Maar een andere uitleg is ook mogelijk.

Het rechtsherstel voor de groep 'ambtshalve vermindering' zou in een wet in formele zin vastgelegd kunnen worden. De drempel voor de fiscale rechter om het rechtsherstel onvoldoende te vinden wordt hiermee hoger. Minfin meent dat wetgeving in formele zin niet noodzakelijk is. Het rechtsherstel vindt zijn grondslag in de huidige belastingwet gelden in combinatie met het arrest.

<u>Rechtsherstel</u>

- De twee opties om hiermee om te gaan zijn het direct aanbieden van een mogelijkheid om tegenbewijs aan te leveren of eerst meer juridisch duidelijkheid verkrijgen over in hoeverre een tegenbewijsregeling noodzakelijk is.
- Het fundamentele nadeel van een tegenbewijsregeling is dat het niet uitvoerbaar is.
    - Ten eerste is het erg lastig voor belastingplichtigen. De gegevens zullen in veel gevallen niet of beperkt beschikbaar zijn. Daarnaast is dit een complexe berekening die de meeste belastingplichtigen niet of niet goed kunnen uitvoeren.
    - Ten tweede is het ingediende tegenbewijs niet goed te controleren door de Belastingdienst.
        - Als rekensom: inschatting van 2 uur behandeling per verzoek om ambtshalve vermindering. Er zijn nu al 100.000 verzoeken binnen: dit betekent 200.000 uur verwerkingstijd, wat al meer dan de helft van de totale beschikbare toezichtscapaciteit van Particulieren en MKB is (totaal 337.000 uur). Indien er 800.000 keer een verzoek wordt gedaan, betreft dit 1.600.000 uur. Dit betreft dan 500% van de totale toezichtscapaciteit voor 1 jaar. Dit komt neer op ongeveer 1.280 FTE een jaar lang.
        - Er zijn in totaal 4,5 miljoen aangiften box 3. De verwachting bij de spaarvariant is dat er in potentie 2,2 miljoen verzoeken volgen (waarbij een belastingplichtige meer dan €100 terug zou ontvangen). Het is bij deze aantallen geenszins mogelijk om hier adequaat toezicht op

te houden. Er is immers geen informatie beschikbaar of de opgegeven rendementen kloppen.

- Het gevolg van het direct aanbieden van een tegenbewijsregeling is dat veel verzoeken zonder controle worden toegewezen en er daarmee ook geld terecht zal komen bij beleggers met hoge rendementen. Dit zal het vertrouwen in de overheid en de Belastingdienst ondermijnen. Deze optie heeft daarmee niet mijn voorkeur.
- Het eerste voordeel van meer juridische duidelijkheid verkrijgen is dat het duidelijk zal worden of en in hoeverre een tegenbewijsregeling noodzakelijk is. Hiermee wordt het risico vermeden dat er onnodig te veel rechtsherstel wordt geboden. De verwachting is dat hiermee de budgettaire derving lager uitvalt.
- Het tweede voordeel is dat het de uitvoering meer tijd biedt om een tegenbewijsregeling in te richten in geautomatiseerde vorm, indien dit nodig blijkt. Dit kan echter niet de bovengenoemde uitvoeringsproblemen van de tegenbewijsregeling geheel wegnemen.
- Het risico van deze aanpak is dat de Hoge Raad alsnog oordeelt dat een volledige tegenbewijsregeling noodzakelijk is. Het is vervelend voor belastingplichtigen om hier op te moeten wachten.
- Daarnaast geeft deze aanpak ook geen duidelijkheid voor de Belastingdienst over hoe om te gaan met de verzoeken om ambtshalve vermindering. Ook hier blijft gelden dat er beperkte behandel- en toezichtscapaciteit is en de Belastingdienst grote aantallen verzoeken moet verwerken. Het werk in de uitvoering stapelt hiermee op.
- Daarom moet er gekeken worden naar mogelijkheden om de uitvoeringslast zo veel als mogelijk te beperken. Gedacht kan worden aan:
    - vergroten maatschappelijk draagvlak voor vormgeving rechtsherstel om verzoeken ambtshalve vermindering/bezwaren te beperken;
    - heldere communicatie naar burgers over de redenatie achter de vormgeving;
    - structureren en stroomlijnen van aangeleverde informatie bij verzoek ambtshalve vermindering;
    - faseren van behandeling verzoeken ambtshalve vermindering.
- Dit neemt echter niet weg dat de uitvoering van het rechtsherstel de reguliere processen en prioritering van de Belastingdienst zal verstoren. De gekozen variant betekent dat er concessies moeten worden gedaan op de uitvoerbaarheid, niet alleen bij box 3, maar ook voor andere dossiers.

<u>Spoedwetgeving</u>

- Een groot deel van de derving bij variant 2 komt door de vertraagde doorwerking van huizenprijzen en aandelenprijzen in de forfaits. Bijvoorbeeld een verhuurder in box 3 die sterk heeft geprofiteerd van de waardestijgingen hoeft hierdoor beperkt belasting te betalen, wat gedekt moet worden door andere belastingplichtigen.
- Hoewel deze variant beter aansluit bij de genoten rendementen per jaar, is deze vormgeving juist minder rechtvaardig.
- Er is ook onderzocht of een vermogensbelasting per 2023 uitvoerbaar is, maar dit is niet het geval. Een vermogensbelasting is daarmee niet zozeer een optie voor de spoedwetgeving, maar een dekkingsoptie. Een indicatie van de opbrengst is bij het memo over dekkingsopties in beeld gebracht.

<u>Richtingennotitie</u>

- Een opzet van de richtingennota is bijgevoegd. Deze volgt de opbouw van de beslisnotities voor de vierhoek. Dit is een eerste opzet om de mogelijkheid te geven tot richtingbepaling en om een gedeeld beeld te creëren over wat er met de Kamer gedeeld kan worden. Volgende week zal hierover nader overleg plaatsvinden.
- Dit in verband met tijdige verzending voor het debat, maar ook fatale deadlines in de uitvoering. Hierbij is (vrijwel) een één op één relatie aanwezig tussen het moment van besluitvorming (forfait en tegenbewijs) en het moment van starten herstel. Voor de uitvoering zijn daarbij de onderstaande data van belang.
    - Op **15 april** moet de Belastingdienst de voorkeursvariant en percentages/forfaits inbouwen in de systemen om hiermee te kunnen testen. Daarna zijn er nog beperkte aanpassingen mogelijk, zoals het aanpassen van de forfaits. De vormgeving aanpassen is hierna niet meer mogelijk.
    - Op uiterlijk **29 april** dient de besluitvorming gereed te zijn om de vormgeving en percentages/forfaits van het rechtsherstel in de systemen te finaliseren.
    - Bij uitstel van besluitvorming (na 29 april) is het voor de Belastingdienst niet meer mogelijk om de systemen tijdig aan te passen op het rechtsherstel. Dit betekent dat de aanslagen over het jaar 2021 niet juist en tijdig kunnen worden opgelegd, en het rechtsherstel voor de jaren 2017-2020 niet tijdig voor 4 augustus kan plaatsvinden. Anders worden de reguliere processen en planningen bij de Belastingdienst verder verstoord.
- Het uitgangspunt is dat alle onderdelen – rechtsherstel, spoedwetgeving en dekking – in gelijke mate zijn uitgewerkt om te presenteren aan de Kamer. Alle keuzes hebben namelijk invloed op elkaar en het beperkt beschrijven van specifieke keuzes bemoeilijkt integrale besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

VIERHOEK

Kenmerk : 3764531

AGENDA

Vergadering te houden op 8 april 2022
in de Blauwe zaal van het ministerie van Algemene Zaken,
aan te vangen 's morgens om 9.45 uur

---

1. Huurtoeslaghervormingen

2. Box 3

   a) Doelgroep
   b) Rechtsherstel
   c) Spoedwetgeving
   d) Dekkingsopties
   e) Contourennota

x stukken zijn rondgezonden
o stukken worden rondgezonden
• stukken zijn in de samenwerkingsruimte geplaatst
= geen stukken
A aanbiedingsdatum

april 2022
Persoonsgegevens

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Dekkingsopties box 3

Aanleiding
Bij de politieke vierhoek van 18 maart 2022 zijn dekkingsopties besproken voor de herstelbetaling in het kader van het box 3-arrest. In deze notitie wordt een aantal mogelijke dekkingspakketten in kaart gebracht.

Bespreekpunten
- Graag uw reactie op onderstaande geschetste varianten.

Dekkingsopgave
In dit memo wordt uitgegaan van een dekkingsopgave voor herstelbetalingen van 6,9 mld, gebaseerd op de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling. Bij de variant op basis van een forfait voor alle vermogenscategorieën zou deze opgave oplopen tot 10,3 mld en met tegenbewijsregeling naar circa 11,5 mld. Deze bedragen gaan uit van herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers). Naast een dekkingsopgave voor herstelbetalingen, ontstaat waarschijnlijk ook een dekkingsopgave als gevolg van de spoedwetgeving van 0,4 mld voor de jaren dat de spoedwetgeving geldt (volgens de huidige inzichten enkel voor 2023 en 2024). In tabel 1 staat de inschatting van de derving voor zowel de herstelbetaling en de derving door de spoedwetgeving, totaal 7,7 mld. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.

In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,2 miljard[1].

Bij dekkingsopties in de Vpb is er mogelijk samenloop met de opgave m.b.t. Pillar 2, die meeloopt in de reguliere besluitvorming: de benodigde dekking van 1 mld euro in 2023 en 588 mln euro structureel is niet meegenomen in deze tabellen, maar er is waar mogelijk wel ruimte voor oploop van bijvoorbeeld het lage vpb-tarief.

De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.

Tabel 1: Derving box 3 herstel + spoedwetgeving lastenkant (spaarvariant zonder tegenbewijs)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	cum 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld	**7,7 mld**	12,5 mld
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld	12,9 mld	14,1 mld

[1] In deze berekeningen is nog rekening gehouden met directe en volledige automatisering van o.a. tegenbewijs. Nieuwe berekeningen worden gemaakt en kunnen daarom nog afwijken.

Varianten dekking
De tabel toont een aantal verschillende dekkingsvarianten, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variant 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 15,8%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	**7,7**	0
Variant 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	**7,6**	0
Variant 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	**7,7**	0
Totaal**	0	3,9	3,9	**7,7**	0

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald:
  - 1a: Een combinatie van maatregelen die betrekking hebben op zowel box 2 als box 3. Om belastingarbitrage tussen box 2 en box 3 te voorkomen, is het te adviseren om zowel maatregelen in box 2 als box 3 te nemen.
  - 1b: Een tijdelijke verhoging van het box 3-tarief naar 49% in 2023-2025.
  - 1c: Een tijdelijke, vlakke vermogensbelasting van 1,35% in 2024 en 2025. Deze vermogensbelasting wordt geheven over de huidige box 3-grondslag (inclusief huidige niveau van het heffingsvrij vermogen).[2]
- NB: bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties binnen box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen betrekking op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln, ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een doorwerkingseffect op andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	**Cum 2022-2025**	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	7,8	0,0

[2] De juridische haalbaarheid van deze maatregel is in deze notitie buiten beschouwing gelaten.

Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV tot 17.500[3]	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt)[4]	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	**0,7**	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1

[3] Een wetsvoorstel conform de afspraken uit het coalitieakkoord is recent gestuurd naar de Tweede Kamer.

[4] De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de minister

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Advisering politieke vierhoek 8 april

Datum
31 maart 2022

Notanummer
2022-0000117498

Bijlagen
geen

Aanleiding

In de politieke vierhoek van 8 april wordt box 3 besproken. De volgende punten staan op de agenda:

1. Doelgroep rechtsherstel
2. Rechtsherstel
3. Dekkingsopties
4. Spoedwetgeving
5. Contourennota

1. Doelgroep rechtsherstel

Kern

- In het BWO van 25 maart is gesproken over het bieden van rechtsherstel. De consensus lijkt te tenderen naar rechtsherstel bieden aan alle belastingplichtigen, in plaats van enkel de groep die bezwaar heeft gemaakt.
- Dezelfde spreeklijn is zodoende bijgevoegd, die de voorkeur uitspreekt voor de brede doelgroep.
- Er is afgesproken om met ambtelijk J&V en BZK in gesprek te gaan over de juridische analyse of er sprake is van precedentwerking. Daarnaast is er nog een advies van J&V en BZK gevraagd op dit punt. Zij volgen het advies van de Landsadvocaat dat de Staatssecretaris van Financiën niet gehouden is tot ambtshalve herstel.

Spreeklijn Stas F&B

- In het BWO van 25 maart zijn de overwegingen voor de doelgroep van het rechtsherstel besproken.
- Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Dat laat zien dat het beperken van de groep wat mij betreft niet houdbaar is.
- Mijn voorkeur gaat uit naar het uitbreiden van de doelgroep.
- Maatschappelijk gezien is er breed draagvlak voor het uitbreiden van de doelgroep. Bij het beperken van de doelgroep is de verwachting dat er vele aanvullende bezwaar- en beroepsprocedures volgen die tot gezichtsverlies en een nog grotere druk op de uitvoering leiden.
- Beide opties zijn niet aantrekkelijk voor de uitvoering. De uitvoeringslast zal groter zijn als een kleine doelgroep juridisch niet houdbaar blijkt en niet-bezwaarmakers ook herstel moet worden geboden. In dat geval heeft

de Belastingdienst namelijk te maken met een opeenvolging van hersteloperaties, wat een groot beslag zal leggen op de beperkte uitvoeringscapaciteit en een veel langere doorlooptijd zal kennen. De Belastingdienst geeft er voorkeur aan om het in één keer goed te doen.
- Ik begrijp de zorgen over de juridische houdbaarheid en precedentwerking. Daar hebben JenV en BZK ook een analyse over geschreven.
- Ik maak de afweging dat de maatschappelijke overwegingen, het belang van rechtvaardigheid, het vertrouwen in de overheid, en uitvoeringsoverwegingen zwaarder wegen dan de mogelijke precedentwerking.

2. Rechtsherstel

Spreeklijn Stas F&B

- Bij het rechtsherstel zijn de keuzes uitgesplitst in twee fases:
  - Fase 1: welke forfaitaire berekening wordt gehanteerd?
  - Fase 2: hoe wordt omgegaan met procedures van belastingplichtigen waarbij het werkelijke rendement lager was dat de forfaitaire berekening?

Spreeklijn fase 1

- Bij de eerste fase zijn er eigenlijk twee opties: de spaarvariant of een forfait voor alle negen vermogenscategorieën. Mijn voorkeur gaat uit naar de spaarvariant.
- De benadering van de spaarvariant sluit goed aan bij de wens van de maatschappij en van de Kamer om passend rechtsherstel te bieden aan alle spaarders. Iedereen met meer spaargeld dan is aangenomen in het box 3-stelsel krijgt hiermee geld terug. Het aanvullend voordeel hiervan is dat het de budgettaire derving substantieel beperkt.
- Het gevolg van deze keuze is dat een groep beleggers minder rechtsherstel ontvangt vergeleken met variant 2.
- Het bieden van rechtsherstel aan een groep zeer vermogenden wiens vermogen gegroeid is vind ik maatschappelijk moeilijk uitlegbaar. Daarnaast zullen de grotere budgettaire gevolgen gedekt moeten worden. Dekking om dit rechtsherstel te bekostigen sluit niet aan bij de maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens.

Spreeklijn fase 2

- Voor een deel van de belastingplichtigen zal de forfaitaire berekening hoger zijn dan het werkelijk rendement en deze groep heeft de mogelijkheid om hierover te procederen. Het rechtsherstel dat wordt geboden in fase 1 is in mijn ogen een fair herstel. Ik ben dus bereid deze procedures aan te gaan.
- Dit zal echter wel een groot beslag leggen op de uitvoering. Er zijn helaas geen ideale oplossingen, en het uitvoeren van een tegenbewijsregeling zal hoe dan ook impact hebben bij de Belastingdienst.
- De budgettaire consequenties hiervan (incl dekking) zullen op een later moment meegenomen worden, als duidelijk wordt hoe dit in de praktijk uitwerkt. Dit is namelijk afhankelijk van hoe in de procedures geoordeeld wordt.

3. Dekkingsopties

Kern

- U kunt de reacties van de vierhoekleden op de varianten aanhoren. Hierbij wordt u geadviseerd om te benadrukken dat het belangrijk is om de begrotingsregels te volgen (zie spreeklijn).
- In het stuk wordt de dekkingsopgave van het box 3 hoge raad arrest geschetst. Vervolgens worden verschillende dekkingsvarianten gepresenteerd. Bij deze dekkingsvarianten is uitgegaan van een dekkingsopgave van € 6,9 miljard (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling).
- De dekkingvarianten zijn samengesteld met de begrotingsregels als uitgangspunt. De dekking valt binnen de kabinetsperiode en zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. (Omdat voor vermogenden arbitragemogelijkheden bestaan tussen box 2 en box 3, is er bij een deel van de varianten ook maatregelen genomen die betrekking hebben op box 2.)

Spreeklijn minister
- Voor u ligt een stuk dat ingaat op de dekkingsopgave van het box 3 arrest. Hierin zijn verschillende dekkingsvarianten geschetst, met als uitgangspunt een dekkingsopgave van 6,9 miljard euro. Dit is de dekkingsopgave van de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling.
- Box 3 zorgt voor een groot budgettair probleem. We hebben met elkaar de kaders afgesproken en daar moeten we ons ook aan houden.
- Mijn uitgangspunt als MFIN is daarom dat de besluiten ten aanzien van het box 3 dossier over het herstel, spoedwetgeving en dekking een sterk inhoudelijk verband hebben met elkaar. Besluitvorming daarover dient dus gelijktijdig genomen te worden.
- Daarbij geldt dat de budgettaire derving bínnen de kabinetsperiode gedekt moet worden en als uitgangspunt ook bij dezelfde belastingsoort (binnen de vermogenssfeer).
- Op deze manier wordt voorkomen dat de rekening bij toekomstige generaties wordt gelegd.

4. Spoedwetgeving
Spreeklijn Stas F&B
- De varianten voor de spoedwetgeving in 2023 en 2024 komen overeen met de varianten voor het rechtsherstel: de spaarvariant of een apart forfait per vermogenscategorie.
- Het is beter uitlegbaar om dezelfde lijn voor het rechtsherstel als voor de spoedwetgeving te hanteren. Daarmee creëren we consequent beleid en beperkt de aanpassingen van het forfaitaire stelsel op korte termijn. Dit is daarom ook beter uitlegbaar naar burgers. Het voorstel is daarom om bij de spoedwetgeving ook de spaarvariant te hanteren.
- Het aanvullende voordeel hiervan is dat het de budgettaire derving beperkt ten opzichte van variant 2.

5. Contourennota
Spreeklijn Stas F&B
- Het toekomstige box 3-stelsel op basis van werkelijk rendement is een integraal onderdeel van het debat over box 3.
- Het voorstel is om deze notitie voorafgaand aan het debat naar de Kamer te sturen.

Toelichting
Doelgroep

- Vanuit maatschappelijke overwegingen gaat de voorkeur sterk uit naar het herstel bieden aan alle belastingplichtigen. De grondrechten van alle belastingplichtigen zijn geschonden, niet alleen de rechten van de groep van 60.000 bezwaarmakers. Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt.
- Een ongelijke behandeling is moeilijk uitlegbaar en gaat in tegen de brede consensus in de Kamer om kleine spaarders zo snel mogelijk rechtsherstel te bieden. Daarnaast zal het beperken van de doelgroep het vertrouwen van de burger in de overheid schaden, terwijl het juist de ambitie van het coalitieakkoord is om dit vertrouwen te herstellen.
- Beide opties zijn niet aantrekkelijk voor de uitvoering. Het beperken van de doelgroep leidt tot een kleiner beroep op de tegenbewijsregeling, maar ook tot potentieel heel veel verzoeken om ambtshalve vermindering [in potentie 4,5 mln]. Het is wel duidelijk dat de uitvoeringslast groter is wanneer een kleine doelgroep juridisch niet houdbaar blijkt en niet-bezwaarmakers ook herstel moet worden geboden. In dat geval heeft de Belastingdienst namelijk te maken met een opeenvolging van hersteloperaties, wat een groot beslag zal leggen op de beperkte uitvoeringscapaciteit en een veel langere doorlooptijd zal kennen. De Belastingdienst geeft er voorkeur aan om het in één keer goed te doen.
- Het is een reëel risico dat het beperken van de doelgroep juridisch niet standhoudt. Hoewel de Landsadvocaat heeft geadviseerd dat het verdedigbaar is, heeft de Rechtbank Noord-Holland al een niet-bezwaarmaker rechtsherstel geboden in lijn met het arrest. Er zullen waarschijnlijk meer uitspraken langs deze lijn volgen.
- De Hoge Raad heeft namelijk op verschillende wijzen aangegeven dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie wegens de inbreuk op fundamentele rechten. Dit rechtvaardigt scherpere toetsing op het evenredigheidsbeginsel. Op basis hiervan kan de rechter oordelen dat de verzoeken tot ambtshalve vermindering behandeld moeten worden.
- Kortom, hoewel het beperken van de doelgroep in eerste instantie budgettair aantrekkelijk lijkt, is dit maatschappelijk – en wellicht juridisch – geen houdbare keuze en uitvoeringstechnisch ook niet aan te bevelen. Het voorstel is om rechtsherstel te bieden aan alle belastingplichtigen.

Precedentwerking rechtsherstel box 3

J&V en BZK sluiten zich aan bij het advies van de LA dat de Staatssecretaris van Financiën niet gehouden is tot ambtshalve herstel. Minfin merkt hierbij op dat de LA ook heeft aangegeven dat daarover anders kan worden nagedacht, maar de LA neigt er meer naar dat een fiscale rechter de uitzonderingsgrond van nieuwe jurisprudentie in stand laat. Ingeval gekozen wordt voor geen ambtshalve vermindering, verwachten zowel Minfin als J&V en BZK hierover (veel) procedures.

Minfin is het met J&V en BZK eens dat een vergelijking met de toeslagenaffaire niet goed opgaat. Echter, Minfin heeft dit enkel genoemd wegens het feit dat bij de toeslagenaffaire wel gebruik gemaakt is van de discretionaire bevoegdheid door de Staatssecretaris van Financiën om de nieuwe jurisprudentie-norm los te laten bij herziening van toeslagenbeschikkingen.

J&V en BZK zien veel precedentwerking en risico op een sneeuwbaleffect. Zowel naar andere bestuursrechtgebieden als de te bieden compensatie. Voor wat betreft de precedentwerking is daarvan volgens Minfin in juridische zin geen

sprake (ongelijke gevallen; uitzonderlijke situatie), maar politiek/maatschappelijk mogelijk wel. Dit kan onwenselijk worden gevonden om allerlei redenen of juist wenselijk in een tijd waar de menselijke maat, burgerperspectief, rechtsbescherming en het evenredigheidsbeginsel meer dan centraal staan.

BZK en J&V geven aan dat de discretionaire bevoegdheid niet bedoeld is om aan een grote groep tegemoet te komen. Daar denkt Minfin anders over. De wetsgeschiedenis bevat geen beperking in die zin. Bij het geven van een bredere werking aan nieuwe jurisprudentie zal het (bijna per definitie) gaan om grote aantallen. Dus dit effect moet voorzienbaar zijn geacht bij het creëren van de bevoegdheid.

Minfin is het ermee eens dat het gebruik van de discretionaire bevoegdheid gemotiveerd moet worden. Minfin meent ook deze motivering afdoende te geven is.

Onderscheid tussen groepen belastingplichtigen

Minfin is het met J&V, BZK en de LA eens dat ingeval de Staatssecretaris van Financiën gebruik maakt van zijn discretionaire bevoegdheid, alle verzoeken om ambtshalve verminderingen inhoudelijk moet worden beoordeeld. Daarbij wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen groepen belastingplichtigen.

Wettelijke grondslag rechtsherstel

De uiteindelijke tegemoetkoming (rechtsherstel) wordt volgens Minfin gebaseerd op het huidige wettelijke box 3-stelsel, gelezen in het licht van de uitleg van het arrest. Die uitleg kan zijn dat bijvoorbeeld aan spaarders wel en aan beleggers niet dan wel minder tegemoet gekomen wordt. Maar een andere uitleg is ook mogelijk.

Het rechtsherstel voor de groep 'ambtshalve vermindering' zou in een wet in formele zin vastgelegd kunnen worden. De drempel voor de fiscale rechter om het rechtsherstel onvoldoende te vinden wordt hiermee hoger. Minfin meent dat wetgeving in formele zin niet noodzakelijk is. Het rechtsherstel vindt zijn grondslag in de huidige belastingwet gelden in combinatie met het arrest.

<u>Rechtsherstel</u>

- De twee opties om hiermee om te gaan zijn het direct aanbieden van een mogelijkheid om tegenbewijs aan te leveren of eerst meer juridisch duidelijkheid verkrijgen over in hoeverre een tegenbewijsregeling noodzakelijk is.
- Het fundamentele nadeel van een tegenbewijsregeling is dat het niet uitvoerbaar is.
    - Ten eerste is het erg lastig voor belastingplichtigen. De gegevens zullen in veel gevallen niet of beperkt beschikbaar zijn. Daarnaast is dit een complexe berekening die de meeste belastingplichtigen niet of niet goed kunnen uitvoeren.
    - Ten tweede is het ingediende tegenbewijs niet goed te controleren door de Belastingdienst.
        - Als rekensom: inschatting van 2 uur behandeling per verzoek om ambtshalve vermindering. Er zijn nu al 100.000 verzoeken binnen: dit betekent 200.000 uur verwerkingstijd, wat al meer dan de helft van de totale beschikbare toezichtscapaciteit van Particulieren en MKB

is (totaal 337.000 uur). Indien er 800.000 keer een verzoek wordt gedaan, betreft dit 1.600.000 uur. Dit betreft dan 500% van de totale toezichtscapaciteit voor 1 jaar. Dit komt neer op ongeveer 1.280 FTE een jaar lang.
    - Er zijn in totaal 4,5 miljoen aangiften box 3. De verwachting bij de spaarvariant is dat er in potentie 2,2 miljoen verzoeken volgen (waarbij een belastingplichtige meer dan €100 terug zou ontvangen). Het is bij deze aantallen geenszins mogelijk om hier adequaat toezicht op te houden. Er is immers geen informatie beschikbaar of de opgegeven rendementen kloppen.
- Het gevolg van het direct aanbieden van een tegenbewijsregeling is dat veel verzoeken zonder controle worden toegewezen en er daarmee ook geld terecht zal komen bij beleggers met hoge rendementen. Dit zal het vertrouwen in de overheid en de Belastingdienst ondermijnen. Deze optie heeft daarmee niet mijn voorkeur.
- Het eerste voordeel van meer juridische duidelijkheid verkrijgen is dat het duidelijk zal worden of en in hoeverre een tegenbewijsregeling noodzakelijk is. Hiermee wordt het risico vermeden dat er onnodig te veel rechtsherstel wordt geboden. De verwachting is dat hiermee de budgettaire derving lager uitvalt.
- Het tweede voordeel is dat het de uitvoering meer tijd biedt om een tegenbewijsregeling in te richten in geautomatiseerde vorm, indien dit nodig blijkt. Dit kan echter niet de bovengenoemde uitvoeringsproblemen van de tegenbewijsregeling geheel wegnemen.
- Het risico van deze aanpak is dat de Hoge Raad alsnog oordeelt dat een volledige tegenbewijsregeling noodzakelijk is. Het is vervelend voor belastingplichtigen om hier op te moeten wachten.
- Daarnaast geeft deze aanpak ook geen duidelijkheid voor de Belastingdienst over hoe om te gaan met de verzoeken om ambtshalve vermindering. Ook hier blijft gelden dat er beperkte behandel- en toezichtscapaciteit is en de Belastingdienst grote aantallen verzoeken moet verwerken. Het werk in de uitvoering stapelt hiermee op.
- Daarom moet er gekeken worden naar mogelijkheden om de uitvoeringslast zo veel als mogelijk te beperken. Gedacht kan worden aan:
    - vergroten maatschappelijk draagvlak voor vormgeving rechtsherstel om verzoeken ambtshalve vermindering/bezwaren te beperken;
    - heldere communicatie naar burgers over de redenatie achter de vormgeving;
    - structureren en stroomlijnen van aangeleverde informatie bij verzoek ambtshalve vermindering;
    - faseren van behandeling verzoeken ambtshalve vermindering.
- Dit neemt echter niet weg dat de uitvoering van het rechtsherstel de reguliere processen en prioritering van de Belastingdienst zal verstoren. De gekozen variant betekent dat er concessies moeten worden gedaan op de uitvoerbaarheid, niet alleen bij box 3, maar ook voor andere dossiers.

<u>Spoedwetgeving</u>

- Een groot deel van de derving bij variant 2 komt door de vertraagde doorwerking van huizenprijzen en aandelenprijzen in de forfaits. Bijvoorbeeld een verhuurder in box 3 die sterk heeft geprofiteerd van de

waardestijgingen hoeft hierdoor beperkt belasting te betalen, wat gedekt moet worden door andere belastingplichtigen.
- Hoewel deze variant beter aansluit bij de genoten rendementen per jaar, is deze vormgeving juist minder rechtvaardig.
- Er is ook onderzocht of een vermogensbelasting per 2023 uitvoerbaar is, maar dit is niet het geval. Een vermogensbelasting is daarmee niet zozeer een optie voor de spoedwetgeving, maar een dekkingsoptie. Een indicatie van de opbrengst is bij het memo over dekkingsopties in beeld gebracht.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Doelgroep rechtsherstel box 3

Aanleiding
In de vierhoek van 18 maart is afgesproken om de doelgroep voor het rechtsherstel [Verleden 2017-2020] te bespreken in een bewindspersonenoverleg ter voorbereiding op de politieke vierhoek van 29 maart. Dit memo bevat de overwegingen bij de keuze voor de doelgroep, met aanvullende uitleg.

De opdracht
In box 3 zijn in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het werkelijke inkomen in dat jaar. In de uitspraak van 24 december 2021 draagt de Hoge Raad het kabinet op dit te herstellen.

De inzet
- Recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Vertrouwen in de overheid herstellen. Uitvoerbaarheid hoog in het vaandel dragen. Uitstel van toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement voorkomen.
- Het herstel bieden aan spaarders sluit het meest nauw aan bij de achtergrond van het arrest. Dit is in mindere mate het geval bij beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rechten in slechte beleggingsjaren zijn geschonden, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
- Zoveel mogelijk de budgettaire derving beperken.

De overwegingen:

In onderstaande tabel zijn de voor en nadelen van het beperken van de doelgroep voor rechtsherstel tot de 60.000 bezwaarmakers voor de periode 2017-2020 uiteengezet. In dit geval krijgen niet-bezwaarmakers geen rechtsherstel. Belastingplichtigen kunnen echter wel altijd een verzoek om ambtshalve vermindering doen.
NB. Voor de jaren 2021 en 2022 krijgen alle belastingplichtigen rechtsherstel. Deze aanslagen staan immers nog niet vast.

Categorie	Voordelen beperken doelgroep	Nadelen beperken doelgroep
Juridisch	Het is volgens de Landsadvocaat juridisch verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Arresten waarin een nieuw antwoord op een rechtsvraag wordt gegeven gelden doorgaans slechts voor degene die bezwaar maken en/of waarbij de aanslag op dat moment nog niet onherroepelijk is. Dit biedt rechtszekerheid voor belastingplichtigen.	Voor niet-bezwaarmakers kan het beperken van de doelgroep aanleiding zijn om alsnog met een rechtstreeks beroep op het arrest een verzoek om ambtshalve vermindering in te dienen. De Rechtbank Noord-Holland heeft in een uitspraak van 7 januari jl. een belastingplichtige die niet tijdig bezwaar heeft gemaakt het rechtsherstel geboden dat in het arrest is vastgesteld. Dit gaat in tegen het advies van de Landsadvocaat. Hiertegen is hoger beroep ingesteld. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden. Dit gaat tevens gepaard met aanvullende verzoeken om ambtshalve vermindering, die momenteel al bij de Belastingdienst binnenkomen.
	Dit betreft een uniek arrest waarvan de gevolgen lastig te overzien zijn. Rechtsherstel bieden aan niet-bezwaarmakers zou mogelijk een precedent kunnen scheppen dat in toekomstige situaties ook rechtsherstel moet plaatsvinden voor niet-bezwaarmakers, hoewel juridisch er geen sprake van precedentwerking is. Het politieke risico is moeilijk nader te duiden, omdat er geen vergelijkbare uitspraken zijn om deze inschatting op te baseren. Bijlage 2 gaat hier nader op in.	

	BZK en JenV geven aan dat er geen rechtsplicht bestaat om de doelgroep uit te breiden en dat het uit een oogpunt van het beperken van precedentwerking de eerste voorkeur verdient de groep niet eigener beweging uit te breiden. Als besloten wordt tot een bredere doelgroep, is het van belang dat dit scherp en op basis van objectieve argumenten onderbouwd wordt. De fiscale wetgeving geeft Staatssecretaris van Financiën uiteindelijk de discretionaire bevoegdheid om te beslissen over aanslagen die aanslagen die onherroepelijk vaststaan.	
Maatschappelijk - Politiek	Het bieden van ruimhartig herstel en het vervolgens opnieuw ophalen bij dezelfde doelgroep is moeilijk uitlegbaar. Ook dit kan leiden tot vertrouwensschade bij burgers.	Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid. De grondrechten van burgers zijn geschonden. Onder de niet-bezwaarmakers vallen ook "kleine spaarders" waar een Kamerbrede motie over is aangenomen.
		Het beperken van de doelgroep zorgt voor langere rechtsonzekerheid bij niet-bezwaarmakers. Verwachting dat er nieuwe procedures zullen komen. Negatieve impact vertrouwen in de overheid als bij nieuwe procedures de HR de nieuwe bezwaarmakers in het gelijk stelt.
		Indien slechts bezwaarmakers recht wordt gedaan kan de redenering moeilijk worden gevolgd dat de kosten van compensatie weer (deels) bij de gehele doelgroep wordt teruggehaald. Immers, slechts een beperkte groep heeft recht gekregen.
Uitvoering	Hoe kleiner de doelgroep, hoe minder beroep zal worden gedaan op een gestructureerde tegenbewijsregeling. Dit hangt echter af van de vormgeving van het rechtsherstel en de tegenbewijsregeling (zie nadelen).	Beperken van de doelgroep leidt tot verzoeken ambtshalve vermindering van niet-bezwaarmakers, wat kan leiden tot vele nieuwe bezwaar- en beroepsprocedures. Dit zal veel behandelcapaciteit vergen van de Belastingdienst. De impact hiervan is afhankelijk van hoeveel verzoeken tot ambtshalve vermindering worden gedaan. Om een indicatie te geven van de mogelijke impact: Er zijn bij de spaarvariant 4,5 miljoen aangiften van niet-bezwaarmakers cumulatief over de jaren 2017 t/m 2020 waarbij een redelijk substantieel voordeel[1] bestaat als het rechtsherstel zou worden toegepast. Deze mensen hebben dus een belang om een verzoek in te dienen voor ambtshalve vermindering. Qua capaciteit een

[1] Ten minste € 100.

		indicatie: 2 uur per ambtshalve vermindering, 8 uur per bezwaar, 40 uur per beroep, 40 uur hoger beroep. Naast een juridische risico heeft dit dus ook grote impact op de uitvoering.
	In eerste instantie zal met een kleine doelgroep de afhandeling van het arrest m.b.t. de massaal bezwaarprocedure snel afgerond worden.	Risico dat er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. De lopende hersteloperatie (en aanvullend spoedwetgeving en toekomstig stelsel) legt al aanzienlijk beslag op de uitvoeringscapaciteit. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.
		Op dit moment zijn reeds veel telefoontjes, verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren ingediend. Langere rechtsonzekerheid voor een grotere groep draagt hieraan bij en legt aanvullende druk op de capaciteit van de uitvoering.
Budgettair	Derving fors beperkter. Geraamde derving: 3,4/3,5 mld (excl derving uitgavenkant). Derving mogelijk groter als mensen via ambtshalve vermindering in het gelijk worden gesteld.	Derving is groter. Geraamde derving: 6,9/11,6 mld voor de grote doelgroep (afhankelijk van vormgeving, excl derving uitgavenkant).

Kader 1: Proces bezwaar- en beroepsprocedures

Belastingplichtigen kunnen in bezwaar gaan tegen de aanslag inkomstenbelasting. Als de belastingplichtige het niet eens is met de uitspraak over het bezwaar kan deze in beroep gaan. Als er niet tijdig bezwaar wordt aangetekend kan een belastingplichtige een verzoek om ambtshalve vermindering indienen. We zien nu reeds dat veel belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt een verzoek indienen tot ambtshalve vermindering (3 keer zo veel verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren in het eerste kwartaal van 2022). In de eerste rechterlijke uitspraak hierover (RB Noord-Holland d.d. 7 januari) stelt de rechtbank deze belastingplichtigen in het gelijk.

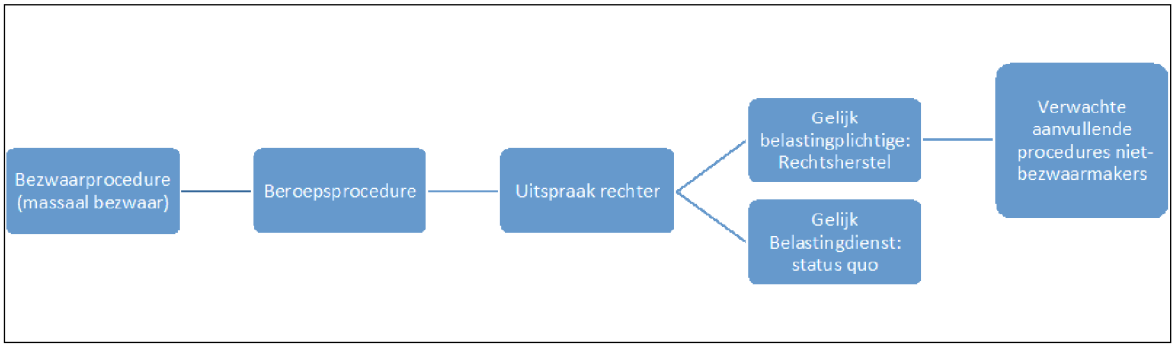

Kader 2: juridische houdbaarheid beperkte doelgroep

Lopende procedures

- Bij de Hoge Raad loopt een procedure van een niet (tijdige) bezwaarmaker waarin de Advocaat-Generaal (AG) op 24 februari jl de Hoge Raad heeft geadviseerd over de toepassing van het arrest van 24 december 2021 voor de nog lopende box 3-procedures. Het arrest heeft volgens de AG geen gevolgen voor de box 3-heffing t/m 2016. Voor de

jaren 2017 en 2018 vindt hij dat rechtsherstel moet worden geboden aan belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt en die bewijzen dat het werkelijk door hen behaalde rendement op het box 3-vermogen lager is dan het wettelijk berekende rendement. Het is niet bekend wanneer de HR in deze procedure een arrest zal wijzen.

- De rechtbank Noord-Holland heeft op 7 januari uitspraak gedaan in een zaak waarin invulling is gegeven aan het box-3 arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021.
    - De inspecteur verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk wegens termijnoverschrijding, merkte het bezwaar aan als een verzoek om ambtshalve vermindering en wees dit af. X ging in beroep. Rechtbank Noord-Holland stelde hem in het gelijk. De Rechtbank verklaarde het beroep gegrond op grond van het box 3-arrest van 24 december 2021 van de Hoge Raad.
    - De rechtbank heeft de belastingplichtige gelijk gegeven en biedt rechtsherstel door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
    - De Belastingdienst is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak.

Taxatie

In eerste instantie lijkt het beperken van de doelgroep tot alleen de bezwaarmakers voordelen te hebben: het beperkt de hersteloperatie bij de Belastingdienst en de budgettaire derving. Hier zitten echter haken en ogen aan. De verwachting is dat het beperken van de doelgroep zal leiden tot nieuwe procedures en verzoeken om ambtshalve vermindering. Dit kan leiden tot een aanvullende hersteloperatie wat nog grotere druk zal leggen op de uitvoering, en daarnaast kan leiden tot aanvullende derving. De eerste rechtbankuitspraak wijst ook in de richting dat rechters de verzoeken om ambtshalve vermindering zullen goedkeuren. Bovendien zijn er ook maatschappelijke overwegingen om de doelgroep uit te breiden: burgers zijn geschonden in hun grondrechten.

Alles overwegende geeft Financiën de voorkeur aan het uitbreiden van de doelgroep.

Bijlage 1 – Populatie box 3

In Tabel 1.2 geven we weer hoeveel belastingplichtigen box 3 betalen in 2019 (laatste jaar waarover we nagenoeg alle aangiften hebben), opgesplitst naar omvang vermogen en aandeel spaargeld in het vermogen.

- De groep zonder spaargeld is het kleinst en betreft vooral buitenlanders met onroerend goed in Nederland.
- Verreweg de grootste groep, ruim 1 miljoen belastingplichtigen (bijna 40% van de populatie) heeft uitsluitend spaargeld.
- De belastingplichtigen met meer dan een miljoen vermogen zijn voornamelijk beleggers met 0 – 25% spaargeld.

In Tabel 1.3 staat de opbrengst per categorie.

- De groep met uitsluitend spaargeld betaalde ongeveer 10% van de totale box 3 opbrengst.
- De groep beleggers met minder dan 25% spaargeld betaalde ongeveer de helft van de box 3 opbrengst.

Tabel 1.2 Aantal belastingplichtigen die box 3 betaalden in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	6.000	11.000	15.000	7.000	1.000	*40.000*
0% - 25%	53.000	120.000	187.000	128.000	35.000	*522.000*
25%-50%	42.000	88.000	119.000	62.000	9.000	*320.000*
50%-75%	50.000	96.000	109.000	46.000	4.000	*306.000*
75%-100%	82.000	148.000	157.000	48.000	3.000	*438.000*
100%	334.000	417.000	247.000	37.000	1.000	*1.036.000*
Totaal	*567.000*	*879.000*	*834.000*	*328.000*	*53.000*	*2.661.000*

Tabel 1.3 Opbrengst box 3 in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	€ 0 mln	€ 3 mln	€ 17 mln	€ 34 mln	€ 31 mln	*€ 85 mln*
0% - 25%	€ 3 mln	€ 32 mln	€ 190 mln	€ 692 mln	€ 1.242 mln	*€ 2.158 mln*
25%-50%	€ 2 mln	€ 22 mln	€ 114 mln	€ 313 mln	€ 253 mln	*€ 705 mln*
50%-75%	€ 3 mln	€ 22 mln	€ 101 mln	€ 223 mln	€ 104 mln	*€ 453 mln*
75%-100%	€ 4 mln	€ 32 mln	€ 138 mln	€ 218 mln	€ 70 mln	*€ 462 mln*
100%	€ 16 mln	€ 78 mln	€ 199 mln	€ 150 mln	€ 18 mln	*€ 460 mln*
Totaal	*€ 28 mln*	*€ 188 mln*	*€ 759 mln*	*€ 1.629 mln*	*€ 1.718 mln*	*€ 4.323 mln*

Bijlage 2 – precedentwerking

- Nadat een belastingaanslag onherroepelijk vaststaat, geeft de fiscale wetgeving de inspecteur de bevoegdheid deze op verzoek van de belanghebbende of uit eigen beweging gedurende 5 jaar ambtshalve te verminderen. Deze bevoegdheid heeft de inspecteur niet als de onjuistheid van de belastingaanslag voortvloeit uit jurisprudentie die pas gewezen is nadat de belastingaanslag onherroepelijk is komen vast te staan ("nieuwe jurisprudentie"), tenzij de Staatssecretaris van Financiën anders beslist.
- Er zijn tot nu toe geen zaken waarin de Staatssecretaris van Financiën van deze discretionaire bevoegdheid gebruik gemaakt heeft. Er zijn wel andere voorbeelden waarin de Staatssecretaris – nog steeds binnen zijn discretionaire bevoegdheid – tot tegemoetkoming besloten heeft. Daarbij kan gedacht worden aan het verlenen van ambtshalve vermindering buiten de 5-jaarstermijn maar ook (veel vaker voorkomend) het tegemoet komen door toepassing van de hardheidsclausule (art. 63 AWR).
- Telkens wordt daarbij een afweging per zaak of per groep van zaken gemaakt, afhankelijk van de feiten en omstandigheden. Het tegemoet komen in een zaak of een groep van zaken schept juridisch geen precedent voor de afweging in een andere zaak of een andere groep van zaken; deze zijn juridisch niet vergelijkbaar (andere fiscale bepalingen of andere feitelijke omstandigheden).
- Politiek en maatschappelijk kan wel een zekere druk ontstaan om ook tegemoet te komen in andere zaken, zeker gezien de toegenomen aandacht voor de bescherming van burgers tegenover de overheid ("menselijke maat").
- Het afleggen van verantwoording door bewindspersonen over het gebruik van hun discretionaire bevoegdheden is naar onze mening niet per se een onwenselijke ontwikkeling; ook aan de politiek en de maatschappij moet de bewindspersoon immers kunnen uitleggen waarin zaken verschillen.
- Toepassing van de hardheidsclausule, welke toepassing in beginsel vastgelegd wordt in een beleidsbesluit en dus kenbaar is, heeft tot nu toe niet geleid tot juridische of politieke/maatschappelijke discussies over precedentwerking.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Spoedwetgeving box 3

Kern

- Het rechtsherstel gaat over de belastingjaren 2017-2020, en aanvullend de belastingjaren 2021 en 2022.
- Voor de spoedwetgeving (bedoeld voor belastingjaren: 2023 en 2024) zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Alle belastingplichtigen met spaargeld in box 3 worden hiermee tegemoetgekomen. Op basis van het gelijkheidsbeginsel kan dit niet beperkt worden tot alleen kleine spaarders of burgers met enkel spaargeld.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald.
- De voordelen van variant 1 zijn dat het recht doet aan spaarders conform het arrest en het de budgettaire derving fors beperkt. De derving is in dit geval 380 mln. euro per jaar. Het voordeel van variant 2 is dat het beter aansluit bij het werkelijk genoten rendement. Bij beide varianten bestaat het risico dat belastingplichtigen over een hoger inkomen belasting betalen dan het werkelijke rendement.[1]
- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Een vermogensbelasting treft spaargeld hetzelfde als andere vermogenscategorieën. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Beslispunt: welke variant van de forfaitaire berekening heeft uw voorkeur?
De voorkeur gaat uit naar variant 1 (forfaitaire spaarvariant).

Toelichting

Codificatie rechtsherstel

Uitgangspunten spoedwetgeving codificatie rechtsherstel

- In het huidige box 3-stelsel is sprake van een forfaitaire vermogensmix. Het vermogen wordt op basis van een forfait gesplitst in een spaardeel en een beleggingsdeel. Hoe groter het vermogen, hoe hoger het percentage van het vermogen dat aan het beleggingsdeel wordt toegerekend. Deze forfaitaire vermogensmix is juridisch niet meer houdbaar en wordt daarom afgeschaft. In de spoedwetgeving wordt aangesloten bij de werkelijke samenstelling van het vermogen van een individuele belastingplichtige.
- Voor de spoedwetgeving zijn er, net als voor de hersteloperatie, twee varianten in beeld. In variant 1 wordt voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen gehanteerd. In variant 2 wordt het forfaitaire rendement op alle negen vermogenscategorieën aangepast, waarbij wordt aangesloten op de rubrieken in de aangifte en wordt uitgegaan van een actueel forfait. Dit betekent dat het forfait aan het einde van het jaar wordt vastgesteld, wat volgens een eerste inschatting juridisch houdbaar is.
- In beide varianten wordt er in ieder geval bij de forfaits voor spaargeld en schulden jaarlijks aangesloten bij de actuele rendementen.

[1] Indien in een bepaald jaar sprake is van een negatief rendement op een bepaald vermogensbestanddeel betekent dit bij variant 2 dat het forfaitaire rendement voor dat vermogensbestanddeel dan ook negatief zal zijn. Dat negatieve rendement kan worden gecompenseerd met positief rendement op een ander bestanddeel.

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen
Beschrijving	Spaargeld en schulden actueel forfait. Voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen hanteren.	Forfaitair rendement op alle vermogenscategorieën in aansluiting op rubrieken in aangifte. Actuele forfaits om werkelijk rendement te benaderen[2].
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
	In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving. Randvoorwaarden hierbij zijn dat een dergelijke bepaling uitvoerbaar dient zijn voor zowel de Belastingdienst als de burger.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Dit is aanzienlijk lager dan variant 2. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het

	deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[3]	-580	-2.020

Vermogensbelasting

- Er is onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting moet worden vormgegeven. Hierdoor zou een combinatie van belasting van inkomen uit vermogen en vermogensbelasting worden losgelaten. Materieel verandert er dus vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.
- Een separate vermogensbelasting, gebaseerd op de grondslag van box 3, is naar verwachting in de systemen maakbaar per 2024, mits de wetgeving wordt opgenomen in het Belastingplanpakket 2023. De vermogensbelasting wordt ingevoerd in aanvulling op (het per 2023 door spoedwetgeving gewijzigde) box 3.
- Met zo'n vermogensbelasting kan, aanvullend op box 3, een budgettaire opbrengst worden gehaald. De vermogensbelasting met als grondslag box 3 kan eventueel als opmaat dienen voor een bredere vermogensbelasting.
- De samenloop met box 3 zal juridisch en wetstechnisch nader beoordeeld moeten worden.
- De meerwaarde ten opzichte van een hoger tarief in box 3 is dat de vermogensbelasting aanvullende opties biedt bij de vormgeving van de lastenverdeling.
- De opbrengst bij een vlakke vermogensbelasting wordt ten opzichte van (het door spoedwetgeving gewijzigde) box 3 voor een groter deel bij spaarders opgehaald.
- Aandachtspunt bij het vaststellen van het tarief is de mogelijkheid om de heffing te ontgaan door vermogen in box 2 onder te brengen.
- Bij een maatvoering van 0,5% is de budgettaire opbrengst € 1,4 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1% is de budgettaire opbrengst € 2,8 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1,5% is de budgettaire opbrengst € 4,2 mrd per jaar. Een vermogensbelasting van 1% op vermogen boven € 1 mln levert ca. € 500 mln per jaar op. Dit betreft een eerste inschatting, de gedragseffecten worden nader onderzocht.
- Invoering van een vermogensbelasting voor slechts één belastingjaar (2024) werkt verstorend op de realisatie van een (beoogd) toekomstig stelsel waarbij op basis van werkelijk rendement wordt geheven, omdat capaciteit moet worden ingezet voor het inbouwen en weer afschaffen van de vermogensbelasting. Daarnaast zijn verschillende fiscale systemen die elkaar snel opvolgen lastig uitlegbaar voor burgers.
- Aan de landsadvocaat is gevraagd wat hun oordeel is over de juridische houdbaarheid van een vermogensbelasting. De Landsadvocaat concludeert dat niet uitgesloten kan worden dat een vermogensbelasting de proportionaliteitstoets niet zal kunnen doorstaan. Hiervoor moet een redelijke verhouding bestaan tussen het belang dat de samenleving heeft bij een belastingmaatregel en het nadeel daarvan voor het individu. Dit juridische risico is volgens de landsadvocaat beperkter als er een anticumulatieregeling is die een samenloop tussen de

[2] Onze inschatting is dat het juridisch uitlegbaar is om te werken met een actueel forfait. Dit betekent een forfait over het desbetreffende jaar. Het forfait is immers een proxy voor het inkomen uit vermogen in een gegeven jaar. Iemands inkomen staat ook niet al van tevoren vast.

inkomsten- en vermogensbelasting limiteert. Een vermogensbelasting die oploopt tot 85% van het inkomen uit het vermogen acht het EHRM in ieder geval nog aanvaardbaar.

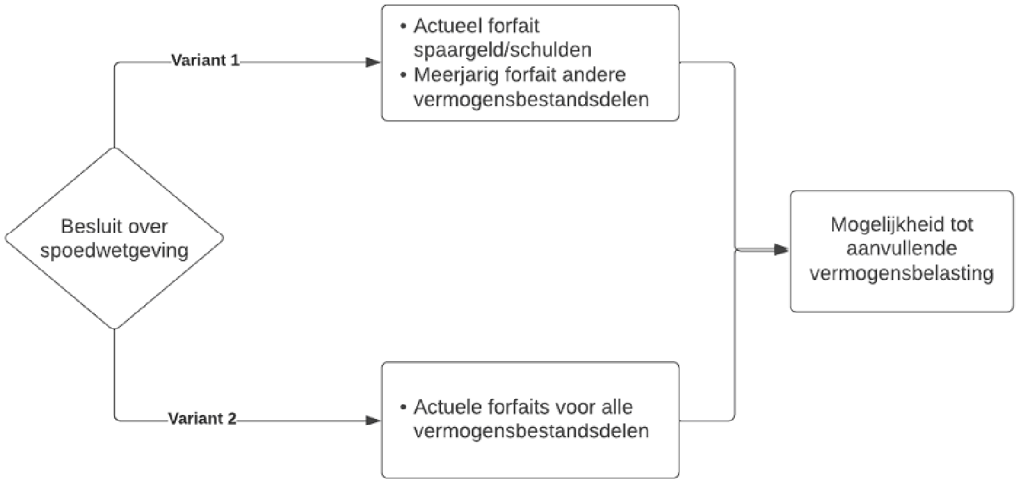

[3] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Spoedwetgeving box 3

Kern

- Het rechtsherstel gaat over de belastingjaren 2017-2020, en aanvullend de belastingjaren 2021 en 2022.
- Voor de spoedwetgeving (bedoeld voor belastingjaren: 2023 en 2024) zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Alle belastingplichtigen met spaargeld in box 3 worden hiermee tegemoetgekomen. Op basis van het gelijkheidsbeginsel kan dit niet beperkt worden tot alleen kleine spaarders of burgers met enkel spaargeld.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald.
- De voordelen van variant 1 zijn dat het recht doet aan spaarders conform het arrest en het de budgettaire derving fors beperkt. De derving is in dit geval 380 mln. euro per jaar. Het voordeel van variant 2 is dat het beter aansluit bij het werkelijk genoten rendement. Bij beide varianten bestaat het risico dat belastingplichtigen over een hoger inkomen belasting betalen dan het werkelijke rendement.[1]
- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Een vermogensbelasting treft spaargeld hetzelfde als andere vermogenscategorieën. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Beslispunt: welke variant van de forfaitaire berekening heeft uw voorkeur?
De voorkeur gaat uit naar variant 1 (forfaitaire spaarvariant).

Toelichting

<u>Codificatie rechtsherstel</u>

Uitgangspunten spoedwetgeving codificatie rechtsherstel

- In het huidige box 3-stelsel is sprake van een forfaitaire vermogensmix. Het vermogen wordt op basis van een forfait gesplitst in een spaardeel en een beleggingsdeel. Hoe groter het vermogen, hoe hoger het percentage van het vermogen dat aan het beleggingsdeel wordt toegerekend. Deze forfaitaire vermogensmix is juridisch niet meer houdbaar en wordt daarom afgeschaft. In de spoedwetgeving wordt aangesloten bij de werkelijke samenstelling van het vermogen van een individuele belastingplichtige.
- Voor de spoedwetgeving zijn er, net als voor de hersteloperatie, twee varianten in beeld. In variant 1 wordt voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen gehanteerd. In variant 2 wordt het forfaitaire rendement op alle negen vermogenscategorieën aangepast, waarbij wordt aangesloten op de rubrieken in de aangifte en wordt uitgegaan van een actueel forfait. Dit betekent dat het forfait aan het einde van het jaar wordt vastgesteld, wat volgens een eerste inschatting juridisch houdbaar is.

[1] Indien in een bepaald jaar sprake is van een negatief rendement op een bepaald vermogensbestanddeel betekent dit bij variant 2 dat het forfaitaire rendement voor dat vermogensbestanddeel dan ook negatief zal zijn. Dat negatieve rendement kan worden gecompenseerd met positief rendement op een ander bestanddeel.

- In beide varianten wordt er in ieder geval bij de forfaits voor spaargeld en schulden jaarlijks aangesloten bij de actuele rendementen.

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	**Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen**
Beschrijving	Spaargeld en schulden actueel forfait. Voor de overige vermogensbestanddelen het huidige, op meerdere jaren gebaseerd, forfait voor beleggingen hanteren.	Forfaitair rendement op alle vermogenscategorieën in aansluiting op rubrieken in aangifte. Actuele forfaits om werkelijk rendement te benaderen[2].
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
	In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving. Randvoorwaarden hierbij zijn dat een dergelijke bepaling uitvoerbaar dient zijn voor zowel de Belastingdienst als de burger.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	

[2] Onze inschatting is dat het juridisch uitlegbaar is om te werken met een actueel forfait. Dit betekent een forfait over het desbetreffende jaar. Het forfait is immers een proxy voor het inkomen uit vermogen in een gegeven jaar. Iemands inkomen staat ook niet al van tevoren vast.

	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Dit is aanzienlijk lager dan variant 2. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[3]	-580	-2.020

Vermogensbelasting

- Er is onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting moet worden vormgegeven. Hierdoor zou een combinatie van belasting van inkomen uit vermogen en vermogensbelasting worden losgelaten. Materieel verandert er dus vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.
- Een separate vermogensbelasting, gebaseerd op de grondslag van box 3, is naar verwachting in de systemen maakbaar per 2024, mits de wetgeving wordt opgenomen in het Belastingplanpakket 2023. De vermogensbelasting wordt ingevoerd in aanvulling op (het per 2023 door spoedwetgeving gewijzigde) box 3.
- Met zo'n vermogensbelasting kan, aanvullend op box 3, een budgettaire opbrengst worden gehaald. De vermogensbelasting met als grondslag box 3 kan eventueel als opmaat dienen voor een bredere vermogensbelasting.
- De samenloop met box 3 zal juridisch en wetstechnisch nader beoordeeld moeten worden.
- De meerwaarde ten opzichte van een hoger tarief in box 3 is dat de vermogensbelasting aanvullende opties biedt bij de vormgeving van de lastenverdeling.
- De opbrengst bij een vlakke vermogensbelasting wordt ten opzichte van (het door spoedwetgeving gewijzigde) box 3 voor een groter deel bij spaarders opgehaald.

[3] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

- Aandachtspunt bij het vaststellen van het tarief is de mogelijkheid om de heffing te ontgaan door vermogen in box 2 onder te brengen.
- Bij een maatvoering van 0,5% is de budgettaire opbrengst € 1,4 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1% is de budgettaire opbrengst € 2,8 mrd per jaar, bij een maatvoering van 1,5% is de budgettaire opbrengst € 4,2 mrd per jaar. Een vermogensbelasting van 1% op vermogen boven € 1 mln levert ca. € 500 mln per jaar op. Dit betreft een eerste inschatting, de gedragseffecten worden nader onderzocht.
- Invoering van een vermogensbelasting voor slechts één belastingjaar (2024) werkt verstorend op de realisatie van een (beoogd) toekomstig stelsel waarbij op basis van werkelijk rendement wordt geheven, omdat capaciteit moet worden ingezet voor het inbouwen en weer afschaffen van de vermogensbelasting. Daarnaast zijn verschillende fiscale systemen die elkaar snel opvolgen lastig uitlegbaar voor burgers.
- Aan de landsadvocaat is gevraagd wat hun oordeel is over de juridische houdbaarheid van een vermogensbelasting. De Landsadvocaat concludeert dat niet uitgesloten kan worden dat een vermogensbelasting de proportionaliteitstoets niet zal kunnen doorstaan. Hiervoor moet een redelijke verhouding bestaan tussen het belang dat de samenleving heeft bij een belastingmaatregel en het nadeel daarvan voor het individu. Dit juridische risico is volgens de landsadvocaat beperkter als er een anticumulatieregeling is die een samenloop tussen de inkomsten- en vermogensbelasting limiteert. Een vermogensbelasting die oploopt tot 85% van het inkomen uit het vermogen acht het EHRM in ieder geval nog aanvaardbaar.

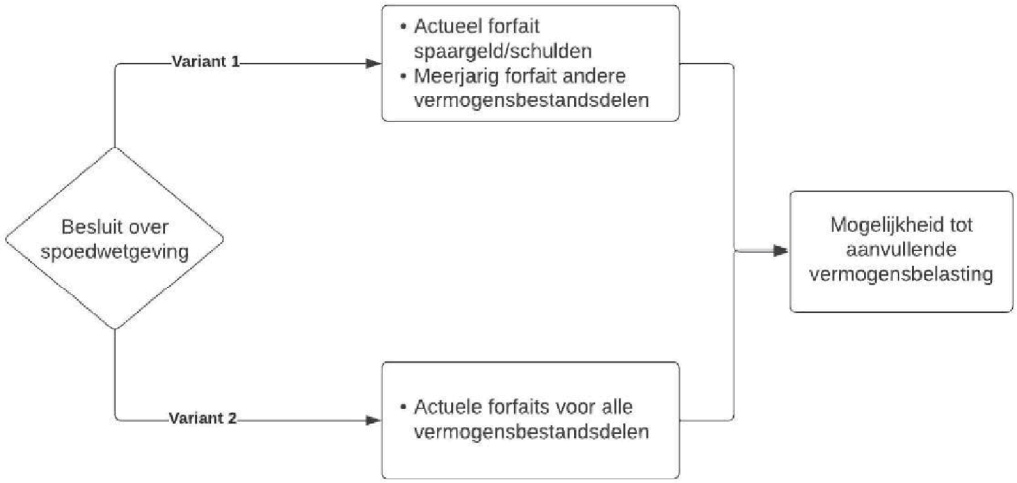

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

persoonsgegevens

Ons kenmerk
2022-0000115596

Uw brief (kenmerk)

Datum

Betreft Contourennota box 3-heffing op basis van werkelijk rendement

Geachte voorzitter,

In het coalitieakkoord is afgesproken dat per 2025 een nieuw stelsel voor de vermogensrendementsheffing (box 3) op basis van werkelijk rendement zal worden ingevoerd. In deze brief worden de contouren geschetst van het nieuwe stelsel, zoals verzocht in de motie Van Dijk c.s.[1] en zoals mijn ambtsvoorganger heeft toegezegd in het commissiedebat Belastingen van 30 juni 2021. De huidige vormgeving van het stelsel op basis van forfaits sluit op individueel niveau onvoldoende aan op de daadwerkelijk behaalde rendementen. Hierdoor kunnen mensen met lage werkelijke rendementen, waaronder veel spaarders, de huidige heffing als onrechtvaardig ervaren. Bovendien heeft de Hoge Raad op 24 december 2021 geoordeeld dat het huidige box 3-stelsel in strijd is met het eigendomsrecht en discriminatieverbod van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) in de gevallen waarin het werkelijk behaalde rendement lager is dan het forfaitair berekende rendement. Door de vermogensrendementsheffing om te vormen naar een heffing op basis van werkelijk rendement kunnen deze bezwaren worden weggenomen. In een separate brief informeer ik u over het rechtsherstel naar aanleiding van het arrest en over de spoedwetgeving voor de jaren 2023 en 2024.

In deze nota worden de hoofdlijnen geschetst van de beoogde vermogensrendementsheffing op basis van werkelijk rendement. Voor verschillende vormgevingsaspecten geldt dat nog nader uitzoekwerk nodig is of afwegingen gemaakt moeten worden. Ik nodig uw Kamer uit om te reflecteren en richting te geven op de vormgeving van het beoogde nieuwe box 3-stelsel.

Deze nota gaat tevens in op enkele andere moties over de omvorming van box 3 die zijn ingediend naar aanleiding van het commissiedebat Belastingen van 30 juni 2021, te weten:
- de motie Stoffer[2] over het verbeteren van de uitvoerbaarheid van een heffing in box 3 op basis van werkelijk rendement van alle categorieën vermogensbestanddelen;

[1] *Kamerstukken II* 2020/21, 32 140, nr. 92.
2 *Kamerstukken II* 2020/21, 32 140, nr. 91.

- de motie Idsinga c.s.[3] over het doorzetten van het werk aan een stelsel van werkelijk rendement; en
- de motie Ephraim en Eppink[4] over een operationeel plan van aanpak voor het belasten van werkelijk rendement.

De hersteloperatie en de spoedwetgeving naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021 over box 3 vergt veel capaciteit van de Belastingdienst. Hoe groter het beroep op de Belastingdienst in de tussenliggende jaren, hoe groter de kans op vertraging bij invoering van het nieuwe stelsel met de beoogde inwerkingtredingsdatum van 2025. De impact van het arrest op het tijdpad van het stelsel van werkelijk rendement wordt momenteel onderzocht.

Hoofdlijnen van een heffing op werkelijk rendement

Keuze voor een systeem voor het belasten van werkelijk rendement

Het kabinet heeft afgesproken om een heffing in te voeren die aansluit bij het werkelijk behaalde rendement. Daarmee wordt beter aangesloten bij de draagkracht van de burger en wordt de belasting rechtvaardiger.

De voorgaande kabinetten hebben verschillende verkenningen uitgevoerd naar de mogelijke vormgeving van een vermogensrendementsheffing die beter aansluit op het werkelijke rendement. Deze verkenningen hebben onder andere geresulteerd in de voortgangsrapportage 'Heffing box 3 op basis van werkelijk rendement'[5], het 'Keuzedocument box 3'[6] en het PwC rapport[7] naar de praktische uitvoerbaarheid van een heffing op basis van werkelijk rendement.[8]

Uit deze verkenningen komt naar voren dat een heffing over het werkelijk behaalde rendement op verschillende manieren kan worden vormgegeven. De keuze hierin is van grote invloed op de uitwerking en de gevolgen van het stelsel.

Op hoofdlijnen zijn er twee type systemen om het werkelijk rendement te belasten:

1. Bij een *vermogensaanwasbelasting* wordt jaarlijks belasting geheven over de reguliere inkomsten (zoals rente, dividend, huur en pacht) en de waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen (zoals koerswinst of koersverlies over aandelen, waardestijging of waardedaling van onroerend goed).

2. Bij een *vermogenswinstbelasting* wordt ook jaarlijks belasting geheven over de reguliere inkomsten. Daarnaast wordt de waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen belast op het moment van verkoop van het vermogensbestanddeel. Er wordt dan geheven over het verschil tussen de verkoop- en aankoopprijs. De vermogenswinst kan ook negatief zijn.

Bij de vormgeving van het nieuwe stelsel voor box 3 gaat het kabinet uit van een vermogensaanwasbelasting. Een vermogensaanwasbelasting heeft enkele

3 *Kamerstukken II* 2020/21, 32 140, nr. 94.
4 *Kamerstukken II* 2020/21, 32 140, nr. 99.
5 *Kamerstukken II* 2016/17, 34 552, nr. 6.
6 *Kamerstukken II* 2016/17, 34 552, nr. 83.
7 *Kamerstukken II* 2020/21, 35 572, nr. 92.
8 Dit rapport ziet meer op de beschikbaarheid van datapunten dan op praktische uitvoerbaarheid in de zin van een Uitvoeringstoets door de Belastingdienst.

belangrijke voordelen ten opzichte van een vermogenswinstbelasting. Bij een vermogensaanwasbelasting wordt de waardeontwikkeling van jaar tot jaar in de heffing betrokken en niet pas in het jaar waarin het vermogensbestanddeel wordt verkocht. Daarmee wordt langdurig uitstel van belastingheffing voorkomen. Belastingplichtigen betalen belasting overeenkomstig het jaarlijkse rendement in plaats van een (grote) aanslag ineens over de waardemutatie tussen aankoop, die mogelijk in een ver verleden plaatsvond, en de verkoop.

Een ander voordeel van een vermogensaanwasbelasting is dat belastingplichtigen en ketenpartners (banken en verzekeraars) niet langdurig gegevens hoeven bij te houden over de kostprijs van alle vermogensbestanddelen. Indien aandelen in een beleggingsfonds in tranches worden gekocht tegen verschillende prijzen, moeten deze prijzen apart worden bijgehouden. Bij een vermogenswinstbelasting zou bij de berekening van de vermogenswinst – mogelijk jaren later – achterhaald moeten worden wat de verkrijgingsprijs is geweest van de individuele aandelen die worden verkocht. Dit kan ingewikkeld zijn en gegevens uit het verleden over de kostprijs zullen niet altijd meer beschikbaar zijn. Zowel de ketenpartners als de Belastingdienst hebben vanuit uitvoeringsperspectief een voorkeur voor een vermogensaanwasbelasting.

Een nadeel van een vermogensaanwasbelasting is dat het kan voorkomen dat een belastingplichtige onvoldoende liquide middelen heeft om de box 3–heffing te voldoen. Dit is ook het geval bij het huidige forfaitaire stelsel. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij een waardestijging van aandelen waarbij de belastingplichtige de waardestijging nog niet te gelde heeft gemaakt door verkoop, terwijl hierover al wel belasting is verschuldigd. Een ander voorbeeld is een verhuurde woning die in waarde stijgt maar (nog) niet wordt verkocht. Er kunnen situaties ontstaan waarin de belastingplichtige onvoldoende huurinkomsten heeft om de belastingschuld te kunnen voldoen. Hier moet aandacht voor zijn bij de verder uitwerking, ook met het oog op dat er steeds meer aandacht is voor aanvullende maatregelen die de huuropbrengsten van woningbeleggers raken. In het geval dat sprake is van snel liquide te maken vermogensbestanddelen, zoals beursgenoteerde aandelen, zou de belastingplichtige een gedeelte daarvan kunnen verkopen om de belastingschuld te kunnen voldoen. Als een belastingschuldige niet binnen de wettelijke betaaltermijn een aanslag kan voldoen, dan kan de Belastingdienst onder voorwaarden uitstel van betaling verlenen. Momenteel wordt bezien of de bestaande betalingsfaciliteiten voldoende zijn.

Een vermogenswinstbelasting zal in de regel niet gepaard gaan met liquiditeitsproblemen. Daar staat tegenover dat een vermogenswinstbelasting kan leiden tot economische verstoringen door het zogenoemde *lock-in* effect. Het *lock-in* effect treedt op doordat belastingheffing bij een vermogenswinstbelasting pas verschuldigd is op het moment van realisatie van de winst.[9] Belastingplichtigen kunnen dan beslissen om bijvoorbeeld aandelen niet te verkopen om zo belastingheffing op dat moment te voorkomen. Dit kan een drempel opwerpen om te beleggen in het meest rendabele beleggingsproduct en werkt dus economisch verstorend.

[9] In box 2 (Inkomen uit aanmerkelijk belang) wordt een vermogenswinstbelasting geheven waarbij aanmerkelijkbelanghouders kunnen bewerkstelligen dat de belastingheffing wordt uitgesteld, bijvoorbeeld door het om fiscale redenen niet laten uitkeren van dividend.

In het 'Keuzedocument box 3'[10] is naast een vermogensaanwasbelasting en een vermogenswinstbelasting een variant beschreven waarbij het forfaitaire rendement wordt berekend over de individuele samenstelling van het vermogen. In deze variant worden de vermogensbestanddelen van de belastingplichtige op 1 januari toegedeeld aan een van de volgende vermogenscategorieën: bank- en spaartegoeden, obligaties, aandelen, onroerende zaken, schulden en overige. Vervolgens wordt het belastbare inkomen uit sparen en beleggen vastgesteld door de gemiddelde (forfaitaire) rendementen per vermogenscategorie toe te passen op de vermogenscategorieën van de individuele belastingplichtige. Aandachtspunten bij deze variant zijn onder andere de afbakening van bezittingen en het risico op ontwijking via peildatumarbitrage.

Daarnaast zijn enkele landen die naast een belasting op inkomen uit vermogen, een *vermogensbelasting* kennen. Een vermogensbelasting houdt geen rekening met het inkomen dat het vermogen genereert. Bij een vermogensbelasting worden belastingplichtigen met laag renderend vermogen, zoals bank- en spaartegoeden, absoluut gezien even zwaar belast als succesvolle beleggers. Vermogensbestanddelen die zowel onder een vermogensbelasting als de inkomstenbelasting vallen worden economisch[11] gezien dubbel belast waardoor de totale belastingdruk hoog kan oplopen. Een anticumulatieregeling zoals onder de Vermogensbelasting 1964 gold, kan dan uitkomst bieden, maar leidt tot extra wetgeving, complexiteit en uitvoeringslasten voor de Belastingdienst.

Algemene uitgangspunten van het nieuwe stelsel

Voor de contouren van een nieuw stelsel voor box 3 wordt, zoals hierboven uiteengezet, uitgegaan van een vermogensaanwasbelasting. Hierbij wordt jaarlijks belasting geheven over de werkelijke genoten reguliere inkomsten uit vermogen, zoals rente, huur, dividend en pacht, en over de (on)gerealiseerde waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen die zich in het betreffende jaar hebben voorgedaan.

Daarbij is het uitgangspunt dat het nieuwe stelsel zal gaan gelden voor alle vermogensbestanddelen die in het huidige box 3 stelsel vallen. De vermogensbestanddelen die het meeste voorkomen zijn bank- en spaarproducten, beleggingen en onroerende zaken. Voor een groot deel van de vermogensbestanddelen, waaronder bank- en spaarproducten en beleggingen in financiële instrumenten, is de overgang naar het nieuwe stelsel naar verwachting mogelijk met ingang van 2025.

Het saldo van het totale vermogen van belastingplichtigen in box 3 was in 2019 ongeveer € 470 miljard. Vrijwel alle belastingplichtigen in box 3 bezitten bank- en spaarproducten. De bank- en spaarproducten beslaan gezamenlijk ongeveer de helft van het totale box 3 vermogen. Voor bank- en spaarproducten in euro's betekent het nieuwe stelsel concreet dat de rente-inkomsten die hieruit worden genoten, worden belast. Beleggingen in financiële instrumenten komen voor in 38% van de aangiften en vertegenwoordigen ongeveer een kwart van de totale waarde van het box 3 vermogen. Bij beleggingen in financiële instrumenten bestaat het rendement uit enerzijds reguliere inkomsten, zoals ontvangen

[10] *Kamerstukken II* 2016/17, 34 552, nr. 83.

[11] Juridisch gezien is hiervan geen sprake, omdat twee verschillenden subjecten worden belast.

dividend, en anderzijds uit waardeontwikkeling van het vermogensbestanddeel, zoals koerswinst of koersverlies.

De gegevens met betrekking tot spaar- en beleggingsproducten zullen veelal jaarlijks aan belastingplichtigen worden verstrekt door financiële instellingen via een financieel jaaroverzicht. Bij direct aangehouden beleggingen zou deze informatie aangeleverd kunnen worden door de beheerders of aanbieders van de financiële instrumenten, zoals de fondsbeheerder van een beleggingsfonds. De benodigde informatie voor het grootste deel van het vermogen in box 3 zal dus afkomstig zijn van financiële instellingen. Op basis van gesprekken met de Nederlandse financiële sector is de verwachting dat deze informatie op jaarbasis kan worden ontsloten en ter beschikking gesteld.

Bij onroerende zaken, die in ruim 20% van de aangiften van belastingplichtigen in box 3 voorkomen en ook ongeveer een kwart van de totale waarde vertegenwoordigen, is de heffing op basis van werkelijk rendement ingewikkelder. Daarom is in het coalitieakkoord afgesproken dat de waardeontwikkeling van onroerende zaken aanvankelijk nog forfaitair zal worden belast, waarbij zo snel als mogelijk de overstap wordt gemaakt naar werkelijk rendement. In de paragraaf over onroerende zaken ga ik hier nader op in.

De systematiek van het nieuwe stelsel wordt hierna verder verduidelijkt aan de hand van een voorbeeld.

Voorbeeld vermogensaanwas bij beleggingen in financiële instrumenten

X heeft op 1 januari 10 aandelen in Z NV. Ieder aandeel is € 10 waard. De totale beginwaarde van het aandelenpakket is dus € 100.

Op 15 maart ontvangt X een dividenduitkering die wordt overgemaakt op de betaalrekening van € 10. Dit zijn reguliere inkomsten.

Op 1 juli stort X vanaf de betaalrekening € 110 op zijn beleggingsrekening en koopt hiermee 10 aandelen in Z NV voor € 11 per aandeel. Dit is een storting van € 110.

Op 15 september verkoopt X 5 aandelen in Z NV voor € 12 per aandeel en boekt de verkoopopbrengst over naar de betaalrekening. Dit is een onttrekking van € 60.

Op 31 december heeft X 15 aandelen in Z NV. Ieder aandeel is € 13 waard. De eindwaarde is € 195.

Het verschil in de waarde van de aandelen op 31 december en 1 januari is € 95 (€ 195 - € 100). Om de vermogensaanwas te bereken moet dit verschil worden gecorrigeerd met de stortingen en onttrekkingen.

Eindwaarde -/- beginwaarde	€ 95
Af: Stortingen	-€ 110
Bij: Onttrekkingen	€ 60
Vermogensaanwas	€ 45

De reguliere inkomsten (dividend) bedragen € 10 en de vermogensmutatie bedraagt € 45. De totale inkomsten uit vermogen zijn € 55.

Onroerende zaken

In box 3 vallen veel verschillende soorten onroerende zaken. Hierbij kan gedacht worden aan woningen (met uitzondering van de eigen woning), bedrijfspanden en gronden (die niet tot het ondernemingsvermogen in box 1 behoren). Het rendement op onroerende zaken bestaat uit de jaarlijkse waardemutatie van de onroerende zaken en de reguliere inkomsten, zoals huur en pacht.

In het coalitieakkoord is afgesproken om de waardeontwikkeling van onroerende zaken tijdelijk forfaitair te blijven belasten, waarbij zo snel als mogelijk de overstap wordt gemaakt naar een heffing op basis van werkelijk rendement. Achtergrond hiervan is dat de benodigde gegevens niet voldoende beschikbaar of geschikt zijn om de waardeontwikkeling te belasten. De WOZ-waarde op de waardepeildatum van 1 januari van het belastingjaar, die voor veel onroerende zaken in box 3 beschikbaar is, wordt pas na afloop van het belastingjaar vastgesteld door middel van een WOZ-beschikking. De waarde op 1 januari en 31 december is daardoor te laat beschikbaar om de belastbare waardemutatie in het belastingjaar te kunnen vaststellen. Onderzocht zal moeten worden welke andere gegevens eventueel via ketenpartners beschikbaar kunnen komen. De inkomsten zoals huur en pacht uit onroerende zaken worden in het nieuwe stelsel wel naar het werkelijke rendement belast. Hierbij moet nog onderzocht worden of en in welke mate de informatiepositie van de Belastingdienst hieromtrent kan worden verbeterd.

Voor het belasten van de reguliere inkomsten zijn gegevens nodig over bijvoorbeeld huur en pacht, andere gebruiksvergoedingen zoals opbrengsten bij het ter beschikking stellen van de gevel voor reclamedoeleinden en gegevens over de kosten (investerings-, onderhouds- en financieringskosten).

Ook gedurende het tijdelijke forfaitaire rendement voor de waardeontwikkeling van onroerende zaken zal de belastingheffing over onroerende zaken in box 3 meer gaan aansluiten bij het werkelijke rendement dan op dit moment het geval is. Het toe te passen forfait wordt gebaseerd op het rendement van uitsluitend onroerende zaken en benadert daardoor het daadwerkelijk op de onroerende zaken behaalde rendement veel beter dan het huidige forfaitaire stelsel. Bij de vaststelling hiervan is het belangrijk om deze maatregel in samenhang te bezien met andere, in het coalitieakkoord aangekondigde, maatregelen die een dempend effect hebben op het rendement op verhuur van onroerende zaken, zoals onder andere de verhoging van de OVB, het invoeren van huurprijsbescherming in het middenhuursegment en een cap op de WOZ-waarde. In dit kader zullen in een vroeg stadium bij de uitwerking van het wetsvoorstel box 3 de effecten van de verschillende maatregelen en de samenhang daartussen in beeld worden gebracht zodat er een integraal beeld ontstaat. Voorts heeft de andere behandeling van schulden (zie de volgende paragraaf) tot gevolg dat schulden en bezittingen niet meer worden gesaldeerd. Het zal dus niet meer mogelijk zijn voor belastingplichtigen om de waarde van hun bezittingen, waaronder onroerende zaken, in box 3 te salderen met de waarde van hun schulden in box 3. Verder is in het coalitieakkoord afgesproken om, vooruitlopend op het nieuwe stelsel, per 2023 de leegwaarderatio[12] af te schaffen waardoor het rendement op verhuurd vastgoed in box 3 meer zal gaan aansluiten bij de praktijk.

[12] De leegwaarderatio is een forfait dat wordt gebruikt om het waardedrukkende effect van

Vorderingen en schulden

De verschuldigde rente op vorderingen en schulden hoort tot het inkomen, net als waardemutaties die zich voordoen bij afwaardering, kwijtschelding of valutaverschillen. De verschuldigde rente is als positief inkomen belast bij de schuldeiser en als negatief inkomen aftrekbaar bij de schuldenaar. Een af- of opwaardering van een vordering leidt enkel bij de schuldeiser tot een vermogensmutatie. Kwijtschelding van een schuld heeft bij de schuldenaar tot gevolg dat sprake is van een positieve waardemutatie, welke bij de schuldeiser resulteert in een negatieve vermogensmutatie. Momenteel wordt nog onderzocht onder welke omstandigheden de mogelijke belastingheffing vanwege de kwijtschelding van de schuld tot onbedoelde effecten leidt en hoe dit kan worden voorkomen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de situatie dat ouders een lening aan hun kind kwijtschelden vanwege zijn of haar slechte financiële omstandigheden. Het is dan onwenselijk om bij de schuldenaar, die al in financieel zwaar weer verkeert, belasting te heffen over het voordeel dat ontstaat vanwege de kwijtschelding van de schuld. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met situaties waarbij de schuld en de vordering niet uitsluitend in box 3 zitten.

Overige vermogensbestanddelen

De categorie "overige bezittingen" komt in 2019 voor in 5% van de aangiften met box 3 vermogen en vertegenwoordigt ongeveer 2,5% van de totale waarde van het box 3 vermogen, circa 12 miljard euro. In het kader van de overgang naar belastingheffing over het werkelijke rendement in box 3 wordt onderzocht hoe de belastingheffing over het werkelijke rendement bij de overige vermogensbestanddelen die nu in box 3 zitten vormgegeven kan worden. Daarbij gaat het onder meer om verzekeringsproducten zoals kapitaal- en lijfrenteverzekeringen, rechten op periodieke uitkeringen en overige bezittingen zoals contant geld, cryptovaluta, participaties in ondernemingen en uitgeleend durfkapitaal.

Voor de verzekeringsproducten geldt dat deze in veel verschillende vormen bestaan waarbij op een groot deel daarvan uiteenlopende vormen van overgangsrecht van toepassing zijn. Dit maakt de groep verzekeringsproducten fiscaaltechnisch complex. Op basis van het onderzoek van PwC naar de praktische uitvoerbaarheid is de verwachting dat veel van de benodigde gegevens voor een vermogensaanwasbelasting bij ketenpartners zoals verzekeraars al beschikbaar zijn. Voor zover deze gegevens niet reeds worden aangeleverd bij de Belastingdienst zouden deze volgens het onderzoek van PwC wel kunnen worden ontsloten ter aanlevering. In overleg met ketenpartners wordt bekeken hoe de bestaande gegevensstromen hiervoor aangepast kunnen worden.

Kosten

In het kader van de overstap naar belastingheffing over het werkelijke rendement in box 3 lijkt het evenwichtig om ook de kosten die met deze werkelijke inkomsten samenhangen in het nieuwe stelsel aftrekbaar te maken. Bijvoorbeeld de kosten die de bank in rekening brengt voor het aanhouden van een (spaar)rekening of het bieden van diensten voor beleggingen. De ervaring met de Wet op de inkomstenbelasting 1964 heeft echter geleerd dat de aftrek van

---

de verhuurde staat van een woning te bepalen.

werkelijke kosten conflictgevoelig is en daarmee samenhangende uitvoeringsproblemen en procedures met zich meebrengt. Dit heeft in het verleden tot veel bezwaar- en beroepsprocedures geleid.

Om hierin een werkwijze te vinden die de administratieve lasten voor belastingplichtigen en de uitvoeringlasten voor ketenpartners en de Belastingdienst binnen de perken houdt, wordt nader onderzocht welke kosten eenduidig zijn toe te wijzen aan de inkomsten uit vermogen en waar een afbakening kan worden gemaakt naar kosten die als niet aftrekbaar zouden moeten worden beschouwd.

Verliesverrekening
In een stelsel op basis van werkelijk rendement is het mogelijk dat belastingplichtigen in sommige jaren verlies lijden in box 3. Dit betekent dat nagedacht moet worden over verliesverrekening. Wanneer een belastingplichtige bijvoorbeeld in jaar 1 een rendement heeft in box 3 van € 1.000 en in jaar 2 een verlies van € 2.000, dan zou er zonder verliesverrekening in jaar 1 over € 1.000 worden geheven en in jaar 2 geen belasting worden geheven. Dit kan als onrechtvaardig worden ervaren omdat geen rekening mee wordt gehouden dat over de twee jaar een verlies is geleden van € 1.000.

Rekening houdend met de systematiek van de inkomstenbelasting, waarin het inkomen wordt verdeeld over de verschillende boxen, ligt het voor de hand om de verliesverrekening zo vorm te geven dat verliezen uitsluitend kunnen worden verrekend met de box 3 inkomsten uit andere jaren. Een verlies in box 3 kan niet verrekend worden met inkomsten uit box 1 of box 2. Dit sluit aan bij de huidige regeling over verliesverrekening in box 1 en box 2, waarbij verliesverrekening alleen mogelijk is met inkomsten uit diezelfde box.[13] In box 1 is verliesverrekening mogelijk met inkomsten uit de drie voorgaande jaren en de negen volgende jaren, in box 2 met inkomsten uit het voorgaande jaar en de zes volgende jaren. De termijn van verliesverrekening voor box 3 is nog een uitzoekpunt.

Heffingvrij vermogen, tarief en vrijstellingen

In het huidige box 3 stelsel wordt een forfaitair rendement berekend over de rendementsgrondslag voor zover deze meer bedraagt dan het heffingvrije vermogen. In een stelsel van werkelijk rendement is het toepassen van een heffingvrij vermogen zeer complex. Immers, de verschillende vermogensbestanddelen in box 3 kunnen allemaal een verschillend werkelijk rendement hebben. In combinatie met één algemeen heffingvrij vermogen is het niet mogelijk aan te geven over welk deel van het rendement van welke vermogensbestanddelen belasting wordt geheven. Bij het stelsel van werkelijk rendement zal daarom sprake zijn van een heffingvrij inkomen per fiscaal partner. De grondslag voor het nieuwe box 3-stelsel is in dat geval het totale inkomen uit box 3 voor zover dit het heffingvrije inkomen overschrijdt. Over de hoogte van het heffingvrije inkomen moet nog besluitvorming plaatsvinden. Een hoger of lager heffingvrij inkomen heeft naast budgettaire effecten ook invloed op

[13] Uitzondering hierop is de situatie dat de belastingplichtige en zijn partner in het kalenderjaar en het daaraan voorafgaande kalenderjaar geen aanmerkelijk belang meer hebben. In dat geval wordt op verzoek een nog niet verrekend box 2 verlies omgezet in een belastingkorting. De belastingkorting vermindert de belasting op het box 1 inkomen.

de groep belastingplichtigen voor box 3. Een hoger heffingvrij inkomen zal zorgen voor een kleinere groep belastingplichtigen voor box 3. Overigens zal een deel van de belastingplichtigen toch moeten berekenen wat hun werkelijk rendement is alvorens ze kunnen oordelen of sprake is van een belastingheffing in box 3. Dit ligt anders ten opzichte van het huidige systeem waarbij de belastingplichtige zijn of haar vermogensbestanddelen pas gaat opvoeren als het saldo van de bezittingen minus de schulden het heffingvrije vermogen overstijgt.

Voor de vormgeving van het tarief zijn meerdere opties bekeken zoals een vlaktaks of een progressief tarief. Over de vormgeving en de hoogte van het tarief moet eveneens nog besluitvorming plaatsvinden. Uiteraard dient bij het maken van deze keuzes rekening worden gehouden met de budgettaire effecten.

Een aantal bezittingen is momenteel vrijgesteld in box 3, al dan niet beperkt tot een bepaald bedrag. Het gaat bijvoorbeeld om natuurterreinen, bepaalde kapitaalverzekeringen of groene beleggingen. Het uitgangspunt bij de overgang naar een stelsel op basis van werkelijk rendement is dat de huidige vrijstellingen worden gehandhaafd, tenzij de overgang naar werkelijk rendement aanleiding geeft om een vrijstelling anders vorm te geven of af te schaffen. De vrijstelling voor contant geld is bijvoorbeeld niet meer nodig voor zover deze vrijstelling contant geld in euro's betreft omdat er in dat geval geen sprake is van rendement.

Gegevenslevering door en aan ketenpartners

In een stelsel op basis van werkelijk rendement zijn er meer gegevens nodig dan in het huidige forfaitaire stelsel. Daarom vindt regelmatig overleg plaats met banken en verzekeraars over het nieuwe box 3-stelsel en de gegevenslevering aan de Belastingdienst. Op die manier kan bij het ontwerpen van het nieuwe stelsel rekening worden gehouden met de gevolgen voor deze ketenpartners. Voor de uitvoerbaarheid van de nieuwe wetgeving is niet alleen de hoeveelheid gegevens van belang, maar is het ook nodig om duidelijke afspraken te maken over een uniforme aanlevering van gegevens.

Op dit moment worden gegevens van de Belastingdienst over het vermogen in box 3 gebruikt voor diverse vermogenstoetsen om vast te stellen of bijvoorbeeld een recht bestaat op toeslagen. Nader onderzocht moet worden welke gevolgen een overgang naar een heffing op basis van werkelijk rendement heeft op deze gegevenslevering en hoe deze gegevenslevering door de Belastingdienst aan andere uitvoeringsinstanties ook in het nieuwe systeem gewaarborgd kan worden.

Overige onderwerpen

Naast de hierboven beschreven hoofdlijnen komt een groot aantal meer technische vraagstukken op bij het omvormen van box 3. Hier wordt momenteel aan gewerkt zodat deze kunnen worden meegenomen in de conceptwetgeving. Daarbij kan onder andere gedacht worden aan de onderstaande onderwerpen:

- Onzakelijke elementen bij het belasten van het werkelijke rendement;
- Verhouding met de schenk- en erfbelasting bij kwijtschelden van vorderingen;

- Liquiditeitseffecten bij heffing over niet-gerealiseerde waardemutaties;
- Bestanddelen die gesplitst zijn in blooteigendom en vruchtgebruik;
- Arbitrage-effecten die optreden door de gewijzigde verhouding waarop inkomsten uit vermogen worden belast ten opzichte van andere regimes, zoals box 2;
- Positie van binnenlandse belastingplichtigen met vermogen in het buitenland of buitenlandse belastingplichtigen;
- De gevolgen van persoonlijke omstandigheden zoals het aangaan en beëindigen van een fiscaal partnerschap, overlijden en migratie.

Doenvermogen

De complexe fiscale wet- en regelgeving sluit niet altijd aan bij het doenvermogen van burgers. Daarom is het van belang om al in deze fase aandacht te hebben voor het perspectief van de burger. Bij de geschetste heffing op basis van werkelijk rendement zijn meer gegevens relevant dan in het huidige stelsel - vermogensontwikkelingen, reguliere voordelen, kosten, etc. - in plaats van alleen de vermogensstand op 1 januari. Dit maakt de heffing naar verwachting ingewikkelder voor burgers. In het nieuwe stelsel zal waar mogelijk gebruik worden gemaakt van gegevens van ketenpartners zodat zoveel mogelijk gegevens vooraf in de aangifte ingevuld kunnen worden. Voor burgers die alleen zeer gangbare vermogensbestanddelen bezitten, zoals een binnenlandse spaarrekening en een beleggingsrekening, blijft het nieuwe stelsel daardoor naar verwachting behapbaar. Wel wordt het ingewikkelder voor deze burgers om te controleren of deze cijfers juist zijn aangeleverd: zij zouden dan per vermogensbestanddeel een vermogensaanwasberekening moeten maken zoals in het voorbeeld op pagina 5. Burgers met een meer gevarieerd vermogen, zoals buitenlandse aandelen moeten vaker zelf deze gegevens (waarde aan het begin en einde van het jaar, ontvangen dividenden, stortingen en onttrekkingen, aftrekbare kosten) gaan bijhouden en aanleveren of zullen meer gegevens moeten controleren, waardoor een groter beroep op hun doenvermogen wordt gedaan. Dit is een nadeel van het nieuwe stelsel dat niet geheel te ondervangen zal zijn. Daar staat tegenover dat het nieuwe stelsel mogelijk beter aansluit bij de belevingswereld van de burger, omdat belasting wordt geheven over de werkelijke genoten reguliere inkomsten uit vermogen, zoals rente, dividend, huur en pacht, en over de (on)gerealiseerde waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen die zich in het betreffende jaar hebben voorgedaan. Dit in tegenstelling tot het huidige stelsel waar het rendement uit vermogen inclusief de waardeontwikkelingen forfaitair wordt bepaald. Bij het verder uitwerken van het nieuwe stelsel zal steeds nadrukkelijk aandacht zijn voor het thema doenvermogen.

Budgettaire effecten

De budgettaire effecten worden volledig bepaald door de gekozen vorm. De belangrijkste knoppen die deze effecten bepalen zijn de hoogte van het heffingvrije inkomen, de tariefstructuur (vlak of progressief) en het gekozen tarief. Ook de toegestane aftrekbare kosten en de mate van verliesverrekening hebben significante invloed op de budgettaire effecten. Het is in dit stadium nog niet mogelijk om voorstellen uit te werken voor de hoogte van het heffingvrije inkomen of het tarief.

Wel is duidelijk dat bij een stelsel van werkelijk rendement de box-3-opbrengsten aanzienlijk meer zullen fluctueren, zeker als het mogelijk wordt gemaakt om verliezen te verrekenen met inkomsten uit voorgaande en toekomstige jaren. Uitschieters van enkele miljarden euro's in de plus of in de min zullen geen uitzondering zijn. Het risico van fluctuerende rendementen wordt in het huidige forfaitaire systeem volledig door de belastingplichtigen gedragen. Bij het belasten van het werkelijke rendement wordt dit risico gedragen door de overheid. Een meer volatiele belastingopbrengst betekent ook dat deze meer meebeweegt met de economische ontwikkeling. Zo zal een belastingplichtige meer belasting betalen op het moment dat het economisch goed gaat en er dus meer rendement wordt gemaakt. Wanneer sprake is van economische neergang en negatieve rendementen worden gemaakt, kan een belastingplichtige dit compenseren met eerder betaalde belasting. Een heffing op basis van werkelijk rendement zorgt hiermee voor een iets minder voorspelbaar en beheersbaar EMU-saldo.

Bij een heffing op basis van werkelijk rendement zullen succesvolle beleggers meer belasting gaan betalen in box 3 ten opzichte van het huidige forfaitaire box 3-stelsel. In het huidige stelsel is schuldfinanciering aantrekkelijk omdat schulden en beleggingen tegen hetzelfde forfaitaire tarief worden gesaldeerd. In het nieuwe stelsel worden vermogensbestanddelen en schulden niet gesaldeerd maar bestaat het rendement, naast de (on)gerealiseerde waardemutaties, uit de werkelijke inkomsten verminderd met de werkelijke rentekosten en andere kosten.

Daarnaast speelt mee dat in het huidige stelsel de forfaitaire rendementen worden bepaald als langjarige (meetkundige) gemiddelden. Hierdoor is het forfaitaire rendement (en dus de belasting) in jaren met stijgende rendementen relatief laag, terwijl het in jaren met dalende rendementen juist relatief hoog is. Bij stijgende rendementen betekent de overgang naar werkelijk rendement dus een hogere belastingdruk in box 3, terwijl bij dalende rendementen de belastingdruk juist lager wordt bij een belasting op basis van werkelijk rendement.

Voorbeeld. Onderstaande tabel geeft de box 3 belasting in het huidige stelsel weer in 2022; deze is voor iedere burger met hetzelfde vermogen gelijk.

Huidig stelsel

Netto vermogen	€ 50.000	€ 100.000	€ 1 mln
Forfaitair rendement	N.v.t.	€ 898	€ 40.195
Belasting	€ 0	€ 278	€ 12.460

Als voorbeeld nemen we nu een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement met een heffingvrij inkomen van € 600 en eenzelfde vlak tarief van 31%. Deze twee getallen dienen enkel als voorbeeld om de werking van de heffing te illustreren. De werkelijke tarieven in het nieuwe stelsel moeten nog worden bepaald. De verschillen in rendementen tussen individuele beleggers kunnen groot zijn. In de onderstaande tabellen staat de belasting die in dit nieuwe stelsel betaald zou moeten worden door respectievelijk

- een spaarder met 0% rendement;
- een belegger met 4% rendement;
- een investeerder met 200% investeringen tegen 9% rendement en 100% schuld tegen 3% rente.

Spaarder nieuw stelsel

Vermogen	€ 50.000	€ 100.000	€ 1 mln
Rendement	€ 0	€ 0	€ 0
Belasting	€ 0	€ 0	€ 0
Belegger nieuw stelsel			
Vermogen	€ 50.000	€ 100.000	€ 1 mln
Rendement	€ 2.000	€ 4.000	€ 40.000
Belasting	€ 434	€ 1.054	€ 12.214
Investeerder nieuw stelsel			
Investeringen	€ 100.000	€ 200.000	€ 2 mln
-/- Schulden	€ 50.000	€ 100.000	€ 1 mln
Netto vermogen	€ 50.000	€ 100.000	€ 1 mln
Rendement op investeringen	€ 9.000	€ 18.000	€ 180.000
-/- Rente op schulden	€ 1.500	€ 3.000	€ 30.000
Netto rendement	€ 7.500	€ 15.000	€ 150.000
Belasting	€ 2.199	€ 4.464	€ 46.314

Tijdpad wetgeving en implementatie

De omvorming van box 3 betreft een grote herziening van de inkomstenbelasting met gevolgen voor een grote groep belastingplichtigen, ketenpartners en de Belastingdienst. Een dergelijke herziening vraagt om een zorgvuldig wetgevingsproces en een voldoende implementatietijd voor alle betrokkenen. Daar komt bij dat tegelijkertijd rechtsherstel moet worden gegeven naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021. Dit traject heeft een zeer grote impact op de Belastingdienst. De hersteloperatie van box 3 komt bovenop de al lastige ICT-opgave waar de Belastingdienst momenteel voor staat.

Daarnaast wordt gewerkt aan spoedwetgeving voor de periode waarin het stelsel op basis van werkelijk rendement nog niet is ingevoerd.

Tegelijkertijd ben ik me bewust van de sterke maatschappelijke wens om zo snel mogelijk stappen te zetten op weg naar een heffing op basis van werkelijk rendement. Gelijktijdig met deze nota worden ambtelijke voorbereidingen getroffen voor een wetsvoorstel voor een heffing op basis van werkelijk rendement. Hieronder schets ik globaal hoe het tijdpad voor invoering van het nieuwe stelsel eruit zou kunnen zien. Dit tijdpad is - vóór het arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021 - extern getoetst door CapGemini. Het onderzoeksrapport van CapGemini is bij deze nota gevoegd. Momenteel wordt onderzocht welke impact de hersteloperatie en het implementeren van spoedwetgeving heeft op het IV-portfolio van de Belastingdienst en wat de gevolgen daarvan zijn voor wetgevende trajecten, zoals het beoogde stelsel voor de vermogensrendementsheffing (box 3) op basis van werkelijk rendement.

Aan de hand van de contouren in deze nota is het mogelijk om in de komende maanden tot een conceptwetsvoorstel te komen. Dit wetsvoorstel zal dan langs de gebruikelijke weg worden aangeboden voor internetconsultatie. Vervolgens kunnen eind 2022 de benodigde wetgevingstoetsen[14] worden uitgevoerd en kan het wetsvoorstel begin 2023 ter advisering worden voorgelegd aan de Raad van State. De wetgeving kan dan in begin 2023 worden ingediend bij de Tweede Kamer.

Voor de implementatie van de wetgeving zal de Belastingdienst de aangepaste heffing moeten inbouwen in de aangifteprogramma's en ICT-systemen. Daarnaast zullen ketenpartners zoals banken en verzekeraars de gewenste gegevenslevering moeten realiseren, zodat zoveel mogelijk gegevens kunnen worden opgenomen in de vooraf ingevulde aangifte. CapGemini merkt op dat de ketenpartners, gezien de investeringen die implementatie vergt hun werkzaamheden pas zullen starten als de wetgeving is gepubliceerd in het Staatsblad. In overleg met de ketenpartners zal worden bezien in hoeverre het voor hen mogelijk is om op basis van de conceptwetgeving te starten met de voorbereiding van de werkzaamheden. De Belastingdienst zal het interne proces voor inwinning van gegevens moeten inrichten en volledigheids- en kwaliteitsanalyses moeten doen om te bepalen of de gegevens in voldoende mate juist en volledig zijn om te kunnen opnemen in de vooraf ingevulde aangifte.

Als de wetgeving uiterlijk eind 2023 door beide Kamers wordt aangenomen, kan de heffing naar werkelijk rendement naar verwachting op zijn vroegst worden ingevoerd met ingang van het belastingjaar 2025. Dit tijdpad is extern getoetst door CapGemini waarbij CapGemini ervan uitgaat dat onroerende zaken forfaitair belast worden en waarbij de afhankelijkheden met andere systemen en noodzakelijke aanpassingen niet expliciet zijn gemaakt in de planning (o.a. informatieleveringen en impact voor inkomensafhankelijke regelingen zoals Toeslagen). CapGemini concludeert dat het huidige globale tijdpad realistisch is maar met verschillende risico's en onzekerheden gepaard gaat. Uit de Uitvoeringstoets, die de Belastingdienst na de uitwerking van de wetgeving begin 2023 opstelt, zal moeten blijken of deze inwerkingtredingdatum inderdaad

[14] Uitvoeringstoets, Toets van Adviescollege toetsing regeldruk, Doenvermogentoets, Wetgevingstoets van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Advies Autoriteit Persoonsgegevens, Grondrechtentoets, Toets Raad voor de rechtspraak.

haalbaar is. CapGemini merkt voorts op dat in de huidige planning geen toleranties zijn opgenomen.

De belangrijkste risico's die CapGemini noemt zijn ten eerste de mogelijke samenloop in het IV-portfolio van de Belastingdienst met andere grote aanpassingen die in de lopende kabinetsperiode te verwachten zijn. Als de Belastingdienst meerdere nieuwe wetten in één jaar parallel moet implementeren kan dit niet gedaan worden zonder daarbij concessies te doen aan andere dossiers. Ten tweede noemt CapGemini het risico dat het wetgevingsproces langer duurt dan verwacht. Uitloop van het wetgevingsproces betekent ook uitloop van de implementatieplanning bij de Belastingdienst. Bovendien is de implementatie mede afhankelijk van de gegevensleveringen door ketenpartners zoals banken en verzekeraars. Niet tijdige of onvolledige gegevensleveringen door ketenpartners hebben impact op de vooringevulde aangifte. CapGemini merkt op dat uit de uitvoeringstoets overige aanvullende risico's aan het licht kunnen komen. Daarnaast beveelt CapGemini aan te wachten met de implementatie van de wetgeving tot na de modernisatie van het IV landschap. De functionaliteit voor de huidige box 3 is naar verwachting per maart 2024 gemigreerd naar het nieuwe IV landschap. Daarna kan worden gestart met de implementatie van de nieuwe box 3 in het gemoderniseerde IV landschap. Indien dat niet tijdig lukt, vertraagt dit de start van de nieuwe box 3. Verder heeft een aantal marktpartijen zelf software ontwikkeld om aangiften in te dienen volgens de specificaties van de Belastingdienst. Om deze software geschikt te maken voor de aanlevering van de gegevens voor de nieuwe box 3 moet de Belastingdienst tijdig specificaties aanleveren.

De overgang naar een stelsel van werkelijk rendement heeft voor de financiële instellingen een behoorlijke impact. Enerzijds omdat zij meer gegevens en in sommige situaties ook eerder gegevens aan de Belastingdienst moeten leveren. Het opstellen van de specificaties ten behoeve van het renseigneren en het afstemmen met de financiële instellingen zal eerder dan eind 2023 moeten starten omdat er anders te weinig tijd is om de benodigde aanpassingen in de administraties van de financiële instellingen te kunnen doorvoeren. Ook zij hebben te maken met portfolio's waarin dit werk moet worden opgenomen. Dat kan alleen als de specificaties daarvoor tijdig zijn opgeleverd. De financiële instellingen moeten de administratie per 31 december 2024 operationeel hebben om per 1 januari 2025 de juiste gegevens te kunnen registeren. Deze gegevens worden dan per 1 januari 2026 aan de Belastingdienst gerenseigneerd.

Er vindt overleg plaats met ketenpartners in hoeverre deze invoeringstermijn ook voor hen haalbaar is. Het is daarbij goed te beseffen dat bij een heffing op basis van werkelijk rendement over het belastingjaar 2025, gegevens over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 van belang zijn. Dit is anders dan in het huidige systeem waar de belastingheffing is gebaseerd op de vermogensstand op 1 januari van het belastingjaar. Hierdoor is er weinig tijd tussen het beschikbaar komen van de benodigde gegevens en de start van de aangifteperiode in maart van het daaropvolgende kalenderjaar. Het streven is om zoveel mogelijk gegevens in de vooringevulde aangifte op te nemen, in ieder geval voor de meest voorkomende producten zoals spaarrekeningen. Door de korte termijn is op voorhand niet zeker of is vast te stellen dat de door ketenpartners aangeleverde gegevens juist en volledig zijn om op te nemen in de vooringevulde aangifte. De Belastingdienst gebruikt alleen gegevens indien deze

getoetst zijn op juistheid en volledigheid. Dit is belangrijk om een snelle, betrouwbare en zorgvuldige behandeling te kunnen blijven verlenen aan burgers en ondernemers. De kans is reëel dat sommige belastingplichtigen – meer dan nu het geval is – zelf gegevens voor de heffing van box 3 zullen moeten aanleveren. Dit vraagt meer van het doenvermogen van burgers en zorgt (in het eerste jaar) voor hogere administratieve lasten, grotere kans op onjuiste aangiften en heeft ook negatieve gevolgen voor het toezicht door de Belastingdienst. In de uitwerking zal moeten worden bezien in hoeverre een vooringevulde aangifte mogelijk is voor het belastingjaar 2025 en wat de consequenties zijn voor burgers en de toezicht en handhaving door de Belastingdienst wanneer voor het belastingjaar 2025 in 2026 geen of alleen een beperkte vooringevulde aangifte mogelijk is. Zonder vooringevulde aangifte zal een groter beroep worden gedaan op het doenvermogen van burgers over de betreffende jaren. Onderzocht zal worden of na dat startjaar voor het daaropvolgende belastingjaar 2026 in 2027 een completere vooringevulde aangifte kan worden aangeboden.

Opgemerkt moet worden dat de genoemde jaartallen afhankelijk zijn van voldoende ruimte in de IV-portfolio's van de Belastingdienst. In onderstaande tabel is zonder hiermee rekening te houden de planning voor de belangrijkste mijlpalen samengevat.

Mijlpaal	**Planning**
Concept-wetgeving gereed	Tweede helft 2022
Aanvragen en verwerken wetgevingstoetsen- en adviezen	Vierde kwartaal 2022
Indiening voor advisering Raad van State	Begin 2023
Indiening bij de Tweede Kamer	Begin 2023
Implementatietermijn	Eind 2023 - eind 2025
Verwachte inwerkingtreding	1 januari 2025

Slot

Rechtvaardige belastingwetgeving is van groot belang voor het draagvlak in ons belastingstelsel. Met deze contourennota is een belangrijke stap gezet naar een uitvoerbare en rechtvaardige vermogensrendementsheffing naar werkelijk rendement. In het coalitieakkoord is afgesproken dit nieuwe stelsel per 2025 in te voeren. Dat was voordat de Hoge Raad op 24 december 2021 het arrest over box 3 heeft gewezen. De impact van dat arrest op het tijdpad van het beoogde stelsel van werkelijk rendement wordt momenteel nader bekeken. Deze nota laat ook zien dat nog veel werk moet worden verzet om tot een succesvolle omvorming te komen. Het is daarbij van belang dat de tijd wordt genomen om het wetgevingsproces en de implementatie zorgvuldig te laten verlopen. De komende tijd zal het kabinet de voorbereidingen hiervoor voortvarend voortzetten.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst,

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2599 EA 'S-GRAVENHAGE

Directie Algemene Fiscale Politiek

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Persoonsgegevens

Datum	8 april 2022
Betreft	Richtingennota box 3

Ons kenmerk
2022-0000110563

Uw brief (kenmerk)

Geachte Voorzitter,

Op 24 december 2021 kwam de Hoge Raad (HR) met het arrest over box 3. Vervolgens heb ik hier meerdere malen over gesproken met uw Kamer (AO 2 februari, commissiedebat 17 maart). Tijdens deze debatten heb ik toegezegd begin april met een richtingennota te komen. Ik hoop op 20 april met Uw Kamer in gesprek te gaan over deze richtingennota, waarna het kabinet knopen zal doorhakken over het rechtsherstel, de spoedwetgeving en het nieuwe stelsel op basis van werkelijk rendement. In deze nota schets ik zoveel als mogelijk de richtingen die het kabinet inmiddels verder heeft onderzocht. Daarbij ga ik in op de voor- en nadelen, die bij alle beleidsopties naar voren komen.

Hierbij wil ik op voorhand meegeven dat er geen ideale oplossing voorhanden is. Alle opties hebben naast voordelen ook nadelen: budgettair, uitvoeringstechnisch, maatschappelijk of voor de betrouwbaarheid van de overheid. Gezien de nadelen van de in beeld gebrachte opties moeten er op korte termijn lastige keuzes gemaakt worden. Dat heeft de wetgever aan zichzelf te danken. Uit het arrest volgt dat box 3 in de huidige vorm voor een deel van de belastingplichtigen niet juridisch houdbaar is. Het is uiteraard nooit de bedoeling geweest de grondrechten van belastingplichtigen te schenden. Toch is dat wel gebeurd. Het is nu aan de overheid om dat recht te zetten.

De inhoud van deze brief
Ik ga in deze nota na enige achtergrondinformatie eerst in op de vraag hoe we rechtsherstel kunnen bieden voor de belastingjaren 2017-2022 (verleden). Het jaar 2022 valt hier ook onder, omdat de wet daarvoor al vastligt. Vervolgens ga ik in op het aanpassen van de wet voor de jaren die volgen, zodat deze niet in strijd is met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) (heden). Net als voor het rechtsherstel zijn ook voor de spoedwetgeving verschillende opties. Daarna ga ik in op de manieren en opties die er zijn om dekking te vinden voor de derving die optreedt door het rechtsherstel en de spoedwetgeving (dekking). Tot slot gaat deze brief in op de lopende processen (aangiftecampagne 2021, VA 2022) en het handelingsperspectief voor de burger.

In een separate contourennota, die door mijn ambtsvoorganger al was aangekondigd, ga ik in op de ambitie die het kabinet heeft om een stelsel op basis van werkelijk rendement in te voeren.

1. Achtergrondinformatie

Het arrest
De kritiek op box 3 is niet nieuw en komt zowel van binnen het parlement als van daarbuiten. Belangrijkste punt van kritiek is dat mensen belasting moeten betalen over een inkomen dat ze in werkelijkheid vaak niet hebben genoten. Hierbij is de spaarrekening het meest aansprekende voorbeeld, doordat de spaarrente praktisch nul is. Punt van kritiek recht daartegenover is dat mensen die wel een hoog inkomen uit vermogen hebben, daar juist relatief weinig belasting over betalen. Dit is inherent aan hoe box 3 werkt en de kritiek is dan ook zeker terecht. Omdat het belastbare inkomen in box 3 forfaitair wordt bepaald, staat het inkomen waarover belasting wordt betaald los van het werkelijke rendement. Dit was weliswaar al zo sinds de invoering in 2001, maar het grote verschil is dat er destijds nog werd uitgegaan van een gemiddeld risicovrij reëel rendement over een langere periode.[1] Het forfaitaire rendementspercentage lag destijds bovendien aan de lage kant, mede vanwege het ontbreken van een tegenbewijsregeling.[2] Er is met het structureel dalen van de rente echter niet voor gekozen om het forfaitaire percentage te verlagen. Ook is het toenmalige kabinet niet overgegaan op een belasting op werkelijk rendement, met name vanwege de complexiteit.

Sinds 2017 wordt er voor het vermogen in box 3 uitgegaan van een forfaitaire vermogenssamenstelling gebaseerd op ficties, waarop een forfaitair rendement wordt toegepast. Over dat stelsel heeft de HR geoordeeld dat het in de gevallen waarin het forfaitair berekende rendement hoger is dan het werkelijk behaalde rendement, strijdig is met het EVRM. Het EVRM maakt onderdeel uit van onze grondrechten en is een belangrijk element van onze rechtsstaat. Het EVRM heeft in Nederland een directe werking, wat betekent dat mensen in Nederland zich tegen beslissingen van de overheid kunnen beroepen op het EVRM. De Hoge Raad oordeelt dat er niet een redelijke verhouding bestaat tussen de belangen die de wetgever heeft willen dienen met het stelsel en de ongelijkheid die wordt veroorzaakt door de vormgeving die de wetgever heeft gekozen. Voor degene die door dit forfaitaire stelsel wordt geconfronteerd met een forfaitaire heffing naar een voordeel uit sparen en beleggen dat hoger is dan het werkelijk behaalde rendement leidt dit tot een schending van zijn door artikel 1 EP,[3] in samenhang met artikel 14 EVRM,[4] gewaarborgde rechten. Dit betekent niet dat in de belastingheffing geen gebruik gemaakt mag worden van forfaits, maar de forfaits moeten dichtbij de werkelijkheid liggen. Omdat de thans geldende regeling nog steeds dezelfde tekortkomingen bevat, en invoering van een heffing op basis van werkelijke rendementen niet vóór 2025 kan worden verwacht, biedt de HR de desbetreffende belastingplichtige rechtsherstel. Dat de HR rechtsherstel biedt, is vrij uniek.

---

[1] Gebaseerd op het voor inflatie gecorrigeerde langjarig rendement op Nederlandse staatsobligaties. Kamerstukken II 1999-2000, 26 727 en 26 728, nr. 8.
[2] Kamerstukken II 1999-2000, 26 727, nr. 7, p. 264–265.
[3] PM uitleggen artikel 1 EP
[4] PM uitleggen artikel 14 EVRM

Systematiek box 3
In box 3 van de inkomstenbelasting wordt het inkomen van particulieren uit sparen en beleggen belast. In de aangifte worden de volgende categorieën onderscheiden:

- Spaartegoeden
- Effecten
- Contant geld en vorderingen
- Onroerende zaken
- Niet-vrijgestelde deel kapitaalverzekeringen
- Rechten op periodieke uitkeringen
- Nettolijfrente en nettopensioen
- Overige bezittingen
- Schulden

Bij spaartegoeden, onroerende zaken en schulden voor onroerende zaken wordt aanvullend onderscheid gemaakt tussen binnenland en buitenland. Meer onderdelen worden niet onderscheiden op het aangifteformulier. Zo kan de Belastingdienst bijvoorbeeld geen onderscheid maken tussen obligaties en aandelen binnen de rubriek effecten.

Wijze van heffing in het huidige stelsel
De waarde van bezittingen wordt verminderd met de waarde van schulden. Een deel van het vermogen in box 3 is vrijgesteld van belasting. Per persoon is de vrijstelling in 2022 € 50.650. Op basis van de hoogte van het vermogen boven dit heffingvrije bedrag wordt forfaitair een bepaalde vermogenssamenstelling verondersteld. Er zijn twee rendementsklassen: (I) spaargeld en (II) al het overige. Beleggingen en onroerend goed vallen bijvoorbeeld in de tweede rendementsklasse. Hoe hoger het vermogen, hoe groter het deel van het vermogen dat geacht wordt in de tweede categorie te vallen. Vervolgens wordt op beide categorieën een forfaitair rendement verondersteld. Voor spaargeld is dat inmiddels ongeveer nihil (-0,01%). Voor de tweede categorie is het 5,53%.[5] Dit is weergegeven in tabel x.

Tabel x. Berekening forfaitair rendement box 3 (2022)

Schijf	Grondslag sparen en beleggen	Percentage rendementsklasse I -0,01%	Percentage rendementsklasse II 5,53%	Percentage gemiddeld rendement
1	tot € 50.651	67%	33%	1,818%
2	vanaf € 50.651 tot	21%	79%	4,366%

[5] Kamerstukken II 2021/22, 35925 IX, nr. 4 bevat een bijlage getiteld 'Specificatie berekening forfaitaire rendementen box 3 voor 2022'. Daarin wordt in detail toegelicht hoe de forfaits zijn vastgesteld. De grote lijn:

- Voor rendementsklasse I wordt de gemiddelde rente op deposito's van huishoudens met een opzegtermijn van maximaal drie maanden gebruikt, van de periode van 12 maanden eindigend in juni van het jaar voorafgaand aan het belastingjaar. Dit percentage wordt verlaagd om rekening te houden met rente op schulden.
- Voor rendementsklasse II geldt een gewogen gemiddelde van het meerjaars gemiddeld bruto rendement op obligaties (uitgaande van de rente op 10-jarige Nederlandse staatsobligaties), aandelen (uitgaande van de MSCI Europe Gross Local Index) en onroerend goed (uitgaande van de CBS Prijsindex Bestaande Koopwoningen). De laatst meegewogen cijfers zijn die van twee jaar voor het belastingjaar.

	€ 962.351			
3	vanaf € 962.351	0%	100%	5,53%

Tot slot wordt het forfaitaire inkomen belast met een belastingtarief van 31%.

Populatie belastingplichtigen in box 3
Tabel X geeft de macro-ontwikkeling van box 3 weer. In 2018 daalt het aantal belastingplichtigen door de verhoging van het heffingvrije vermogen van € 25.000 naar € 30.000 (voor fiscale partners het dubbele). In 2021 is het heffingvrije vermogen verhoogd naar € 50.000, waardoor het aantal belastingplichtigen in 2021 fors daalt.

Tabel 1.1 Opbrengst box 3

	2017	2018	2019	2020*	2021*	2022*
Opbrengst box 3	€ 4,7 mld	€ 4,4 mld	€ 4,2 mld	€ 4,2 mld	€ 4,5 mld	€ 4,8 mld
Aantal aangiftes box 3	2,9 mln	2,6 mln	2,7 mln	2,7 mln	1,9 mln	1,9 mln

*Raming

In bijlage Y zijn de populatie belastingplichtigen en de opbrengst uitgesplitst naar omvang van het vermogen en naar aandeel van het spaargeld. Verreweg de grootste groep, ruim 1 miljoen belastingplichtigen (bijna 40% van de populatie) heeft uitsluitend spaargeld. Samen betalen zij ongeveer 10% van de totale box 3-opbrengst. De belastingplichtigen met meer dan een miljoen euro aan vermogen (bijna 2% van de populatie) hebben meestal 0 tot 25% spaargeld. Zij zijn goed voor ongeveer de helft van de box 3-opbrengst.

In de miljoenen aangiftes komen miljoenen verschillende situaties voor. Alle in de discussie tot nu toe genoemde voorbeelden zullen in de praktijd voorkomen. Jongeren met lage inkomens die beleggen in crypto. Vijftigers die kunnen leven van het inkomen dat hun onroerend goed oplevert en zijn gestopt met werken. Werkende ouders die een deel van hun inkomen beleggen voor de studie van hun kinderen. Ouderen die hebben gespaard voor een aanvulling op hun pensioen. Uit de analyse komt naar voren dat een groot vermogen vaak gepaard gaat met een hoog inkomen. Het gros van het vermogen zit bij huishoudens met een hoog inkomen. Dit is zowel het geval voor mensen onder als boven de AOW-leeftijd. Huishoudens met een laag inkomen hebben in het algemeen ook weinig vermogen. Ook onder AOW-gerechtigden zijn er relatief weinig huishoudens met een laag inkomen en een groot vermogen.

Belastingplichtigen met voordeel en met nadeel van box 3
Een forfaitair stelsel leidt ertoe dat een deel van de belastingplichtigen nadeel heeft ten opzichte van een belasting op basis van werkelijk rendement en een deel van de belastingplichtigen juist voordeel. Voor spaarders was het werkelijk rendement in de regel lager dan het forfaitaire rendement. Er zijn ook belastingplichtigen waarvan het werkelijke rendement hoger was dan het forfaitaire. In de afgelopen jaren waren dat – door de sterke huizenprijsstijgingen – vooral de bezitters van onroerend goed.

Daarnaast is het goed om te weten dat er ook huishoudens zijn die het ene jaar voordeel en het andere jaar nadeel hebben van het forfaitaire stelsel. Veel belastingplichtigen met aandelen zagen in 2018 bijvoorbeeld de koersen dalen. Zij kunnen in dat belastingjaar nadeel gehad hebben van het forfaitaire stelsel. Een deel van deze groep zal in andere belastingjaren juist weer voordeel hebben gehad van het forfaitaire stelsel. Over meerdere jaren kunnen ze een hoger

rendement hebben gehad dan het forfaitaire. Uiteraard zijn er ook mensen met aandelen of obligaties die meerjarig een lager rendement hadden dan het forfaitaire.

Proces bezwaar- en beroepsprocedures
Belastingplichtigen kunnen in bezwaar gaan tegen de aanslag inkomstenbelasting. Als de belastingplichtige het niet eens is met de uitspraak over het bezwaar kan deze in beroep gaan.
In dit geval is een aanwijzing massaal bezwaar gegeven, zodat duidelijkheid verkregen werd over de rechtsvraag of box 3 op regelniveau in strijd was met het EVRM. Belastingplichtigen die tijdig bezwaar hadden gemaakt tegen hun aanslag inkomstenbelasting 2017-2020 (in beginsel binnen zes weken met ingang van de dag na die van de dagtekening van het aanslagbiljet) liepen met betrekking tot voormelde rechtsvraag mee in het massaal bezwaar (de bezwaarmakers).
Met het Kerstarrest heeft de Hoge Raad de rechtsvraag bevestigend beantwoord. Op 4 februari jl. heeft de Belastingdienst vervolgens collectief uitspraak gedaan. Uiterlijk op 4 augustus a.s. vermindert de Belastingdienst de belastingaanslagen waarvoor de aanwijzing massaal bezwaar geldt.
De vraag of tegen een vermindering bij massaal bezwaar direct beroep bij de rechter openstaat, ligt momenteel voor bij de Hoge Raad. In ieder geval kunnen de bezwaarmakers een verzoek tot ambtshalve vermindering indienen, als zij met de vermindering van 4 augustus a.s. niet akkoord gaan. Voor ambtshalve vermindering geldt een termijn van 5 jaar na afloop van het belastingjaar. Voor het belastingjaar 2017 loopt de termijn voor het indienen van dit verzoek dus eind 2022 af.

Daarnaast kan een belastingplichtige een verzoek om ambtshalve vermindering indienen. We zien nu reeds dat veel belastingplichtigen die eerder geen (tijdig) bezwaar hebben ingediend (de niet-bezwaarmakers) een verzoek indienen om ambtshalve vermindering (100.000 ambtshalve verminderingen en bezwaren in het eerste kwartaal van 2022, terwijl de Belastingdienst normaal gesproken jaarlijks 140.000 verzoeken om ambtshalve vermindering ontvangt; geëxtrapoleerd is dat ongeveer drie keer zoveel). De niet-bezwaarmakers hebben echter te maken met een belangrijke uitzonderingsgrond. Als de aanslag onherroepelijk vaststaat, wordt op grond van na dat moment ontstane 'nieuwe jurisprudentie' de aanslag niet verminderd. Op grond van deze uitzonderingsgrond kunnen de niet-bezwaarmakers in beginsel geen beroep doen op het Kerstarrest. Van deze uitzonderinggrond kan worden afgeweken ingeval de Minister van Financiën (de staatssecretaris) daartoe besluit. Voorts bestaat de kans dat de belastingrechter deze uitzonderingsgrond in het geval van box 3 en het Kerstarrest onevenredig vindt, waardoor deze uitzonderingsgrond in dit geval niet zou mogen worden toegepast.

Voor zowel de bezwaarmakers als de niet-bezwaarmakers geldt bij een afwijzing van een verzoek tot ambtshalve vermindering de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

2. Verleden: rechtsherstel [2017-2022]

De opdracht
In box 3 zijn volgens de Hoge Raad in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het

werkelijk behaalde inkomen in dat jaar. Naar aanleiding van het arrest van 24 december 2021 wil het kabinet dit herstellen. Omdat de wet voor 2021 en 2022 al vastligt, geldt het rechtsherstel ook voor deze belastingjaren.

De inzet
Het kabinet wil recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Op die manier wil het kabinet bijdragen aan het vertrouwen in de overheid.
Ook draagt het kabinet de uitvoerbaarheid hoog in het vaandel. De uitvoerbaarheid is van extra belang om uitstel van het toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement zoveel mogelijk te voorkomen.
Daarnaast wil het kabinet herstel bieden aan spaarders in plaats van aan beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rendement in slechte beleggingsjaren lager was dan het forfait, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
Tot slot wil het kabinet de budgettaire derving zo veel mogelijk beperken.

Rechtsherstel in twee fasen
Dat de inzet onderling kan conflicteren, wordt al duidelijk uit de meest eenvoudige beleidsoptie om alle opbrengst van box 3 over de afgelopen jaren terug te betalen. Deze beleidsoptie geeft snel duidelijkheid, heeft geen juridische risico's en is goed uitvoerbaar. De budgettaire derving is echter groot (€ 26,5 miljard) en het geld gaat ook naar mensen voor wie geen rechtsherstel nodig is. Er zijn elk jaar ook belastingplichtigen met een hoger werkelijk rendement dan het forfaitaire en voor hen is geen sprake van schending van het EVRM. De afgelopen jaren waren dat vooral beleggers in onroerend goed. Zij zouden bij deze beleidsoptie ook geld terugkrijgen. Dat is onwenselijk vanuit het perspectief van een evenwichtige vermogensverdeling; het zou volledige uitholling van de vermogensrendementsbelasting van de afgelopen vijf jaren betekenen.

Daarom worden er ook varianten uitgewerkt die preciezer rechtsherstel beogen te bieden en zo de budgettaire derving beperkt houden (€ 6,9 tot € 11,7 miljard). Deze varianten leggen meer druk op de uitvoering en geven minder snel duidelijkheid aan de burger.

Bij deze varianten verloopt het rechtsherstel in twee fasen. In de eerste fase is sprake van geautomatiseerd geheel of gedeeltelijk rechtsherstel op basis van een nieuwe forfaitaire berekening, waarbij wel wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van belastingplichtigen, maar niet van het werkelijke rendement. De Hoge Raad geeft in haar overwegingen ook aan dat forfaits kunnen in een belastingstelsel, mits de forfaits beogen aan te sluiten bij de werkelijkheid. Het is onduidelijk of herstel op basis van de eerste fase voldoende is. In de tweede fase is er daarom al dan niet de mogelijkheid voor aanvullend rechtsherstel per belastingplichtige op basis van aanvullende informatie.

Over de inrichting van beide fasen moeten politieke keuzes worden gemaakt. De belangrijkste overwegingen komen in het vervolg van deze brief aan bod. Ook over de doelgroep voor het rechtsherstel moet een keuze worden gemaakt.

Doelgroep voor rechtsherstel

Een deel van de belastingplichtigen (orde 60.000) heeft over de belastingjaren 2017-2020 bezwaar gemaakt tegen de heffing in box 3. Deze bezwaren hebben uiteindelijk geleid tot het arrest van de Hoge Raad, waaruit blijkt dat de grondrechten van een grotere groep belastingplichtigen zijn geschonden.

Er dient een knoop te worden doorgehakt over het eventueel beperken van de doelgroep voor rechtsherstel voor de belastingjaren 2017-2020 tot de bezwaarmakers en aanslagen over die jaren die nog niet definitief zijn. In dat geval krijgen niet-bezwaarmakers geen rechtsherstel. Zij kunnen echter wel een verzoek om ambtshalve vermindering doen. Voor de jaren 2021 en 2022 krijgen alle belastingplichtigen rechtsherstel. De aanslagen over deze belastingjaren staan immers nog niet vast.

Tabel 1 in bijlage 2 bevat de belangrijkste overwegingen, juridisch, maatschappelijk/politiek, voor de uitvoering en budgettair.

Voorlopig oordeel
Ik neig er op dit moment naar om de doelgroep niet te beperken tot de bezwaarmakers. Er is sprake van een uitzonderlijk arrest van de Hoge Raad, die aangeeft dat de grondrechten van burgers zijn geschonden. De overheid wil dit herstellen. Het kan als onrechtvaardig worden beschouwd om dan alleen rechtsherstel te bieden aan bezwaarmakers. In eerste instantie lijkt het beperken van de doelgroep tot alleen de bezwaarmakers ook voordelen te hebben: het beperkt de hersteloperatie bij de Belastingdienst en de budgettaire derving. Hier zitten echter haken en ogen aan. De verwachting is dat het beperken van de doelgroep zal leiden tot nieuwe procedures en verzoeken om ambtshalve vermindering. Dit kan leiden tot een aanvullende hersteloperatie wat nog grotere druk zal leggen op de uitvoering, en daarnaast kan leiden tot aanvullende derving. De eerste rechtbankuitspraak wijst ook in de richting dat rechters de verzoeken om ambtshalve vermindering zullen goedkeuren.

Fase 1: Een nieuwe forfaitaire berekening
Er zijn twee varianten. Bij beide varianten wordt een nieuwe forfaitaire berekening gemaakt die beter aansluit bij het werkelijk rendement. Voor de nieuwe berekening wordt in beide varianten de werkelijke samenstelling van het vermogen gebruikt zoals opgegeven bij de belastingaangifte. Door af te stappen van de forfaitaire vermogensmix wordt een belangrijk bezwaar aan de heffing weggenomen. Deze stap is in lijn met het advies van A-G Niessen in zijn conclusie bij het Kerstarrest.[6]
De belastingplichtige krijgt geld terug als het nieuw berekende forfaitaire rendement lager is dan het oorspronkelijke in box 3 berekende rendement. Op die manier kan geautomatiseerd rechtsherstel geboden worden.

Er zijn twee varianten voor de nieuwe forfaitaire berekening:
1. De spaarvariant. Er wordt gewerkt met drie forfaits voor: spaargeld, schulden en overige bezittingen. Voor spaargeld wordt uitgegaan van een actuele spaarrente. Deze komt uit op 0,25% in 2017 aflopend naar ongeveer 0% in de jaren erna. Voor schulden wordt aangesloten bij de hypotheekrente: van ruim 3% aflopend naar iets minder dan 2,5%. Voor de overige bezittingen wordt – net als in het huidige box 3 stelsel - uitgegaan van het meerjarige gemiddelde rendement voor beleggingen. Dit is een gewogen rendement van het meerjarige gemiddelde rendement van obligaties, aandelen en vastgoed.

[6] PM verwijzing

2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën. Bij deze variant worden voor alle rubrieken uit de belastingaangifte: spaargeld, onroerende zaken, effecten (aandelen en obligaties), contant geld en vorderingen etc.) de forfaits aangepast aan de gemiddelde rendementen voor deze vermogenscategorieën in het betreffende jaar, zodat het forfaitaire rendement (gemiddeld) zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke rendement in de betreffende jaren.

Tabel 2 in bijlage 2 bevat de belangrijkste overwegingen, juridisch, maatschappelijk/politiek, voor de uitvoering en budgettair.

Voorlopig oordeel
Mede gelet op de voorkeur die uw Kamer heeft uitgesproken in de motie Eppink,[7] neigt het kabinet naar de spaarvariant, omdat daarmee het rechtsherstel wordt toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben). Als geen tegenbewijs nodig is (fase 2), wordt voorkomen dat beleggers in slechte jaren geld terugkrijgen, ook als ze bezien over meerdere jaren wel een goed rendement hadden. Dat zou ook de budgettaire derving beperken. Een nadeel is dat dan ook alle niet-spaarders met meerjarig slechte rendementen geen rechtsherstel krijgen.
Tegelijkertijd is de kans – gezien het arrest en het advies van de landsadvocaat – reëel dat uiteindelijk alle belastingplichtigen met een lager werkelijk rendement dan forfaitair rechtsherstel moeten krijgen. Als dat de uitkomst is, dan is het sterk te overwegen om dat voor de Belastingdienst en de burger zo efficiënt mogelijk vorm te geven. Onderdeel daarvan is om aan zoveel mogelijk belastingplichtigen geautomatiseerd rechtsherstel te bieden.

Partnerverdeling
PM passage (want toegezegd)

Werkelijk rendement
Bij beide varianten is uitgegaan van een breed rendementsbegrip inclusief gerealiseerde en niet gerealiseerde waardemutaties. Die waardemutaties zijn de belangrijkste component van het rendement op beleggingen in aandelen en onroerend goed. Uitgaan van het brede rendementsbegrip is in lijn met het eerder met de Tweede Kamer gedeelde advies van drie externe deskundigen. In een andere casus bij de Hoge Raad neigt Advocaat-Generaal Niessen meer naar een interpretatie dat het rendement alleen het directe rendement omvat (zoals rente, dividend en huurinkomsten). Ook in de zes proefprocedures voor het huidige arrest is met het oog op de voorliggende rechtsvraag uitgegaan van alleen het directe rendement.

Fase 2: Aanvullende informatie (tegenbewijs)
Fase 1 van het rechtsherstel zal voor een groot deel (orde 80 tot 90%) van de belastingaangiftes naar voldoening rechtsherstel bieden. Er blijft in beide varianten echter een zeer groot aantal belastingplichtigen over met een lager werkelijk rendement dan het (nieuw) forfaitair berekende rendement. Bij de spaarvariant gaat het om circa 2,2 miljoen belastingaanslagen waarbij de heffing tenminste € 100 hoger is, dan indien van het werkelijke rendement zou zijn uitgegaan. Bij de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën zijn dat er

[7] PM verwijzing

circa 0,9 miljoen. De vraag komt op of voor deze belastingplichtigen (in alle gevallen) aanvullend rechtsherstel geboden moet worden als zij een lager werkelijk rendement aannemelijk kunnen maken.

Belastingplichtigen waarvoor het rechtsherstel geldt hebben sowieso, op grond van bestaande wet- en regelgeving, toegang tot rechtsmiddelen om hierover te procederen. Er zijn twee varianten hoe met deze procedures om te gaan:

A. Direct tegenbewijs. Belastingplichtigen waarvoor in fase 1 geen volledig rechtsherstel is geboden, kunnen laagdrempelig aangeven dat hun werkelijk rendement lager is. De aanslag wordt naar aanleiding hiervan verder verminderd. Er kan naar verwachting een geautomatiseerd systeem worden gebouwd waarmee belastingplichtigen kunnen aangeven wat hun werkelijke rendement is.
B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid. Enkele zaken worden geselecteerd om meer duidelijkheid te krijgen over de bedoeling van de Hoge Raad over de reikwijdte van het rechtsherstel. Aan andere belastingplichtigen wordt gevraagd nog geen procedures te starten of wordt voorgesteld hun verzoek of bezwaar aan te houden totdat er meer helderheid is.

Variant B biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het tegenbewijs aan de rechter voor te leggen. Omdat naar verwachting iedere inkadering van het tegenbewijs tot procedures leidt, past dit minder bij variant A. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1. En een inkadering waarbij het rechtsherstel voor niet-bezwaarmakers wordt beperkt tot enkel rechtsherstel uit fase 1.

Beide varianten hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden – we zijn afhankelijk van medewerking van belastingplichtigen om procedures aan te houden - en het reële risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden.

Tabel 3 in bijlage 2 bevat de belangrijkste overwegingen, juridisch, maatschappelijk/politiek, voor de uitvoering en budgettair.

Voorlopig oordeel
Er is geen goede optie. Aan de ene kant is dit niet het moment voor nieuwe juridische risico's en onduidelijkheid voor de burger en de uitvoering. Aan de andere kant is dat de enige manier om het rechtsherstel te proberen te beperken tot alleen de spaarders. Als aanvullend rechtsherstel met tegenbewijs niet of slechts beperkt nodig blijkt, kan mogelijk een grote opgave voor de uitvoering voor een tegenbewijsregeling worden voorkomen. Echter, dit kan door potentieel grote aantallen procedures per saldo juist resulteren in een nog grotere opgave, ook omdat belastingplichtigen bij fase 1 geïnformeerd dienen te worden over hun rechtsmiddelen.

Combinatievarianten
In onderstaand schema zijn twee gecombineerde varianten opgenomen:
- Spaarvariant met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
- De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs

Voor de cijfers is uitgegaan van de brede doelgroep. Als over de belastingjaren 2017-2020 geen rechtsherstel wordt geboden aan niet-bezwaarmakers, dan is de budgettaire derving in die jaren aanzienlijk lager. Over de belastingjaren 2021 en 2022 geldt het rechtsherstel sowieso voor alle belastingplichtigen, omdat de aanslagen over die jaren nog niet zijn opgelegd.

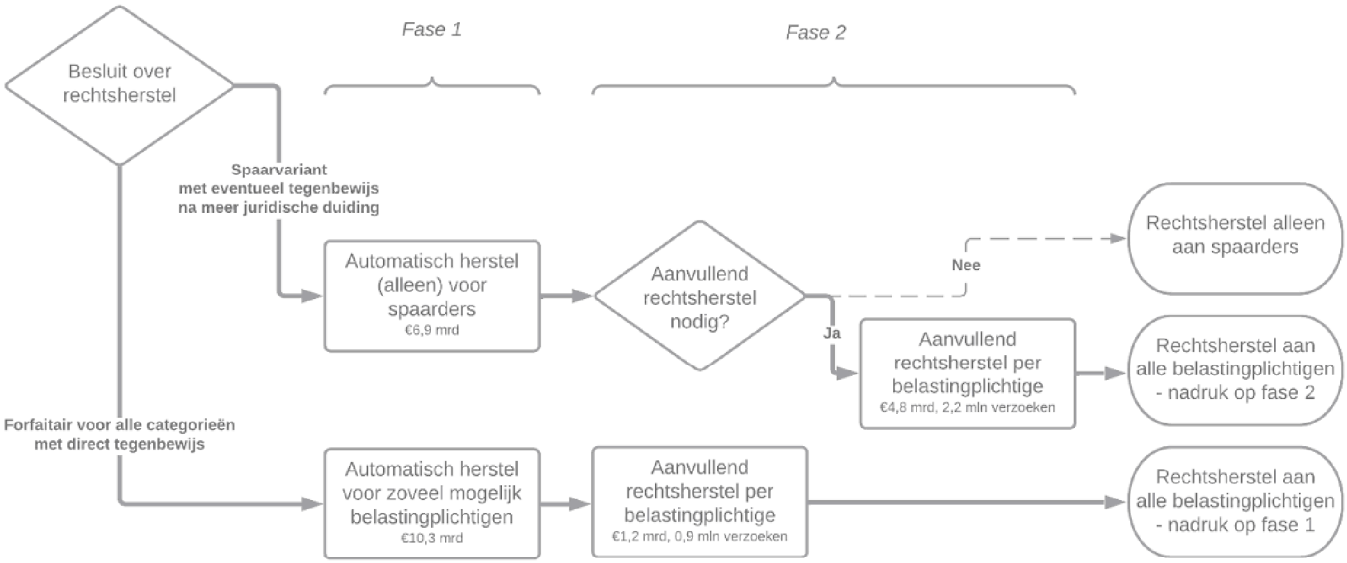

De combinatie spaarvariant en direct tegenbewijs ligt minder voor de hand, omdat de uitkomst hetzelfde is als bij de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs, maar dan op een minder efficiënte wijze. De combinatie van de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid is ook een denkbare mogelijkheid, als voor het tegenbewijs optie B wordt geprefereerd boven optie A

Budgettair overzicht

Tabel 3: Geraamde dekkingsopgave aan de inkomstenkant bij verschillende varianten (cumulatieve bedragen over de periode 2017 tot en met 2022, in miljarden euro's)[1]

	Fase 1 (geautomatiseerd)	Fase 2 (indien tegenbewijs toegekend)[2]	Totaal (indien tegenbewijs toegekend)
0. Alles terug-variant	26,5	0 (0 verzoeken)	26,5
1. Spaarvariant	6,9	4,8 (2,2 mln verzoeken)	11,7
2. Forfaitair voor alle vermogenscategorieën	10,3	1,2 (0,9 mln verzoeken)	11,5
De doorwerking naar andere regelingen (uitgavenkant) wordt geschat op € PM. Dit wordt nader in beeld gebracht en meegenomen in de voorjaarsbesluitvorming.			

1 inclusief doorwerking van maatregelen aan de inkomstenkant zoals op de ouderenkorting, exclusief uitvoeringskosten en doorwerking op inkomensafhankelijke regelingen (uitgaven). De uitvoeringskosten zijn op dit moment niet goed in te schatten. Zeer waarschijnlijk zijn de gevolgen omvangrijk met name vanwege de tegenbewijsregeling, vragen, klachten, eventuele verdere bezwaar- en beroepsprocedures. De doorwerking naar andere regelingen wordt geschat op PM.
2 Omdat het beroep op de tegenbewijsregeling onzeker is, en de controlemogelijkheden naar verwachting beperkt zijn, kent de raming een groter dan gebruikelijke onzekerheid.

Voorlopig oordeel
Het schema maakt het dilemma duidelijk. De enige optie die kan uitkomen bij alleen rechtsherstel voor spaarders, heeft een reële kans alsnog te eindigen bij rechtsherstel voor alle belastingplichtigen. Als dat de verwachte uitkomst is, dan is het te overwegen om in te zetten op een voor de Belastingdienst en de burger zo efficiënt mogelijk proces om te komen tot rechtsherstel voor alle belastingplichtigen. Dat houdt in zoveel mogelijk automatisch rechtsherstel via de variant forfaitair voor alle vermogenscategorieën, gevolgd door een directe mogelijkheid voor tegenbewijs.

3. Heden: spoedwetgeving [2023 e.v.]

Dit gedeelte van de brief gaat over de aanpassingen aan box 3 voor de nabije jaren tot de invoering van een stelsel op basis van werkelijk rendement.

De twee hoofdvarianten betreffen in feite de voortzetting van de nieuwe forfaits bij het rechtsherstel.
1. De spaarvariant.
2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën. [In aanvulling op deze variant bij rechtsherstel wordt gekeken naar de mogelijkheid om bij categorieën met wisselende rendementen uit te gaan van een meerjarig forfait.

Belangrijk verschil ten opzichte van het rechtsherstel is dat de heffing bij de spoedwetgeving voor belastingplichtigen ook hoger kan uitkomen dan in het huidige box 3 het geval zou zijn geweest. Bij het rechtsherstel krijgen degenen die nadeel hadden van de forfaitaire vermogensmix herstel. Dat waren in de afgelopen jaren met name mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensverdeling. Degenen die voordeel hadden van de forfaitaire vermogensverdeling – belastingplichtigen met minder spaargeld dan in box 3 werd verondersteld – hoeven bij het rechtsherstel niet extra te betalen. Daar is geen wettelijke basis voor. Door de spoedwetgeving komt die wettelijke basis er voor toekomstige jaren wel. Belastingplichtigen die in toekomstige jaren voordeel zouden hebben van de forfaitaire vermogenssamenstelling in box 3, gaan door de spoedwetgeving meer belasting betalen.

Hoewel de forfaitaire vermogenssamenstelling vervangen wordt door de werkelijke vermogenssamenstelling, blijft het stelsel voor de rendementen uitgaan van forfaits. Hierdoor zal voor een deel van de belastingplichtigen de heffing hoger en voor een deel van de belastingplichtigen de heffing lager uitkomen dan bij een stelsel op basis van werkelijk rendement. Forfaits komen op veel plekken in het belastingstelsel voor. De Hoge Raad zegt ook niet dat forfaits niet zijn toegestaan.

Tabel 4 in bijlage 2 bevat de belangrijkste overwegingen, juridisch, maatschappelijk/politiek, voor de uitvoering en budgettair.

Voorlopig oordeel
Aan de ene kant neig ik naar de spaarvariant, omdat daarmee spaarders tegemoet wordt gekomen en de budgettaire derving beperkt blijft. Aan de andere kant zie ik ook voordelen voor de variant die zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke rendement, door meer vermogenscategorieën met elk een eigen rendementsforfait te gebruiken. Dat ligt dichter bij de rechtsoverwegingen van de Hoge Raad en het advies van de Landsadvocaat. Daarnaast maakt de keuze voor de variant met meer vermogenscategorieën de groep die over een hoger forfaitair inkomen belasting zal betalen dan over het werkelijke rendement naar verwachting aanzienlijk kleiner. Dat de derving komt doordat in het meerjarige forfait de recente huizenprijsstijgingen nog moeten doorwerken, is een illustratie dat de belasting in box 3 en in de spaarvariant met maar drie vermogenscategorieën en een op meerdere jaren gebaseerd forfait minder goed aansluit bij het werkelijk rendement in een specifiek jaar.

Vermogensbelasting

Er is onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren, als alternatief voor het aangepaste forfaitaire rendementsstelsel. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het bijgevoegde advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

4. Dekking

PM aanpassen op basis van politieke besluitvorming, dient ook nog in brief format te worden gezet.

Op basis van de begrotingsregels en de Startnota dient voor de derving als gevolg van het box 3-arrest dekking gevonden te worden. Er wordt voor de hieronder geschetste dekkingsopties uitgegaan van een dekkingsopgave van 6,9 mld, gebaseerd op de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling. Bij de variant op basis van een forfait voor alle vermogenscategorieën zou deze opgave oplopen tot 10,3 mld en met tegenbewijsregeling naar circa 11,5 mld.[8] Deze bedragen gaan uit van herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers). Hierin is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. de doorwerking naar toeslagen, andere departementen en de bijbehorende uitvoeringskosten. Orde grootte van deze doorwerking naar de uitgavenkant is in deze variant enige honderden miljoenen.

Naast een dekkingsopgave voor herstelbetalingen, ontstaat waarschijnlijk ook een dekkingsopgave als gevolg van de spoedwetgeving van 0,4 mld voor de jaren dat de spoedwetgeving geldt (volgens de huidige inzichten enkel voor 2023 en 2024). In tabel 1 staat de inschatting van de derving voor zowel de herstelbetaling, de derving door de spoedwetgeving. In dit memo worden enkel dekkingsopties geschetst voor de derving als gevolg van de herstelbetaling. De dekking voor de spoedwetgeving kan binnen de spoedwetgeving zelf worden opgelost. Conform de begrotingsregels wordt de derving van 6,9 mld gedekt in de jaren binnen de kabinetsperiode.

Bij dekkingsopties in de Vpb is er mogelijk samenloop met de opgave m.b.t. Pillar 2, die meeloopt in de reguliere besluitvorming: de benodigde dekking van 1 mld euro in 2023 en 588 mln euro structureel is niet meegenomen in deze tabellen, maar er is waar mogelijk wel ruimte voor oploop van bijvoorbeeld het lage vpb-tarief.

De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.

Tabel 1: Totale derving box 3 herstel lastenkant (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	cum 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**

Varianten dekking

De tabel toont een aantal verschillende dekkingsvarianten, die hieronder nader worden toegelicht.

[8] Inclusief verwachte doorwerking naar de ouderenkorting van circa € 200 mln

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2022	2023	2024	2025	Cum. 2022-2025	struc
Variant 1a:						
Uitstellen verder verhogen HVV		0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*		0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon		0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000		1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 15,8%		0,3	0,3	0,3	1,0	0
Totaal**		2,2	2,3	2,4	**6,9**	0
Variant 1b:						
Uitstellen verder verhogen HVV		0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 47%*		2,1	2,1	2,1	6,3	0
Totaal**		2,2	2,3	2,4	**6,9**	0
Variant 1c:						
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,25%		0	3,5	3,5	**6,9**	0
Totaal**		0	3,5	3,5	**6,9**	0

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald:
  - 1a: Een combinatie van maatregelen die betrekking hebben op zowel box 2 als box 3. Om belastingarbitrage tussen box 2 en box 3 te voorkomen, is het te adviseren om zowel maatregelen in box 2 als box 3 te nemen.
  - 1b: Een tijdelijke verhoging van het box 3-tarief naar 47% in 2023-2025.
  - 1c: Een tijdelijke, vlakke vermogensbelasting van 1,25% in 2024 en 2025. Deze vermogensbelasting wordt geheven over de huidige box 3-grondslag (inclusief huidige niveau van het heffingsvrij vermogen).[9]
- NB: bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geld zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden.

[9] De juridische haalbaarheid van deze maatregel is in deze notitie buiten beschouwing gelaten.

5. Lopende processen, handelingsperspectief burger

Belastingjaren 2021 en 2022.
Voor de jaren 2021 en 2022 worden alle belastingaanslagen waarin box 3 inkomen begrepen is in lijn gebracht met het arrest van de Hoge Raad.

Burgers kunnen vanaf 1 maart aangifte inkomstenbelasting over 2021 doen zoals gebruikelijk. In die aangifte geven zij onder meer (de juiste hoogte van) vermogensbestanddelen en schulden aan. De Belastingdienst heeft de uitspraak van de Hoge Raad nog niet verwerkt in het digitale aangifteprogramma. Bij de definitieve aanslag zal daar wel rekening gehouden worden.

Bij burgers die een voorlopige aanslag 2022 mét inkomen uit box 3 hebben ontvangen, klopt het bedrag op de voorlopige aanslag mogelijk niet. Deze burgers kunnen er daarom voor kiezen om de voorlopige aanslag nog niet geheel te voldoen. De Belastingdienst zal voor de niet betaalde termijnen geen betalingsherinnering of aanmaning sturen. Begin april ontvangen zij een brief met informatie over deze invorderingspauze. Normaal gesproken rekent de Belastingdienst invorderingsrente over het bedrag van een voorlopige aanslag dat niet is betaald na de laatste of enige betaaltermijn tot aan de dag van betaling. Dat doet de Belastingdienst voor een voorlopige aanslag 2022 nu niet. Dat doet de Belastingdienst nu niet. Ik bereid wetgeving voor om dit te borgen.[10] De invorderingspauze duurt tot het moment dat burgers in 2023 de (voorlopige of definitieve) aanslag naar aanleiding van de aangifte 2022 over belastingjaar 2022 hebben ontvangen. Bij het vaststellen van die aanslag houdt de Belastingdienst rekening met het arrest van de Hoge Raad. Het bedrag dat een burger met de voorlopige aanslag 2022 misschien te veel betaalt, wordt met de definitieve aanslag inkomstenbelasting 2022 verrekend.

Belastingjaren 2017-2020
Naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad heeft de Belastingdienst op 4 februari 2022 collectief uitspraak gedaan in de massaal bezwaarprocedures box 3 over de jaren 2017 tot en met 2020. Het bezwaar is toegewezen. Ik zet mij ten volle in om te bewerkstelligen dat uiterlijk op 4 augustus de belastingaanslagen waartegen het massaal bezwaar zich richtte (her)beoordeeld zijn en eventueel verminderd zijn in lijn met het arrest van de Hoge Raad.

Daarnaast zijn er mensen die niet hebben meegedaan aan de massaal bezwaar procedure, maar wel tijdig bezwaar hebben gemaakt tegen een aanslag waarin box 3 inkomen is begrepen. Ook is er een (groeiende) groep belastingplichtigen die niet-tijdig bezwaar heeft gemaakt, maar een verminderingsverzoek heeft gedaan. Deze bezwaren en verzoeken zijn eveneens aangehouden in afwachting van politieke besluitvorming.

Er zijn ook aangiften over de belastingjaren 2017 tot en met 2020 die nog niet hebben geleid tot een aanslag, in afwachting van aanpassing van de automatisering aan het arrest box 3.

Planning

[10] Op grond van de huidige wetgeving is vanaf 1 januari 2023 invorderingsrente verschuldigd totdat het verschuldigde bedrag van de VA 2022 is betaald. De DA 2022 zal later in 2023 worden opgelegd.

Het doorhakken van knopen bij voorjaarsnota is van belang voor de verwerking van de aangiften inkomensheffing 2021 en deblokkering van andere processen voor de jaren 2017 t/m 2020, alsmede voor de oplegging van juiste toeslagen. Gelet op wettelijke afhandelingstermijnen wordt onderzocht of bij de planning en prioritering voorrang zal worden gegeven aan de afhandeling van bezwaren en niet-tijdige bezwaren (als beslist wordt dat bij niet tijdige bezwaren en ambtshalve verminderingsverzoeken ook herstel wordt geboden) en daarna aan de aangiften 2021 met box 3. De aanslagen over belastingjaar 2021 waarin box 3 inkomen is begrepen zullen dan niet voor 1 juli worden opgelegd, maar pas vanaf augustus 2022. Deze belastingplichtigen zullen een brief ontvangen met uitleg en de te verwachten termijn waarop een (voorlopige) aanslag 2021 waarin het arrest is verwerkt, wordt opgelegd. Wanneer besluitvorming over de wijze van herstel heeft plaatsgevonden en dit in de systemen is verwerkt, kan de Belastingdienst starten met herstel. Volgens planning zal dit rond 1 juli 2022 zijn en dan kan de Belastingdienst alles op alles zetten om de uitspraak op bezwaarschriften die vallen onder de massaal bezwaarprocedure 2017 t/m 2020 ten uitvoer te leggen voor 4 augustus 2022. Niet tijdige politieke besluitvorming zal leiden tot het niet halen van deze termijnen en tot extra (herstel)werk bij de Belastingdienst, zoals opstapelende aangiften, ingebrekestellingen en dwangsomvorderingen, alsmede druk op de Belastingtelefoon.

6. Afsluiting

Mijn conclusie is dat er op korte termijn lastige keuzes gemaakt moeten worden. Alle opties hebben nadelen: budgettair, uitvoeringstechnisch, politiek en/of voor de betrouwbaarheid van de overheid. De uiteindelijke keuze zal nadere uitwerking en uitvoerbaarheidstoetsing vergen.

Al met al neig ik naar rechtsherstel zowel voor bezwaarmakers als voor niet-bezwaarmakers. De verwachting is dat het beperken van de doelgroep zal leiden tot nieuwe procedures. Bovendien zijn er ook maatschappelijke overwegingen om de doelgroep uit te breiden: burgers zijn geschonden in hun grondrechten.

Vervolgens neig ik naar de spaarvariant, omdat die variant met name spaarders rechtsherstel biedt en voorkomt dat spaarders nadeel hebben van de forfaitaire berekening in de komende jaren. Tegelijkertijd, als rechtsherstel ook geboden moet worden aan andere belastingplichtigen met lage rendementen, dan is de forfaitaire benadering voor alle vermogenscategorieën naar verwachting efficiënter.

Ik hoop op 20 april met de Tweede Kamer in gesprek te gaan over deze richtingennota, waarna het kabinet knopen zal doorhakken over het rechtsherstel, spoedwetgeving en het nieuwe stelsel op basis van werkelijk rendement.

Hoogachtend,
de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst

Marnix L.A. van Rij

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Doelgroep rechtsherstel box 3

Aanleiding
In de vierhoek van 18 maart is afgesproken om de doelgroep voor het rechtsherstel [Verleden 2017-2020] te bespreken in een bewindspersonenoverleg ter voorbereiding op de politieke vierhoek van 29 maart. Dit memo bevat de overwegingen bij de keuze voor de doelgroep, met aanvullende uitleg.

De opdracht
In box 3 zijn in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het werkelijke inkomen in dat jaar. In de uitspraak van 24 december 2021 draagt de Hoge Raad het kabinet op dit te herstellen.

De inzet
- Recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Vertrouwen in de overheid herstellen. Uitvoerbaarheid hoog in het vaandel dragen. Uitstel van toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement voorkomen.
- Het herstel bieden aan spaarders sluit het meest nauw aan bij de achtergrond van het arrest. Dit is in mindere mate het geval bij beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rechten in slechte beleggingsjaren zijn geschonden, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
- Zoveel mogelijk de budgettaire derving beperken.

De overwegingen:

In onderstaande tabel zijn de voor en nadelen van het beperken van de doelgroep voor rechtsherstel tot de 60.000 bezwaarmakers voor de periode 2017-2020 uiteengezet. In dit geval krijgen niet-bezwaarmakers geen rechtsherstel. Belastingplichtigen kunnen echter wel altijd een verzoek om ambtshalve vermindering doen.
NB. Voor de jaren 2021 en 2022 krijgen alle belastingplichtigen rechtsherstel. Deze aanslagen staan immers nog niet vast.

Categorie	Voordelen beperken doelgroep	Nadelen beperken doelgroep
Juridisch	Het is volgens de Landsadvocaat juridisch verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Arresten waarin een nieuw antwoord op een rechtsvraag wordt gegeven gelden doorgaans slechts voor degene die bezwaar maken en/of waarbij de aanslag op dat moment nog niet onherroepelijk is. Dit biedt rechtszekerheid voor belastingplichtigen.	Voor niet-bezwaarmakers kan het beperken van de doelgroep aanleiding zijn om alsnog met een rechtstreeks beroep op het arrest een verzoek om ambtshalve vermindering in te dienen. De Rechtbank Noord-Holland heeft in een uitspraak van 7 januari jl. een belastingplichtige die niet tijdig bezwaar heeft gemaakt het rechtsherstel geboden dat in het arrest is vastgesteld. Dit gaat in tegen het advies van de Landsadvocaat. Hiertegen is hoger beroep ingesteld. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden. Dit gaat tevens gepaard met aanvullende verzoeken om ambtshalve vermindering, die momenteel al bij de Belastingdienst binnenkomen.
	Dit betreft een uniek arrest waarvan de gevolgen lastig te overzien zijn. Rechtsherstel bieden aan niet-bezwaarmakers zou mogelijk een precedent kunnen scheppen dat in toekomstige situaties ook rechtsherstel moet plaatsvinden voor niet-bezwaarmakers, hoewel juridisch er geen sprake van precedentwerking is. Het politieke risico is moeilijk nader te duiden, omdat er geen vergelijkbare uitspraken zijn om deze inschatting op te baseren. Bijlage 2 gaat hier nader op in.	

	BZK en JenV geven aan dat er geen rechtsplicht bestaat om de doelgroep uit te breiden en dat het uit een oogpunt van het beperken van precedentwerking de eerste voorkeur verdient de groep niet eigener beweging uit te breiden. Als besloten wordt tot een bredere doelgroep, is het van belang dat dit scherp en op basis van objectieve argumenten onderbouwd wordt. De fiscale wetgeving geeft Staatssecretaris van Financiën uiteindelijk de discretionaire bevoegdheid om te beslissen over aanslagen die aanslagen die onherroepelijk vaststaan.	
Maatschappelijk - Politiek	Het bieden van ruimhartig herstel en het vervolgens opnieuw ophalen bij dezelfde doelgroep is moeilijk uitlegbaar. Ook dit kan leiden tot vertrouwensschade bij burgers.	Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid. De grondrechten van burgers zijn geschonden. Onder de niet-bezwaarmakers vallen ook "kleine spaarders" waar een Kamerbrede motie over is aangenomen.
		Het beperken van de doelgroep zorgt voor langere rechtsonzekerheid bij niet-bezwaarmakers. Verwachting dat er nieuwe procedures zullen komen. Negatieve impact vertrouwen in de overheid als bij nieuwe procedures de HR de nieuwe bezwaarmakers in het gelijk stelt.
		Indien slechts bezwaarmakers recht wordt gedaan kan de redenering moeilijk worden gevolgd dat de kosten van compensatie weer (deels) bij de gehele doelgroep wordt teruggehaald. Immers, slechts een beperkte groep heeft recht gekregen.
Uitvoering	Hoe kleiner de doelgroep, hoe minder beroep zal worden gedaan op een gestructureerde tegenbewijsregeling. Dit hangt echter af van de vormgeving van het rechtsherstel en de tegenbewijsregeling (zie nadelen).	Beperken van de doelgroep leidt tot verzoeken ambtshalve vermindering van niet-bezwaarmakers, wat kan leiden tot vele nieuwe bezwaar- en beroepsprocedures. Dit zal veel behandelcapaciteit vergen van de Belastingdienst. De impact hiervan is afhankelijk van hoeveel verzoeken tot ambtshalve vermindering worden gedaan. Om een indicatie te geven van de mogelijke impact: Er zijn bij de spaarvariant 4,5 miljoen aangiften van niet-bezwaarmakers cumulatief over de jaren 2017 t/m 2020 waarbij een redelijk substantieel voordeel[1] bestaat als het rechtsherstel zou worden toegepast. Deze mensen hebben dus een belang om een verzoek in te dienen voor ambtshalve vermindering. Qua capaciteit een

[1] Ten minste € 100.

		indicatie: 2 uur per ambtshalve vermindering, 8 uur per bezwaar, 40 uur per beroep, 40 uur hoger beroep. Naast een juridische risico heeft dit dus ook grote impact op de uitvoering.
	In eerste instantie zal met een kleine doelgroep de afhandeling van het arrest m.b.t. de massaal bezwaarprocedure snel afgerond worden.	Risico dat er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. De lopende hersteloperatie (en aanvullend spoedwetgeving en toekomstig stelsel) legt al aanzienlijk beslag op de uitvoeringscapaciteit. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.
		Op dit moment zijn reeds veel telefoontjes, verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren ingediend. Langere rechtsonzekerheid voor een grotere groep draagt hieraan bij en legt aanvullende druk op de capaciteit van de uitvoering.
Budgettair	Derving fors beperkter. Geraamde derving: 3,4/3,5 mld (excl derving uitgavenkant). Derving mogelijk groter als mensen via ambtshalve vermindering in het gelijk worden gesteld.	Derving is groter. Geraamde derving: 6,9/11,6 mld voor de grote doelgroep (afhankelijk van vormgeving, excl derving uitgavenkant).

Kader 1: Proces bezwaar- en beroepsprocedures

Belastingplichtigen kunnen in bezwaar gaan tegen de aanslag inkomstenbelasting. Als de belastingplichtige het niet eens is met de uitspraak over het bezwaar kan deze in beroep gaan. Als er niet tijdig bezwaar wordt aangetekend kan een belastingplichtige een verzoek om ambtshalve vermindering indienen. We zien nu reeds dat veel belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt een verzoek indienen tot ambtshalve vermindering (3 keer zo veel verzoeken om ambtshalve vermindering en bezwaren in het eerste kwartaal van 2022). In de eerste rechterlijke uitspraak hierover (RB Noord-Holland d.d. 7 januari) stelt de rechtbank deze belastingplichtigen in het gelijk.

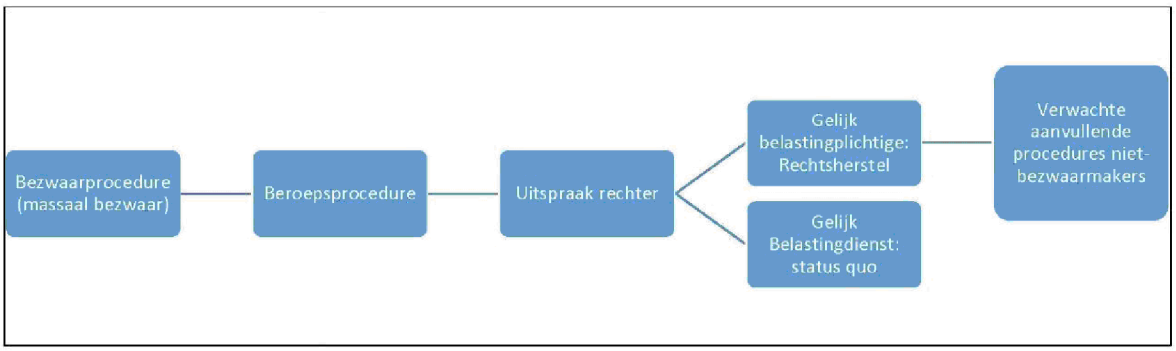

Kader 2: juridische houdbaarheid beperkte doelgroep

Lopende procedures

- Bij de Hoge Raad loopt een procedure van een niet (tijdige) bezwaarmaker waarin de Advocaat-Generaal (AG) op 24 februari jl de Hoge Raad heeft geadviseerd over de toepassing van het arrest van 24 december 2021 voor de nog lopende box 3-procedures. Het arrest heeft volgens de AG geen gevolgen voor de box 3-heffing t/m 2016. Voor de

jaren 2017 en 2018 vindt hij dat rechtsherstel moet worden geboden aan belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt en die bewijzen dat het werkelijk door hen behaalde rendement op het box 3-vermogen lager is dan het wettelijk berekende rendement. Het is niet bekend wanneer de HR in deze procedure een arrest zal wijzen.

- De rechtbank Noord-Holland heeft op 7 januari uitspraak gedaan in een zaak waarin invulling is gegeven aan het box-3 arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021.
    - De inspecteur verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk wegens termijnoverschrijding, merkte het bezwaar aan als een verzoek om ambtshalve vermindering en wees dit af. X ging in beroep. Rechtbank Noord-Holland stelde hem in het gelijk. De Rechtbank verklaarde het beroep gegrond op grond van het box 3-arrest van 24 december 2021 van de Hoge Raad.
    - De rechtbank heeft de belastingplichtige gelijk gegeven en biedt rechtsherstel door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
    - De Belastingdienst is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak.

Taxatie

In eerste instantie lijkt het beperken van de doelgroep tot alleen de bezwaarmakers voordelen te hebben: het beperkt de hersteloperatie bij de Belastingdienst en de budgettaire derving. Hier zitten echter haken en ogen aan. De verwachting is dat het beperken van de doelgroep zal leiden tot nieuwe procedures en verzoeken om ambtshalve vermindering. Dit kan leiden tot een aanvullende hersteloperatie wat nog grotere druk zal leggen op de uitvoering, en daarnaast kan leiden tot aanvullende derving. De eerste rechtbankuitspraak wijst ook in de richting dat rechters de verzoeken om ambtshalve vermindering zullen goedkeuren. Bovendien zijn er ook maatschappelijke overwegingen om de doelgroep uit te breiden: burgers zijn geschonden in hun grondrechten.

Alles overwegende geeft Financiën de voorkeur aan het uitbreiden van de doelgroep.

Bijlage 1 – Populatie box 3

In Tabel 1.2 geven we weer hoeveel belastingplichtigen box 3 betalen in 2019 (laatste jaar waarover we nagenoeg alle aangiften hebben), opgesplitst naar omvang vermogen en aandeel spaargeld in het vermogen.

- De groep zonder spaargeld is het kleinst en betreft vooral buitenlanders met onroerend goed in Nederland.
- Verreweg de grootste groep, ruim 1 miljoen belastingplichtigen (bijna 40% van de populatie) heeft uitsluitend spaargeld.
- De belastingplichtigen met meer dan een miljoen vermogen zijn voornamelijk beleggers met 0 – 25% spaargeld.

In Tabel 1.3 staat de opbrengst per categorie.

- De groep met uitsluitend spaargeld betaalde ongeveer 10% van de totale box 3 opbrengst.
- De groep beleggers met minder dan 25% spaargeld betaalde ongeveer de helft van de box 3 opbrengst.

Tabel 1.2 Aantal belastingplichtigen die box 3 betaalden in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen / **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	6.000	11.000	15.000	7.000	1.000	*40.000*
0% - 25%	53.000	120.000	187.000	128.000	35.000	*522.000*
25%-50%	42.000	88.000	119.000	62.000	9.000	*320.000*
50%-75%	50.000	96.000	109.000	46.000	4.000	*306.000*
75%-100%	82.000	148.000	157.000	48.000	3.000	*438.000*
100%	334.000	417.000	247.000	37.000	1.000	*1.036.000*
Totaal	*567.000*	*879.000*	*834.000*	*328.000*	*53.000*	*2.661.000*

Tabel 1.3 Opbrengst box 3 in 2019, uitgesplitst naar het box 3 vermogen en het aandeel van het spaargeld in het vermogen.

Box 3 vermogen / **Aandeel spaargeld**	**< € 50.000**	**€ 50.000 - € 100.000**	**€ 100.000 - € 250.000**	**€ 250.000 - € 1 mln**	**> € 1 mln**	**Totaal**
0%	€ 0 mln	€ 3 mln	€ 17 mln	€ 34 mln	€ 31 mln	*€ 85 mln*
0% - 25%	€ 3 mln	€ 32 mln	€ 190 mln	€ 692 mln	€ 1.242 mln	*€ 2.158 mln*
25%-50%	€ 2 mln	€ 22 mln	€ 114 mln	€ 313 mln	€ 253 mln	*€ 705 mln*
50%-75%	€ 3 mln	€ 22 mln	€ 101 mln	€ 223 mln	€ 104 mln	*€ 453 mln*
75%-100%	€ 4 mln	€ 32 mln	€ 138 mln	€ 218 mln	€ 70 mln	*€ 462 mln*
100%	€ 16 mln	€ 78 mln	€ 199 mln	€ 150 mln	€ 18 mln	*€ 460 mln*
Totaal	*€ 28 mln*	*€ 188 mln*	*€ 759 mln*	*€ 1.629 mln*	*€ 1.718 mln*	*€ 4.323 mln*

Bijlage 2 – precedentwerking

- Nadat een belastingaanslag onherroepelijk vaststaat, geeft de fiscale wetgeving de inspecteur de bevoegdheid deze op verzoek van de belanghebbende of uit eigen beweging gedurende 5 jaar ambtshalve te verminderen. Deze bevoegdheid heeft de inspecteur niet als de onjuistheid van de belastingaanslag voortvloeit uit jurisprudentie die pas gewezen is nadat de belastingaanslag onherroepelijk is komen vast te staan ("nieuwe jurisprudentie"), tenzij de Staatssecretaris van Financiën anders beslist.
- Er zijn tot nu toe geen zaken waarin de Staatssecretaris van Financiën van deze discretionaire bevoegdheid gebruik gemaakt heeft. Er zijn wel andere voorbeelden waarin de Staatssecretaris – nog steeds binnen zijn discretionaire bevoegdheid – tot tegemoetkoming besloten heeft. Daarbij kan gedacht worden aan het verlenen van ambtshalve vermindering buiten de 5-jaarstermijn maar ook (veel vaker voorkomend) het tegemoet komen door toepassing van de hardheidsclausule (art. 63 AWR).
- Telkens wordt daarbij een afweging per zaak of per groep van zaken gemaakt, afhankelijk van de feiten en omstandigheden. Het tegemoet komen in een zaak of een groep van zaken schept juridisch geen precedent voor de afweging in een andere zaak of een andere groep van zaken; deze zijn juridisch niet vergelijkbaar (andere fiscale bepalingen of andere feitelijke omstandigheden).
- Politiek en maatschappelijk kan wel een zekere druk ontstaan om ook tegemoet te komen in andere zaken, zeker gezien de toegenomen aandacht voor de bescherming van burgers tegenover de overheid ("menselijke maat").
- Het afleggen van verantwoording door bewindspersonen over het gebruik van hun discretionaire bevoegdheden is naar onze mening niet per se een onwenselijke ontwikkeling; ook aan de politiek en de maatschappij moet de bewindspersoon immers kunnen uitleggen waarin zaken verschillen.
- Toepassing van de hardheidsclausule, welke toepassing in beginsel vastgelegd wordt in een beleidsbesluit en dus kenbaar is, heeft tot nu toe niet geleid tot juridische of politieke/maatschappelijke discussies over precedentwerking.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Rechtsherstel box 3 (exclusief doelgroep)

Aanleiding
Dit memo bevat de overwegingen bij de vormgeving van het rechtsherstel met betrekking tot de nieuwe forfaitaire berekening en een eventuele tegenbewijsregeling.

Beslispunt:
Welke variant van rechtsherstel heeft uw voorkeur voor fase 1 en fase 2 van het rechtsherstel?
De voorkeur gaat uit naar variant 1 (spaarvariant).

Kern
- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Hiermee wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) naar voldoening rechtsherstel geboden.
- In fase 2 wordt al dan niet verdergaand rechtsherstel geboden aan belastingplichtigen die na fase 1 nog een lager werkelijk rendement hebben dan het forfaitair berekende rendement.
- Fase 1 kent 2 varianten:
  1. Met de <u>spaarvariant</u> wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben). De derving is hierdoor in eerste instantie lager maar de instroom naar fase 2 is groter. De derving is inclusief fase 2 potentieel even groot als variant 2.
  2. Met de <u>variant voor alle vermogenscategorieën</u> wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. De potentiele instroom in fase 2 is meer dan de helft kleiner dan bij de spaarvariant.
- Fase 2 kent ook 2 varianten:
  <u>A. Direct tegenbewijs</u>. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op de tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie.
  <u>B. Eventueel tegenbewijs na nadere juridische inkadering.</u> Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Dit kan alleen met instemming van de belastingplichtige. Er is een reëel risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd.
- In onderstaand schema zijn twee logische gecombineerde varianten opgenomen:
  - Spaarvariant met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
  - Forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs
- De combinatie spaarvariant en direct tegenbewijs ligt minder voor de hand, omdat de uitkomst hetzelfde is als bij de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met direct tegenbewijs, maar dan op een minder efficiënte wijze. De combinatie van de forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën met eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid is ook een denkbare mogelijkheid, als voor het tegenbewijs optie B wordt geprefereerd boven optie A.

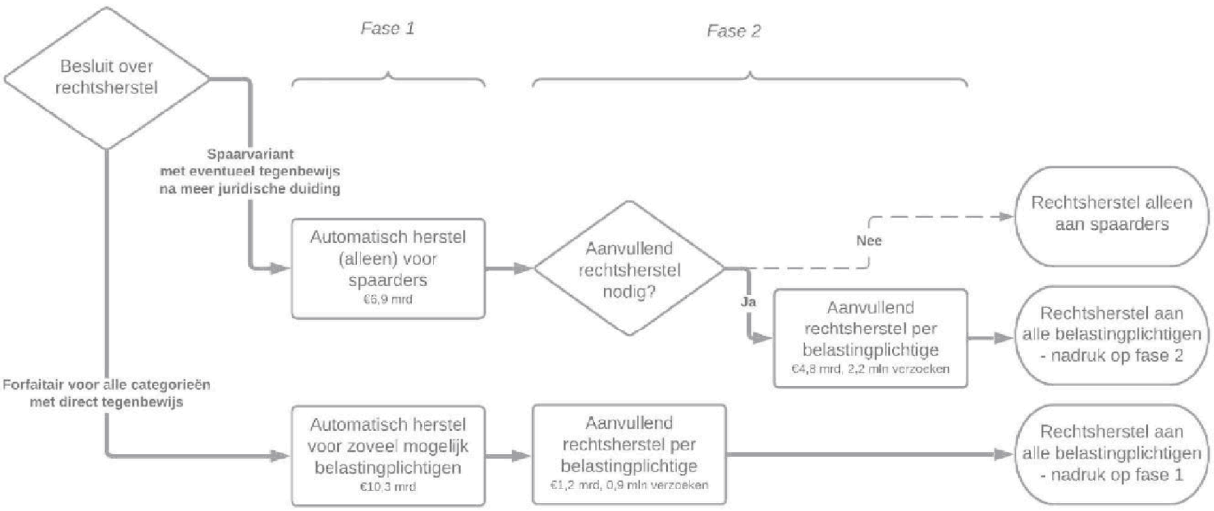

Toelichting

De opdracht

In box 3 zijn in de jaren 2017 en verder de rechten van belastingplichtigen geschonden. Van het schenden van rechten is sprake als in enig jaar over een hoger forfaitair inkomen belasting is geheven dan over het werkelijke inkomen in dat jaar. In de uitspraak van 24 december 2021 draagt de Hoge Raad het kabinet op dit te herstellen.

De inzet

- Recht doen aan burgers en zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan burgers. Vertrouwen in de overheid herstellen.
- Uitvoerbaarheid hoog in het vaandel dragen. Uitstel van toekomstig stelsel op basis van werkelijk rendement voorkomen.
- Herstel bieden aan spaarders in plaats van beleggers in aandelen en onroerend goed wiens rendement in slechte beleggingsjaren lager was dan het forfait, maar die bezien over meerdere jaren vaak wel een goed rendement hebben behaald.
- Zoveel mogelijk de budgettaire derving beperken.

Rechtsherstel in twee fasen

Dat de uitgangspunten van de inzet onderling kunnen conflicteren, wordt al duidelijk met variant 0 'alles terug'. Deze variant geeft snel duidelijkheid, heeft geen juridische risico's en is goed uitvoerbaar. De budgettaire derving is echter groot (€ 26,5 miljard, uitgaande van de brede doelgroep) en het geld gaat ook naar mensen voor wie geen rechtsherstel nodig is. Het is daarnaast zeer onwenselijk vanuit het perspectief van een evenwichtige vermogensverdeling, dit zou volledige uitholling van de vermogensrendementsbelasting van de afgelopen 5 jaren betekenen. Er zijn elk jaar ook belastingplichtigen met een hoger werkelijk rendement dan het forfaitaire. De afgelopen jaren waren dat vooral beleggers in onroerend goed.

Daarom worden er ook varianten uitgewerkt die preciezer rechtsherstel beogen te bieden en zo de budgettaire derving beperkt houden (€ 6,9 tot € 11,6 miljard). Deze varianten leggen meer druk op de uitvoering en geven minder snel duidelijkheid aan de burger.

Bij deze varianten verloopt het rechtsherstel in twee fasen. In de eerste fase is sprake van geautomatiseerd gedeeltelijk rechtsherstel op basis van een nieuwe forfaitaire berekening. In de tweede fase is er al dan niet de mogelijkheid voor aanvullend rechtsherstel per belastingplichtige op basis van tegenbewijs.

Deze varianten gaan uit van rechtsherstel aan een brede doelgroep (inclusief niet-bezwaarmakers). Bij een beperkte doelgroep is de derving beperkter. De overwegingen over de reikwijdte van de doelgroep worden in een separaat memo behandeld.

Fase 1: Een nieuwe forfaitaire berekening

Bij beide varianten wordt een nieuwe forfaitaire berekening gemaakt die probeert beter aan te sluiten bij het werkelijk rendement. Voor de nieuwe berekening wordt de werkelijke samenstelling van het vermogen gebruikt zoals opgegeven bij de belastingaangifte. De belastingplichtige krijgt geld terug als het nieuw berekende forfaitaire rendement lager is dan het oorspronkelijke in box 3. Op die manier kan geautomatiseerd rechtsherstel geboden worden.

Er zijn twee varianten voor de nieuwe forfaitaire berekening:

1. De spaarvariant. Er wordt gewerkt met drie forfaits voor: spaargeld, schulden en beleggingen. Voor spaargeld wordt – net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van een actuele spaarrente. Deze komt uit op 0,25% in 2017 aflopend naar ongeveer 0% in de jaren erna. Dit wordt toegepast op het spaardeel van de bezitting bij alle belastingplichtigen. Voor schulden wordt aangesloten bij de hypotheekrente: van ruim 3% aflopend naar iets minder dan 2,5%. Voor de overige bezittingen wordt – ook net als in het huidige box 3 stelsel - uitgegaan van het meerjarige gemiddelde rendement voor beleggingen. Dit is een gewogen rendement van het meerjarige gemiddelde rendement van obligaties, aandelen en vastgoed (periode van 15 jaar).
2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën. Bij deze variant worden voor alle rubrieken uit de belastingaangifte (spaargeld, onroerende zaken, aandelen/obligaties, contant geld etc.) de forfaits aangepast aan de gemiddelde rendementen voor deze vermogenscategorieën in het betreffende jaar, zodat het forfaitaire rendement (gemiddeld) zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke rendement in de betreffende jaren.

Er is ook samenhang tussen de keuze voor de variant binnen het rechtsherstel en de variant binnen de noodwetgeving. Het kan de begrijpelijkheid en uitvoerbaarheid ten goede komen als deze op elkaar aansluiten.

Tabel 1: vergelijking opties fase 1: nieuwe forfaitaire berekening

Categorie	1. De spaarvariant	2. De forfaitaire variant voor alle vermogenscategorieën
Juridisch	**Nadeel**: De forfaitaire berekening sluit minder goed aan op het werkelijk rendement in box 3 in specifieke jaren.	**Voordeel**: Deze variant sluit beter aan bij het werkelijke rendement van spaarders en beleggers.
Maatschappelijk - Politiek	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel:** De eenvoud. Er hoeven weinig nieuwe ficties bedacht te worden. Alleen het forfait op schulden is nieuw. **Nadeel:** Er wordt veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. Dit volgt echter onvermijdelijk uit het arrest van de HR – de belanghebbende in die zaak had (met partner gezamenlijk) ca. € 1 mln vermogen in box 3.	**Voordeel**: De variant komt tegemoet aan de maatschappelijke wens om spaarders te compenseren: belastingplichtigen met meer spaargeld dan in het huidige box 3 werd verondersteld, krijgen geld terug. **Voordeel**: Voor zo veel mogelijk belastingplichtigen is er geautomatiseerd snel (geheel of gedeeltelijk) rechtsherstel. **Nadeel:** Er wordt net zoals in de spaarvariant veel geld teruggegeven aan vermogende mensen met doorgaans ook hoge inkomens, wat mogelijk niet aansluit op maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoelens. In deze variant gaat bovendien een aanzienlijk deel van het geautomatiseerde naar beleggers, omdat het gemiddelde

		rendement op effecten in 2018 en 2020 erg laag was. **Nadeel:** Voor elk vermogensbestanddeel moet een nieuw forfait worden bedacht. Iedere keuze die hierin wordt gemaakt, kan discussie opleveren.
Uitvoering	**Nadeel**: Er zijn meer belastingplichtigen die een lager werkelijk rendement hebben dan het nieuw forfaitair berekende rendement. Bij circa 2,2 mln aangiftes kan de belastingplichtige meer dan € 100 terug ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).	**Voordeel**: Er zijn 0,9 mln aangiftes waarbij de belastingplichtige meer dan €100 terug kan ontvangen, als wordt uitgegaan van het werkelijk rendement. Deze getallen geven een indicatie van potentiele instroom bij een eventuele tegenbewijsregeling (fase 2).
Budgettair	**Voordeel:** Lagere derving in fase 1 (€ 6,9 miljard). **Nadeel**: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als in fase 2 alsnog rechtsherstel zou moeten worden geboden aan alle belastingplichtigen.	**Nadeel**: Hogere derving in fase 1 (€ 10,3 miljard). **Voordeel**: Het nadeel vervalt als in fase 2 alsnog rechtsherstel moet worden geboden aan alle belastingplichtigen.

Fase 2: Tegenbewijs
Fase 1 van het rechtsherstel zal voor een groot deel (orde 80 tot 90%) van de belastingaangiftes naar voldoening rechtsherstel bieden. Er blijft in beide varianten echter een groot aantal belastingplichtigen over met een lager werkelijk rendement dan het (nieuw) forfaitair berekende rendement. De vraag komt op of voor deze belastingplichtigen (in alle gevallen) aanvullend rechtsherstel geboden moet worden als zij een lager werkelijk rendement aannemelijk kunnen maken.

Belastingplichtigen waarvoor het rechtsherstel geldt hebben sowieso, op grond van bestaande wet- en regelgeving, toegang tot rechtsmiddelen om hierover te procederen. Er zijn twee varianten hoe met deze procedures om te gaan:

A. Direct tegenbewijs. Belastingplichtigen waarvoor in fase 1 rechtsherstel is geboden, kunnen aangeven dat hun werkelijk rendement lager is. De aanslag wordt naar aanleiding hiervan verder verminderd. Er kan mogelijk een geautomatiseerd systeem worden gebouwd waarmee belastingplichtigen kunnen aangeven wat hun werkelijke rendement is.
B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid. Enkele zaken worden geselecteerd om meer duidelijkheid te krijgen over de bedoeling van de Hoge Raad over de reikwijdte van het rechtsherstel. Aan andere belastingplichtigen wordt gevraagd nog geen procedures te starten of wordt voorgesteld hun verzoek of bezwaar aan te houden totdat er meer helderheid is.

Variant B biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het tegenbewijs aan de rechter voor te leggen. Omdat naar verwachting iedere inkadering van het tegenbewijs tot procedures leidt, past dit minder bij variant A. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1. En een inkadering waarbij het rechtsherstel voor niet-bezwaarmakers wordt beperkt tot enkel rechtsherstel uit fase 1.

Beide varianten hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden – we zijn afhankelijk van medewerking van belastingplichtigen om procedures aan te houden - en het reële risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden.

Tabel 2: vergelijking opties fase 2: tegenbewijs

Categorie	A. Direct tegenbewijs	B. Eventueel tegenbewijs na meer juridische duidelijkheid
Juridisch	**Voordeel:** Het rechtsherstel sluit nauw aan op de manier waarop de HR in de beoordeelde casus herstel heeft geboden (aansluiten bij werkelijk rendement). Daardoor heeft deze optie de minste juridische risico's. De Landsadvocaat geeft aan een forfaitair rechtsherstel zoals in fase 1, zonder mogelijkheid tot tegenbewijs, niet juridisch verdedigbaar te vinden.	**Nadeel**: Risico dat de overheid opnieuw ongelijk krijgt van de HR en verdergaand rechtsherstel dan op basis van fase 1 moet bieden. De HR heeft aangegeven dat de rechten van belastingplichtigen – zonder afbakening tot spaarders – worden geschonden als zij worden belast op basis van een forfaitair rendement dat hoger is dan het werkelijk behaalde rendement. De HR geeft echter ook aan dat een zekere ruwheid een forfaitaire regeling kenmerkt en daarmee acceptabel is, mits deze de werkelijkheid tracht te benaderen. **Voordeel:** Meer juridische duidelijkheid over de kaders van een eventuele tegenbewijsregeling.
Maatschappelijk - Politiek	**Voordeel:** Aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Er is een mogelijkheid dat ruimhartiger rechtsherstel wordt geboden dan strikt genomen de bedoeling van de HR, waarvan met name vermogende beleggers profiteren.	**Voordeel:** Mogelijkheid (als rechtszaken worden gewonnen) dat een ingewikkelde tegenbewijsregeling niet nodig is. **Nadeel**: Voor deelnemers aan de massaal bezwaarprocedure wordt na jaren wachten alsnog geen volledige rechtszekerheid geboden. **Nadeel**: Het kan lang duren voordat via nieuwe uitspraken duidelijkheid is verkregen, de timing hiervan is lastig te voorspellen. In het gunstigste geval (spoedig beroep bij de rechtbank en de rechtbank stelt een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad, wat tot op heden niet vaak is voorgekomen) lijkt een oordeel van de Hoge Raad binnen circa een jaar mogelijk ingeval dit haalbaar is voor de rechtspraak. De aanzienlijke kans bestaat dat het langer zal duren, tot meer dan 4 jaar. **Nadeel**: Als de rechtszaken opnieuw verloren worden kan dit negatief effect hebben op het vertrouwen in de overheid en de Belastingdienst.
Uitvoering	**Voordeel:** Geprobeerd kan worden om de verzoeken en verwerking daarvan (deels) te automatiseren en te kanaliseren. **Voordeel:** De hersteloperatie kan sneller worden afgerond.	**Voordeel:** Er is meer tijd voor het inrichten van een tegenbewijsregeling zoals onder A, als dat nodig blijkt op basis van nieuwe uitspraken. **Nadeel**: Belastingplichtigen hebben rechtsmiddelen om te procederen tegen het geboden rechtsherstel in fase 1. Niet

	Nadeel: Naar verwachting zullen veel belastingplichtigen een beroep doen op een tegenbewijsregeling. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om hierop toezicht te houden vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Het risico is dat veel verzoeken ongezien worden toegewezen. Het is de vraag wat dit doet voor het vertrouwen in de overheid als (vrijwel) zonder controle belasting wordt teruggeven aan mensen met vermogen. **Nadeel:** Doenvermogen. Veel belastingplichtigen zullen niet tot nauwelijks in staat zijn hun werkelijke rendement over voorgaande jaren te bepalen. Dit is een complexe berekening waarvoor bovendien niet iedereen de benodigde gegevens nog zal hebben.[1]	alle belastingplichtigen zullen akkoord gaan met het aanhouden van hun verzoek of bezwaar. Ook indien alle niet-geselecteerde verzoeken en bezwaren in eerste instantie aangehouden of afgewezen worden, zal afhandeling hiervan en van eventuele beroepszaken een beslag leggen op de uitvoering. **Nadeel**: Afhankelijk van de uitkomsten van rechtszaken is er een reëel risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A geboden moet worden.
Budgettair	**Nadeel**: Derving is hoger dan bij optie B.	**Voordeel:** Derving is lager dan optie A. **Nadeel**: Er is een reëel risico dat een aanvullende derving optreedt als rechtszaken worden verloren, waardoor het voordeel vervalt.

Budgettair overzicht

Tabel 3: Geraamde dekkingsopgave aan de inkomstenkant bij verschillende varianten (cumulatieve bedragen over de periode 2017 tot en met 2022, in miljarden euro's)[1]

	Fase 1 (geautomatiseerd)	Fase 2 (indien tegenbewijs toegekend)[2]	Totaal (indien tegenbewijs toegekend)
0. Alles terug-variant	26,5	0 (0 verzoeken)	26,5
1. Spaarvariant	6,9	4,8 (2,2 mln verzoeken)	11,7
2. Forfaitair voor alle vermogenscategorieën	10,3	1,2 (0,9 mln verzoeken)	11,5
De doorwerking naar andere regelingen (uitgavenkant) wordt geschat op ca. € 0,2 mld.. Dit wordt nader in beeld gebracht en meegenomen in de besluitvorming.			

1 inclusief doorwerking van maatregelen aan de inkomstenkant zoals op de ouderenkorting, exclusief uitvoeringskosten en doorwerking op inkomensafhankelijke regelingen (uitgaven). De uitvoeringskosten zijn op dit moment niet goed in te schatten. Zeer waarschijnlijk zijn de gevolgen omvangrijk met name vanwege de tegenbewijsregeling, vragen, klachten, eventuele verdere bezwaar-

[1] Voor elke vermogenscomponent (bijvoorbeeld de aandelenportefeuille), moet de belastingplichtige beschikken over de waarde op 1 januari, de waarde op 31 december en de waarde van alle stortingen en alle onttrekkingen gedurende het jaar. Eventueel aftrekbare kosten moeten ook nog terug worden gevonden.

en beroepsprocedures. De doorwerking naar andere regelingen wordt geschat op ca. € 0,2 mld.. Dit wordt nader in beeld gebracht en meegenomen in de besluitvorming.
2 Omdat het beroep op de tegenbewijsregeling onzeker is, en de controlemogelijkheden naar verwachting beperkt zijn, kent de raming een groter dan gebruikelijke onzekerheid.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Dekkingsopties box 3

Aanleiding
Bij de politieke vierhoek van 18 maart 2022 zijn dekkingsopties besproken voor de herstelbetaling in het kader van het box 3-arrest. In deze notitie wordt een aantal mogelijke dekkingspakketten in kaart gebracht.

Bespreekpunten
- Graag uw reactie op onderstaande geschetste varianten.

Dekkingsopgave
In dit memo wordt uitgegaan van een dekkingsopgave voor herstelbetalingen van 6,9 mld, gebaseerd op de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling. Bij de variant op basis van een forfait voor alle vermogenscategorieën zou deze opgave oplopen tot 10,3 mld en met tegenbewijsregeling naar circa 11,5 mld. Deze bedragen gaan uit van herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers). Naast een dekkingsopgave voor herstelbetalingen, ontstaat waarschijnlijk ook een dekkingsopgave als gevolg van de spoedwetgeving van 0,4 mld voor de jaren dat de spoedwetgeving geldt (volgens de huidige inzichten enkel voor 2023 en 2024). In tabel 1 staat de inschatting van de derving voor zowel de herstelbetaling en de derving door de spoedwetgeving, totaal 7,7 mld. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.

In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,2 miljard[1].

Bij dekkingsopties in de Vpb is er mogelijk samenloop met de opgave m.b.t. Pillar 2, die meeloopt in de reguliere besluitvorming: de benodigde dekking van 1 mld euro in 2023 en 588 mln euro structureel is niet meegenomen in deze tabellen, maar er is waar mogelijk wel ruimte voor oploop van bijvoorbeeld het lage vpb-tarief.

De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.

Tabel 1: Derving box 3 herstel + spoedwetgeving lastenkant (spaarvariant zonder tegenbewijs)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	cum 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld	**7,7 mld**	12,5 mld
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld	12,9 mld	14,1 mld

[1] In deze berekeningen is nog rekening gehouden met directe en volledige automatisering van o.a. tegenbewijs. Nieuwe berekeningen worden gemaakt en kunnen daarom nog afwijken.

Varianten dekking
De tabel toont een aantal verschillende dekkingsvarianten, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variant 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 15,8%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	**7,7**	0
Variant 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	**7,6**	0
Variant 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	**7,7**	0
Totaal**	0	3,9	3,9	**7,7**	0

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald:
    - 1a: Een combinatie van maatregelen die betrekking hebben op zowel box 2 als box 3. Om belastingarbitrage tussen box 2 en box 3 te voorkomen, is het te adviseren om zowel maatregelen in box 2 als box 3 te nemen.
    - 1b: Een tijdelijke verhoging van het box 3-tarief naar 49% in 2023-2025.
    - 1c: Een tijdelijke, vlakke vermogensbelasting van 1,35% in 2024 en 2025. Deze vermogensbelasting wordt geheven over de huidige box 3-grondslag (inclusief huidige niveau van het heffingsvrij vermogen).[2]
- NB: bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties binnen box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen betrekking op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln, ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een doorwerkingseffect op andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	Cum 2022-2025	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	7,8	0,0

[2] De juridische haalbaarheid van deze maatregel is in deze notitie buiten beschouwing gelaten.

Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV tot 17.500[3]	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt)[4]	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	**0,7**	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1

[3] Een wetsvoorstel conform de afspraken uit het coalitieakkoord is recent gestuurd naar de Tweede Kamer.
[4] De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

Politieke vierhoek 8 april 2022 – Planning en deadlines Belastingdienst

Aanleiding
Aan de Tweede Kamer is in het Commissiedebat Belastingdienst van 24 maart jl. een richtingennota toegezegd uiterlijk 15 april (voor Pasen). Eerder stond die toezegging voor 1 april in lijn met de aangenomen motie De Jong c.s. die het kabinet oproept "voor 1 april met voorstellen te komen voor hoe de belastingheffing op vermogen weer kan worden hervat".[1]

Er wordt een technische briefing gepland. Het commissiedebat staat gepland op 20 april a.s. Er is geen ruimte voor verder uitstel in verband met fatale deadlines in de uitvoering.

Bij besluitvorming na 29 april verstrijken deadlines voor de uitvoering, o.a. voor het opleggen van aanslagen over belastingjaar 2021 en rechtsherstel voor bezwaarmakers uiterlijk op 4 augustus a.s.

Bij tijdige besluitvorming is de mogelijkheid dat burgers aanslagen (met box 3-inkomen) over belastingjaar 2021 ontvangen en kan de Belastingdienst alles op alles zetten om de uitspraak op bezwaarschriften die vallen onder de massaal bezwaarprocedure ten uitvoer te leggen voor 4 augustus. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de nog uit te voeren uitvoeringstoets.

Als besluitvorming wordt uitgesteld worden de reguliere processen en planningen bij de Belastingdienst ernstig verstoord:

- Er zal geen juiste en tijdige definitieve of voorlopige aanslag vastgesteld worden. Dit betekent ofwel geen teruggave op aangiften (cashflow), dan wel een onjuiste voorlopige aanslag. De deadline van 4 augustus die volgt uit het HR-arrest wordt niet meer gehaald, wat bij besluitvorming voor 29 april wel het geval is. Dit zal leiden tot onbegrip bij burgers en veel telefoontjes bij de BelastingTelefoon.
- Het vastgestelde inkomen is ook van belang in de daaropvolgende Toeslagencampagne (start 1 juli), waardoor burgers geen definitieve toeslagen toekenning krijgen.
- Tevens is er in de integrale productieplanning en uitvoering geen ruimte om een dergelijke grote productieorder (8 mln) te schuiven in de tijd i.v.m. capaciteit print en mail.
- Ten slotte zorgt dit voor langere rechtsonzekerheid bij burgers.

[1] Kamerstukken II 2021-2022, 35 927, nr. 94. Motie is gesteund door VVD, D66, PVV, CDA, PvdA, SP, GroenLinks, PvdD, ChristenUnie, DENK, SGP, Volt, BBB, BIJ1, Fractie Den Haan, Omtzigt.

VERTROUWELIJK
Niet verspreiden

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

VIERHOEK

Kenmerk : 3765170

AGENDA

Vergadering te houden op 12 april 2022
in de Trêveszaal van het ministerie van Algemene Zaken,
aan te vangen 's morgens om 10.30 – 11.00 uur

---

1. Inkomstenkader zorgpremies

2. Box 3

   a) Proces
   b) Rechtsherstel
   c) Contourennota

FIN

\+ stukken zijn bijgevoegd
x stukken zijn rondgezonden
o stukken worden rondgezonden

12 april 2022

Persoonsgegevens

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de minister

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Annotatie politieke vierhoek 12 april

Datum
11 april 2022

Notanummer
2022-0000120495

Bijlagen
geen

Spreeklijn Stas F&B
Doelgroep

- Het uitbreiden danwel beperken van de doelgroep voor het rechtsherstel is een politieke keuze met grote impact.
- Enerzijds kan door het beperken van de doelgroep de derving worden beperkt.
- Anderzijds zie ik grote juridische en uitvoeringstechnische risico's bij het beperken of maximeren (cap) van de doelgroep.
    - Het is de verwachting dat het herstel via de aanslag met een cap voor niet bezwaarmakers juridisch onhoudbaar is en onrechtvaardig geacht wordt. Als wordt besloten dat de mogelijkheid tot ambsthalve vermindering, heeft de belastingplichtige recht op een vermindering overeenkomstig geldend recht, zonder beperkingen.
    - Een aparte compensatieregeling kan niet door de belastingdienst worden uitgevoerd. Eventuele uitvoering door een andere uitvoerder gaat naar verwachting lang duren. Daarnaast kunnen burgers in de tussentijd alsnog een verzoek om ambtshalve vermindering doen voor vermindering van de aanslag conform arrest Hoge Raad
- Ik zie daarom geen mogelijkheid om de doelgroep te beperken noch door het uitsluiten van de niet-bezwaarmakers van het herstel, noch door middel van een cap in het herstel voor niet-bezwaarmakers.
- De grootste zorg is de reactie van burgers als we aangeven dat de doelgroep beperkt zal worden. Zij zullen naar verwachting een verzoek om ambtshalve vermindering indienen om hun rechten te behouden. In een uitspraak afgelopen vrijdag is bijvoorbeeld al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker die een verzoek om ambtshalve vermindering heeft gedaan.
    - Ambtshalve vermindering is mogelijk tot 5 jaar na het kalenderjaar waarop het verzoek betrekking heeft. Voor 2017 verstrijkt de termijn dus dit jaar, op 31 december 2022.
    - Per belastingjaar gaat het ongeveer om 2.5 mln aanslagen. Als burgers een ambtshalve verzoek voor alle jaren gaan doen, komt dat neer op 10 miljoen aanslagen voor het einde van 2022.

    - Het behandelen van deze verzoeken kost minimaal 2 uur. Voor zelfs maar 10% van 2,5 mln aangiften (= minimale behandeltijd 500.000 uur = meer dan totale beschikbare toezichtscapaciteit) zal de behandeling hiervan niet kunnen worden bewerkstelligd. Daarmee komen de reguliere processen van de Belastingdienst vast te lopen (o.a. geen beschikbare capaciteit voor programma verhuld vermogen, geen toezicht op reguliere activiteiten, etc.).
- Het gefaseerd aanpakken van de besluitvorming (eerst bezwaarmakers, en later besluiten over de niet-bezwaarmakers) zal tot eenzelfde maatschappelijke reactie leiden. Niet-bezwaarmakers zullen hun rechten willen veiligstellen vooruitlopend op besluitvorming.
- Als er wordt besloten tot beperking of maximering van de doelgroep zullen deze verzoeken per direct binnenkomen, en kan er geen gestructureerde aanlevering, aanvullende capaciteit, of opvangmogelijkheden worden georganiseerd. De Belastingdienst geeft daarom aan dat het beperken van de doelgroep het reguliere functioneren van de uitvoering zal verstoren en daarmee niet uitvoerbaar is.
- Hoewel het klopt dat een tegenbewijsregeling ook moeilijk uitvoerbaar is, kan besluitvorming hierover getemporiseerd worden. Het uitblijven van besluitvorming over de doelgroep zal echter direct tot maatschappelijke onrust leiden. Het bericht dat juist alle spaarders herstel geboden zal worden zal een groot deel van de belanghebbenden geruststellen/tegemoetkomen en daarmee de maatschappelijke reactie zoveel als mogelijk beperken. Zodoende wordt de Belastingdienst zoveel als mogelijk ontlast.

Verdere proces

- Volgende week dinsdag (19 april) vindt de technische briefing plaats. Op woensdag 20 april het commissiedebat.
- De Kamer heeft verzocht om voorafgaand aan de technische briefing de toegezegde richtingennotititie te ontvangen.
- Omdat de vormgeving van het herstel nog niet helemaal is uitgekristalliseerd zal de brief thans het karakter hebben van een voorbereidingsbrief voor de technische briefing en het debat. In de brief zal de problematiek nader worden toegelicht en zullen de dilemma's worden geschetst. Ik richt erop om deze voorbereidingsbrief op vrijdag te versturen. De opzet van deze brief is al eerder gedeeld (ook op ambtelijk niveau) en zal nader worden ingevuld op basis van de politieke besluitvorming. Graag wil ik deze brief verder afstemmen en afronden. De brief zal worden afgestemd met de bewindspersonen van de politieke vierhoek, fractievoorzitters en bewindspersonen J&V en BZK.
- Zodoende kan deze donderdag in de MR mondeling besproken worden en op vrijdag verzonden worden.
- Ik streef ernaar om de brief de volgende lijn te laten volgen:
    - Achtergrond bij box 3: huidige stelsel, populatie, arrest
    - Mogelijkheden voor herstel
    - Mogelijkheden voor spoedwetgeving
    - Algemene overwegingen bij de dekking
    - Uitvoeringsgevolgen.

Deadlines uitvoering

- Uiterlijk 15 april zijn de parameters nodig voor de verschillende forfaits om de software voor het herstelproces (belastingjaar 2017 t/m 2020) en het afhandelen van de definitieve aanslag over belastingjaar 2021 tijdig op te leveren (tbv de varianten en de voorkeursvariant aan te geven), anders verlopen deadlines en kan het herstel niet meer tijdig geautomatiseerd plaatsvinden. Dit zal een enorme impact hebben op de planning van de Belastingdienst en zal het herstel onvermijdelijk vertragen. Hiermee komen reguliere processen bij de Belastingdienst in het gedrang. Dit zorgt ook voor langere rechtsonzekerheid bij burgers, reputatieschade voor de Belastingdienst, en het schaden van vertrouwen in de overheid.
- Het is daarnaast cruciaal om voor 29 april te komen tot besluitvorming over (de doelgroep en) de variant voor het rechtsherstel, inclusief definitieve forfaits. Het uitblijven van besluitvorming betekent de facto dat de Belastingdienst vast zal lopen. Geen keuze maken is in dit geval dus ook een keuze.

Zorgpremies

Spreeklijn minister

- Wij hebben in de startnota van dit kabinet het advies van de 16e Studiegroep Begrotingsruimte overgenomen om expliciet te besluiten of eventuele meevallers in de zorgverzekeringswet (Zvw) worden ingezet voor andere uitgaven of lastenverlichting.
- In de vierhoek van een aantal weken geleden is afgesproken hierop nog terug te komen als de bilateralen gevorderd waren.
- Inmiddels zijn de gesprekken met VWS afgerond. In de Zvw is er dit jaar sprake van een zeer geringe meevaller bij het eigen risico (ca. 26 mln. vanaf 2023). Deze ruimte willen we inzetten om VWS-brede problematiek op te vangen. Dit betreft onder andere hogere uitgaven bij de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden en de griepvaccinatie.
- De Zvw-meevaller leidt – vanwege de wettelijke lastendekkende financiering – tot een neerwaartse bijstelling van de zorgpremies en zorgtoeslag. Conform de regels van het inkomstenkader dienen ter compensatie de lasten elders verhoogd te worden.
- De compenserende lastenverhoging voor burgers en bedrijven worden in augustus betrokken, de verwachting is dat hiervoor, zoals normaliter, naar het tarief eerste schijf (TES) en de arbeidsongeschiktheidsfondspremies (aof-premie) wordt gekeken.
- Gedurende de komende maanden kunnen er andere plafondrelevante mee of tegenvallers ontstaan binnen de Zvw. Deze zullen dan conform de begrotingssystematiek in augustus gedekt moeten worden.
- De zorgpremies kunnen naast de koppeling met de Zvw-uitgaven ook dalen of stijgen door economische factoren. Door de automatische stabilisatie in ons begrotingsbeleid hoeft deze daling of stijging niet gecompenseerd te worden met lastenverzwaring of verlichting. Deze daling of stijging in de zorgpremies zorgt wel voor een netto daling of stijging in de beleidsmatige lastenontwikkeling (BLO). Deze economische factoren worden in de zorgpremieraming van augustus meegenomen maar zijn dus niet relevant voor het inkomstenkader.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Memo zorgpremies - Vierhoek 12 april

Aanleiding

In de startnota van dit kabinet is het advies van de 16e Studiegroep Begrotingsruimte overgenomen over de omgang met de zorgpremie systematiek binnen de begrotingsregels. Kort gezegd houdt dit in dat enkel premiewijzigingen als gevolg van veranderingen in plafondrelevante uitgaven relevant zijn voor het inkomstenkader. Ook is afgesproken expliciet te besluiten of eventuele meevallers in de zorgverzekeringswet (Zvw) worden ingezet voor andere uitgaven of per lastenverlichting.

In de vierhoek van een aantal weken geleden is afgesproken hierop nog terug te komen als de bilateralen gevorderd waren. Inmiddels zijn de gesprekken met VWS afgerond. In de Zvw is er dit jaar sprake van een zeer geringe uitgavenmeevaller bij het eigen risico (ca. 26 mln. vanaf 2023). In dit memo wordt de nieuwe zorgpremiesystematiek uitgelegd en wordt een voorstel gedaan voor de inzet van de meevaller.

Voorstel inzet Zvw-meevaller

- De Zvw-uitgavenmeevaller van 26 mln als gevolg van lager eigen risico leidt – vanwege de wettelijke lastendekkende financiering – tot een automatische neerwaartse bijstelling van de zorgpremies en de zorgtoeslag vanaf 2023.
- Conform de nieuwe begrotingsregels is het aan de politiek om expliciet een keuze te maken:
  1. de lagere plafondrelevante uitgaven binnen de Zvw worden niet elders aan de uitgavenkant ingezet en leiden zo tot een lastenverlichting voor burgers en bedrijven.
  2. De lagere plafondrelevante uitgaven binnen de Zvw worden elders binnen de uitgavenzijde gebruikt om tegenvallers op te vangen. Hierdoor moeten de belastingen worden verhoogd om een budgettaire derving te voorkomen.
- Het voorstel is om de Zvw-meevaller in te zetten om VWS-brede problematiek op te vangen. Dit betreft onder andere hogere uitgaven bij de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden en de griepvaccinatie. Voorstel is dus om te kiezen voor optie 2, waardoor de lagere zvw uitgaven niet worden gebruikt voor een lastenverlichting maar voor dekken van uitgaventegenvallers elders.
- Conform de afgesproken systematiek worden de verhoogd waar ze ook verlicht worden, deels bij burgers en deels bij bedrijven. De lagere zvw uitgaven leiden naar verwachting tot 26 mln lagere zvw premies, waarvan de helfst (13 mln) bij de IAB en de helft (13 mln) bij de nominale premies. Tegelijkertijd leiden de lagere nominale premies ook tot een meevaller bij de zorgtoeslag. Per saldo dient er dus 20,8 mln gedekt te worden met lastenverzwaring elders.
- De daling van de nominale premie en de zorgtoeslag, en het gedeelte van de IAB-premie die bij burgers terecht komt (35%) wordt gecompenseerd door de lasten voor burgers (bruto) te verhogen met 13-5,2+4,55 = 12,35 mln. De daling van de IAB premie die bij bedrijven terecht komt (65%) wordt gecompenseerd door de lasten voor bedrijven (bruto) met 8,45 mln euro te verhogen.
- De compenserende lastenverhoging voor burgers en bedrijven worden in augustus betrokken, de verwachting is dat hiervoor, zoals normaliter, naar het tarief eerste schijf (TES) en de arbeidsongeschiktheidsfondspremies wordt gekeken.

Tabel 1: Voorstel inzet Zvw-meevaller

in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	
Zvw-meevaller eigen risico	26
Voorstel: inzet meevaller voor tegenvaller rest VWS begroting (wlz kant)	-26
Totaal uitgavenkant	0
Verwachte doorwerking Zvw premies	-26
w.v. IAB	-13
w.v. nominaal	-13
Daling zorgtoeslag	5,2
Totaal doorwerkingseffect inkomstenkader	-20,8
Lastenverhoging burgers (voorstel TES)	12,35
Lastenverhoging bedrijven (voorstel aof)	8,45
Totaal dekking	0

Toelichting nieuwe zorgpremiesystematiek

- De nieuwe zorgpremiesystematiek houdt in dat enkel de veranderingen van de plafondrelevante Zvw-uitgaven gedurende de kabinetsperiode relevant zijn voor het inkomstenkader. Het idee hierachter is dat beleidsveranderingen binnen de Zvw zo niet leiden tot lastenverschuivingen en/of budgettaire effect. Als bijvoorbeeld de Zvw-uitgaven hoger uitkomen dat het afgesproken uitgavenplafond, moet de uitgaven elders binnen de uitgavenzijde gedekt worden. Tegelijkertijd werkt de hogere Zvw-uitgaven wel door in hogere zorgpremies. Om te voorkomen dat plafondoverschrijdingen leiden tot een lastenverzwaring en een EMU-saldo meevaller mag de doorwerking van de hogere Zvw-uitgaven in hogere premies gebruikt worden aan de lastenkant om de lasten te verlichten.
- In het geval van een plafondrelevante Zvw-uitgaven meevaller heeft het kabinet zoals gezegd twee opties:
    1. De lagere plafondrelevante uitgaven binnen de Zvw worden niet elders aan de uitgavenkant ingezet en leiden zo tot een lastenverlichting voor burgers en bedrijven.
    2. De lagere plafondrelevante uitgaven binnen de Zvw worden elders binnen de uitgavenzijde gebruikt om tegenvallers op te vangen. Hierdoor moeten de belastingen worden verhoogd om een budgettaire derving te voorkomen.
- Een Zvw-meevaller leidt automatisch – vanwege de wettelijke lastendekkende financiering – tot een neerwaartse bijstelling van de zorgpremies. Ook leidt dit automatisch tot een lagere zorgtoeslag, vanwege de koppeling tussen de zorgpremies en de zorgtoeslag. De noodzaak voor compensatie is het netto effect van de premie effecten en het zorgtoeslag effect.
- Wanneer de Zvw-meevaller wordt ingezet voor uitgaven elders, dienen de lasten elders met hetzelfde bedrag verhoogd te worden (tarief eerste schijf en IAB-premies). Dit is nodig omdat anders de uitgaven hetzelfde blijven, maar de lasten wel automatisch verlicht worden (de premies), dit zou een budgettaire derving opleveren.
- Alternatief kan ook besloten worden om de Zvw-meevaller niet in te zetten voor uitgaven elders. Dan vormt de neerwaartse bijstelling in de premies voor een netto lastenverlichting.
- Gedurende de komende maanden kunnen er andere plafondrelevante mee of tegenvallers ontstaan binnen de Zvw. Deze zullen dan conform de begrotingssystematiek in augustus gedekt moeten worden.
- De zorgpremies kunnen naast de koppeling met de Zvw-uitgaven ook dalen of stijgen door economische factoren, bijvoorbeeld door veranderende grondslagen. Door de automatische stabilisatie in ons begrotingsbeleid hoeft deze daling of stijging niet gecompenseerd te worden met lastenverzwaring of verlichting. Deze daling of stijging in de zorgpremies zorgt wel voor een netto daling of stijging in de beleidsmatige lastenontwikkeling (BLO). Deze economische factoren worden in de zorgpremieraming van augustus meegenomen maar zijn dus niet relevant voor het inkomstenkader.

Politieke vierhoek 12 april 2022 – Maximeren rechtsherstel niet-bezwaarmakers box 3

In de vierhoek van 8 april is gevraagd of het mogelijk is het rechtsherstel in box 3 voor niet-bezwaarmakers[1] te maximeren of beperken. In de vierhoek is de mogelijkheid geopperd om een "cap" in te stellen, waarbij niet-bezwaarmakers met een belang in box 3 tot een bepaald bedrag herstel geboden wordt. In bijlage 1 wordt nadere informatie gegeven over de populatie bezwaarmakers 2017-2020 in vergelijking met de totale populatie box 3.

Er zijn twee hoofdvarianten denkbaar:

1. Een beperking opnemen in de beoogde vermindering van de belastingaanslag
Het rechtsherstel wordt geregeld via de belastingaanslag, zoals ook beoogd is voor de andere doelgroepen. De belastingaanslag wordt ambtshalve verminderd, maar voor niet-bezwaarmakers wordt de ambtshalve vermindering beperkt:
a. Tot bijvoorbeeld € 1000 per belastingplichtige per jaar; of
b. Tot belastingplichtigen met een box 3-vermogen beneden een bepaald bedrag (bijvoorbeeld € 1 mln).

2. Een aparte compensatieregeling
Voor niet-bezwaarmakers wordt een aparte compensatieregeling ingericht die losstaat van de fiscaliteit/belastingaanslag. Belastingplichtigen krijgen een compensatiebeschikking (vergelijkbaar met compensatieregelingen bij Toeslagen). De mogelijke compensatie vallen onder de uitgavenkant van de begroting. Bij herstel via de fiscaliteit betreft dit de lastenkant. Dit betekent een zware opgave voor de Rijksbegroting.

Juridisch

1. Herstel via de belastingaanslag

- Als wordt gekozen voor een brede doelgroep, biedt de huidige wet- en regelgeving geen aanknopingspunt om de groep "niet bezwaarmakers" anders te behandelen dan "de bezwaarmakers". De beperking "nieuwe jurisprudentie" kan dan niet meer aan deze groep tegengeworpen worden en de aanslag moet in lijn met het geldende recht worden verminderd. it betekent dat de aanslag door de inspecteur ambtshalve wordt verminderd zodra hem is gebleken dat de aanslag onjuist is. De belastingplichtige heeft namelijk het gerechtvaardigd vertrouwen dat ingeval van een ambtshalve verandering, hij recht heeft op een vermindering overeenkomstig het geldende recht zonder een beperking daarin. Het is ook niet verdedigbaar dat voor de ene belastingplichtige ("de bezwaarmaker") 1500 euro een schending is, terwijl voor de andere belastingplichtige ("de niet-bezwaarmaker") dit niet het geval is. Een beperking van de ambtshalve vermindering wijkt af van de manier waarop ambtshalve verminderingen al meer dan een eeuw worden toegepast.
- Het is daarom naar verwachting **juridisch onhoudbaar** om in nieuwe regelgeving voor het verleden beperkingen in de reikwijdte van de ambtshalve vermindering aan te brengen.
- Voorts betekent nieuwe regelgeving waarmee bestaande rechten bij ambtshalve vermindering met terugwerkende kracht wordt aangepast een inbreuk op het imago van een betrouwbare overheid en de in acht te nemen rechtsstatelijkheid. Dit zal ook leiden tot maatschappelijke kritiek.

2. Een aparte compensatieregeling

- Het is naar verwachting juridisch mogelijk om met nieuwe wetgeving een aparte compensatieregeling vorm te geven.
- Belastingplichtigen zullen daarbovenop nog steeds proberen om een ambtshalve vermindering van hun belastingaanslag te krijgen via een verzoek en bezwaar en beroep, om op dezelfde wijze gecompenseerd te worden als de bezwaarmakers. Er zijn al uitspraken van rechtbanken die daarin meegaan.

[1] Belastingplichtigen waarvan de aanslag voor de jaren 2017-2020 op het moment van het arrest van de Hoge onherroepelijk vaststond.

Uitvoeringsaspecten

1. Herstel via de belastingaanslag

- Het is technisch niet mogelijk om het herstelbedrag te maximeren op bijvoorbeeld € 1000 per belastingplichtige. Wel is het naar verwachting technisch mogelijk om dit effect te benaderen door de verlaging van het box 3-inkomen te maximeren. Het effect op het aanslagbedrag is dan niet voor alle belastingplichtigen gelijk waardoor dit een imperfect alternatief is.[2]
- Het is naar verwachting mogelijk om het rechtsherstel te beperken tot belastingplichtigen met box 3-vermogen beneden een bepaald bedrag.
- Het effect op de haalbaarheid en planning van het rechtsherstel is nog niet onderzocht. De uitvoeringskosten en consequenties van deze vorm van herstel moeten nog inzichtelijk gemaakt worden.
- Een beperking van het rechtsherstel kan door burgers als onrechtvaardig worden ervaren. Dit kan ook leiden tot grote aantallen procedures, met tot gevolg nog grotere druk op de uitvoering door de Belastingdienst. Bij een maximering tot € 1000 per belastingplichtige per jaar wordt de maximering bijvoorbeeld meer dan 1 miljoen keer toegepast.

2. Een aparte compensatieregeling

- Een aparte compensatieregeling kan niet via de bestaande structuren van de Belastingdienst uitgevoerd worden. De Belastingdienst kan dit dus niet uitvoeren.
- Als een dergelijke regeling wordt ingeregeld, zal dit **veel langer duren** (enkele jaren) dan herstel via de belastingaanslag. Burgers die de maximering onrechtvaardig vinden kunnen in bezwaar en beroep tegen de compensatiebeschikking met opnieuw een grote druk op de uitvoering.
- De uitvoeringskosten en consequenties van deze vorm van herstel moeten nog inzichtelijk gemaakt worden.

[2] Dit is o.a. afhankelijk van de doorwerking op de drempels voor specieke zorgkosten en giften en de ouderenkorting.

Bijlage 1- Analyse van bezwaarmakers en niet-bezwaarmakers
We vergelijken de bezwaarmakers met de totale box 3 populatie in de jaren 2017 t/m 2020 (cumulatief). Daarbij kijken we naar het box 3 vermogen en het aandeel daarvan dat bestaat uit spaargeld. Het laatste geeft een indicatie of het vooral om beleggers of om spaarders gaat.

In het algemeen zijn bezwaarmakers vermogender dan de gemiddelde box 3-populatie en hebben gemiddeld minder spaargeld.

*Tabel 1: De **gehele box 3 populatie** onderverdeeld naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. Hoe donkerder de kleur, hoe groter het getal. De totalen zijn rood gekleurd.*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0% - 25%	2%	5%	7%	5%	1%	*19%*
25%-50%	2%	3%	4%	2%	0%	*12%*
50%-75%	2%	4%	4%	2%	0%	*12%*
75%-100%	3%	6%	6%	2%	0%	*16%*
100%	13%	16%	9%	1%	0%	*40%*
Totaal	*23%*	*34%*	*30%*	*12%*	*2%*	*100%*

*Tabel 2: De **bezwaarmakers** onderverdeeld naar het box 3 vermogen en het aandeel spaargeld. Hoe donkerder de kleur, hoe groter het getal. De totalen zijn rood gekleurd.*

Box 3 vermogen Aandeel spaargeld	< € 50.000	€ 50.000 - € 100.000	€ 100.000 - € 250.000	€ 250.000 - € 1 mln	> € 1 mln	Totaal
0% - 25%	1%	5%	9%	11%	5%	*30%*
25%-50%	1%	3%	6%	5%	1%	*16%*
50%-75%	1%	3%	5%	4%	1%	*13%*
75%-100%	1%	4%	7%	5%	1%	*18%*
100%	3%	7%	8%	3%	0%	*21%*
Totaal	*6%*	*22%*	*35%*	*29%*	*7%*	*100%*